വാസന്തസേനം.

കേരളസാഹിത്യ
അക്കാദമി

കന്നത്തു ജനാർദ്ദനമേനോൻ.

Publishing House,

വാസന്തസേനം.

കണ്ണത്തു കാൎത്തുനമേനോൻ.

V. V. Publishing House,
Trivandrum.

1107

വാസന്തസേനം.

ഒന്നാം അദ്ധ്യായം.

പാലകൻ ഉജ്ജയിനിയിലെ രാജാവായി. പിതൃപൈതാമഹമായ രാജ്യത്തെ ന്യായത്തിൽ പരിപാലിക്കുവാൻ ഇന്ദ്രിയജിതനായ ആ രാജാവു് ശക്തനായില്ല. പ്രജാഹിതത്തിലല്ലാ, സ്വന്തം പ്രിയത്തിലാണ് പാലകന്റെ മനസ്സ് അധികമായി പ്രവർത്തിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നത്. ദുർവൃത്തന്മാരായ രാജസേവന്മാർ അവിടെ സ്വച്ഛന്ദവിഹാരം തുടങ്ങി. കാമലോലനായ രാജപ്രകൃതിയാൽ ധർമ്മം തീരെ ഉപേക്ഷിച്ചുപോയി. അതുകൊണ്ടു നാടെങ്ങും അസ്വാസ്ഥ്യം പരന്നു. അക്ഷമരായിത്തീർന്ന ജനങ്ങളും സുഖജീവിതം കാണാതെ കഷ്ടിവശരായി. രാജാവിനെന്നപോലെ ജനങ്ങൾക്കും സ്ത്രീമദ്യദ്യൂതാദിവ്യസനങ്ങളിലായി ആസക്തി. ദാരിദ്ര്യസമിതി ഇങ്ങിനെയായപ്പോൾ നിലയില്ലാതായിവന്ന സദ്‌വൃത്തന്മാർ ചിലർ മനസ്താപത്താൽ പ്രേരിതരായി രാജദ്രോഹത്തിന് ഒരുങ്ങിക്കൊണ്ട് ഉപജാപകവൃത്തിയിൽ ഏർപ്പെട്ടു. രാജസേവന്മാരുടെ നൃശംസകർമ്മങ്ങളാൽ വിക്ഷോഭകലരായും, നഷ്ടകഷ്ടങ്ങളും വളർന്നതിനാൽ ശോകമോഹിതരായും തീർന്ന പൌരന്മാർ ഈ രാജദ്രോഹസംഘത്തെ പ്രബലപ്പെടു

ത്തിവരികയും ചെയ്തു. ഇങ്ങിനെ രാജ്യഭാരത്താൽ പീഡിതനായാൽ അതു് അത്യന്തം അതിവേഗം അനുഭവിച്ചു് ആ രാജ്യഭാരത്തെത്തന്നെ ചിലപ്പോൾ വിട്ടേക്കുന്നതു് എളുപ്പമുള്ളതാണല്ലോ. തന്റെ നാഥനാണായി സ്വന്തം പ്രജകളെത്തന്നെ സമ്പാദിച്ചിരിക്കുന്ന ആ ആത്മാഭിമാനത്തെപ്പറ്റി കാര്യക്കാരിയായ ആൾക്കു് ഒന്നുംതന്നെ അറിയുവാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. ആ ഭരണത്തിൽനിന്നു് ഇങ്ങോട്ടുള്ള അക്രമങ്ങളായി കണ്ടുകൊണ്ടിരുന്ന നിഷ്ഠൂരതകളും മറ്റും തിന്മാതിന്മകളുമാണെന്നു വിചാരിച്ചു് രാജസേവകന്മാർ അവരെ ദുഷ്ക്രിയകളും കാര്യാന്ധരായി ഉണർത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ഇതിനെപ്പറ്റിയുള്ള കാലത്താണു് നമ്മുടെ ഈ കഥ.

ഉജ്ജയിനിയിൽ ചന്ദ്രദത്തൻ എന്നു് വിഖ്യാതനായി ഉദാരശീലനായ ഒരു വണിക്പ്രവരനുണ്ടു്. കല്പച്ചുതാരാൽ അദ്ദേഹം പെട്ടെന്നു് ദരിദ്രനായിത്തീർന്നുപോയി. രാജ്യമെങ്ങും അനാഥമായി ബാധിച്ചു കലഹമയതുകൊണ്ടു് സ്വാധീനന്മാരിൽ ഒരു നേട്ടത്തിനു് ആ ധർമ്മാത്മാവുപോലും ആളുമല്ലില്ല. അവിചാരിതമാണായ ഈ ദൗർഭാഗ്യത്തിനു് പരിഹാരമൊന്നും കാണാതെ ചന്ദ്രദത്തൻ ശോകപീഡിതനായി. രാജ്യത്തിന്റെ അതിശ്രേഷ്ഠമായ ഈ ദാരിദ്ര്യൻ ദൈവഗത്യാ വിപൽഗ്രസ്തനായതിൽ ഉത്കണ്ഠയായ ജനവിന്നു് ഒട്ടും അനുകമ്പയുണ്ടായില്ല. ചന്ദ്രദത്തൻ നശിച്ചാൽ, നാട്ടിലെ ആ വിളക്കു് അണഞ്ഞിനെ കെട്ടു്, അതിൽനിന്നുണ്ടാകുന്ന അന്ധകാരവും തങ്ങളുടെ നീചകർമ്മങ്ങൾക്കു് ഉപയുക്തമാകുമല്ലോ എന്നു് രാജസേവന്മാർ സന്തോഷിക്കയാണു

ണമാതു്. എന്നാൽ, ദാരിദ്ര്യം പിടിപെട്ടിട്ടും ആ നി-
ഷ്കാമൻ കലിതനായിരുന്ന സമാജത്തിൽനിന്ന്
ഒട്ടുംതന്നെ പിന്തള്ളപ്പെട്ടതാൽ സുകൃതികളുടെ പേരെണ്ണോ-
ൾ അദ്ദേഹം എപ്പോഴും ധന്യനായിത്തന്നെ ശോഭിച്ചു.

മഹാശയനായ ചാരുദത്തന്ന് മൈത്രേയൻ എന്ന
പേരായി ഒരു ബ്രാഹ്മണസഖാവുണ്ട്. വിനോദപ്രിയ
നായ ഈ ബ്രാഹ്മണൻ കഥയിലെന്ന ഏതവസ്ഥയിലും
നിഴലെന്നപോലെ പിന്തുടരുന്ന സുഹൃത്താണ്. തന്റെ
തോഴൻ പെരുമയുള്ളവനായപ്പോഴും, തന്റെ ജീ
വിതം അദ്ദേഹത്തിന് ഒട്ടും ഉപയോഗവത്തന്നെ കരുതി,
തനിക്ക് വേണ്ടുന്ന ഊണും ഉടുപ്പുമെല്ലാം തന്റെ മറ്റു
സുഹൃത്തുക്കളെക്കൊണ്ടാണ് മൈത്രേയൻ ഇപ്പുറം നടത്തിവന്നതു്. സുഖത്തിലായാലും ശോകത്തിലായാലും
മിത്രത്തെ സഹകരിക്കുകയെന്ന സ്വഭാവം മൈത്രേയന്
കൈവിടുവാൻ വയ്യ. ഈ നിർദ്ധനാവസ്ഥയിൽപ്പോ
ലും എളിയ ഉപകാരങ്ങളെങ്കിലും അദ്ദേഹത്തിനു
ചെയ്യാതിരിക്കുവാനും വയ്യ. ഭീരുവായ തോഴരോടൊന്നിച്ച്
എപ്പോഴും വസിക്കുക, തന്റെ ജീവിതത്തെ ആ മിത്ര
ത്തിന് ഒട്ടും കുറവു പറയാതെവണ്ണം സമർപ്പിക്കുക
എന്നായപ്പോൾ ആ സാധു മൈത്രേയൻ വല്ലാതെ കുഴ
ങ്ങിപ്പോയി. അകത്തുള്ള ആധിയുടെ പ്രതിച്ഛായ അ
ദ്ദേഹത്തിന്റെ മുഖത്ത് ശരിക്കു കാണായിവന്നു. മുമ്പ്
ചാരുദത്തസഖാവായ മൈത്രേയനെ കണ്ടമാത്രയിൽ
കൈകൂപ്പി നിന്നിരുന്ന പൗരന്മാർ, ഇപ്പോഴത്തെ ദ
ശയിൽ അദ്ദേഹത്തെ വെറും സാമാന്യബ്രാഹ്മണനായി

ന്നപോലെയാണ പ്രാപിക്കേണ്ടതു്. ഈ അവസരത്തിലും ആ ബ്രാഹ്മണബാലന്റെ ഏകാഗ്രതയെ ഏറ്റവും തെളിയിപ്പിച്ചു.

ഒരുനാൾ അദ്ദേഹം പതിവിൻപടി ആ നഗരത്തിലെ ചില സ്വജനഗൃഹങ്ങളിൽ ചെന്നതിൽപിന്നെ, പാഠശാലാവനത്തിലേക്ക് തിരിച്ചുചെല്ലുമ്പോൾ, അങ്ങോട്ടു വീട്ടിൽനിന്ന് ഒരാൾ അദ്ദേഹത്തെ കാലുകഴുകിച്ചൂട്ടിനായി ക്ഷണിച്ചു. ആ ഗൃഹത്തിലെ നായിക അന്ന് ഏതാണ്ടൊരു വ്രതം അനുഷ്ഠിക്കയാണ്. അതിലേക്ക് അന്നു ഭോജനത്തിന് ഒരു ബ്രാഹ്മണൻ വേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. അങ്ങിനെയൊരു തെളിബ്രാഹ്മണനെ ഗൃഹനായകൻ അന്വേഷിച്ചതിൽ ഒടുക്കത്തെയാണ് കണ്ടെത്തിയതു്. ആ പാഠശാലാബാലനെ അപ്പോഴത്തെ സ്ഥിതിക്ക് കാലുകഴുകിച്ചൂട്ടിനായി വിളിക്കുവാൻ ആ ഗൃഹനായകന് ധൈര്യമുണ്ടായി. തന്റെ ജീവിതത്തെ സംബന്ധിച്ചേടത്തോളം ഇങ്ങനെ ഉണ്ടായിട്ടില്ലാത്ത സംഭവമാണിതു്. ക്ഷണിച്ചവരെന്നുവെച്ചാലും വിളിച്ചതെന്നായാലും ഭിക്ഷ എപ്പോഴും ഭിക്ഷതന്നെ. ഗുരുവിന്റെ പ്രാണപ്രിയമായ ശിഷ്യനിൽ ഇത്തരം ഭിക്ഷ്യം അർഹമായിവന്നു എന്നോർത്തു് ബാലന്റെ മനസ്സ് ഏറ്റവും പരിഭ്രാന്തമായി. ഉച്ചക്കുള്ളവൻ പരഗൃഹത്തിൽ ചെല്ലുന്നതിനെ അനുവദിച്ചിട്ടില്ലാ താൻ എന്നും, വേറെ ആളെ അന്വേഷിച്ചുകൊള്ളണം എന്നും പറഞ്ഞു് ആ ഗൃഹനായകനെ അയച്ചതിൽപ്പിന്നെ തന്റെ ആശ്രമത്തിൽ ചിന്താകുലനായിട്ടാണ് ആ ബാലൻ നടന്നതു്.

"അഹോ, ഇതെന്തൊരു കാലവിപര്യയം! പണ്ടു [illegible] ഇങ്ങനെ വരും ഉൽകൃഷ്ടങ്ങളായിട്ടുള്ള ഒരു നിലയിലായിരുന്നോ ലോകം കണ്ടിരുന്നതു്! ഒരൊറ്റ നിമിഷംകൊണ്ടു് ഇത്രയ്ക്കോ എൻ്റെ അധഃപതനം! ആരായിരുന്നു ഞാൻ? എന്തായിരുന്നു എൻ്റെ സ്ഥിതി? എൻ്റെ എത്രയെത്ര കാര്യവും ഉടനടി പൂർണ്ണമാകുമായിരുന്നു? അല്ലേ ഞാൻ [illegible] ഗൃഹത്തിൽ വളർന്നുവന്നതു്? പലപല ഭക്ഷ്യഭോജ്യപാനീയങ്ങൾ എൻ്റെ മുമ്പിൽ ഇങ്ങനെ വന്നു നിരന്നുകൊണ്ടിരുന്നു. വയർനിറയെ ഉണ്ടു് സന്തോഷം തികച്ചുകൊണ്ടു്, [illegible] ഞാൻ [illegible] നാൾ കഴിച്ചു. അതിനെയല്ലേ എനിക്കാ ഇപ്പോഴും [illegible] പിച്ചതെണ്ടുവാൻ തോന്നിയതു്! കഷ്ടം, കഷ്ടം! എൻ്റെ തോഴൻ [illegible] ദാരിദ്ര്യപീഡിതനായപ്പോഴും ആഹാരത്തിന് വിട്ടുപോരേണ്ടവനാണല്ലോ ഞാൻ. പകൽ മുഴുവൻ [illegible] തെണ്ടി നടന്നു് [illegible] കിട്ടുന്ന [illegible] എൻ്റെ നില! എന്നാലും, അന്യൻ്റെ [illegible] എനിക്കു് വന്നിട്ടില്ല. ആ [illegible] എൻ്റെ ശരീരം എനിക്കു് അധീനമായിരിക്കുന്നിടത്തോളം എന്നെ ബാധിക്കയുമില്ല. സ്ഥിതിഭേദം നോക്കി അതിനനുസരിക്കുവാൻ എൻ്റെ വയറിനു് നല്ലവണ്ണം അറിയാം. കിട്ടുന്നതു് അല്പമാണെന്നുവെച്ചു് അതിന്നില്ലാ ഇച്ഛക്കേടു്. അധികം കിട്ടിയാൽ അത്രയും ഭക്ഷിക്കുവാൻ അതിനു് കഴിവില്ലായ്കയുമില്ല.

തൻെറ ഈ വിചാരം ഉറക്കെയായപ്പോഴേക്കും അദ്ദേഹം ചാരുദത്തഗൃഹത്തെ സമീപിച്ചുകഴിഞ്ഞു. അല്പം വിളർത്തിട്ടാണെങ്കിലും പുലർവേളയിലെ തിങ്കളെന്നപോലെ കാന്തിയുണ്ടായ ചാരുദത്തൻ സന്ധ്യാകാലത്ത് ഇഷ്ടദേവതകളെ അർച്ചിക്കുവാൻ ബലിസ്ഥാനങ്ങളൊരുക്കി വരുന്നതു് മൈത്രേയൻ കണ്ടു.

തനിക്കുണ്ടായ ദാരിദ്ര്യത്തെയോർത്ത് ദിനംദിനേ ശോകം വളർന്നുകൊണ്ടാണ് ചാരുദത്തന്റെ അവസ്ഥ. നിറയെ നിറഞ്ഞ ബലിപുഷ്പങ്ങൾ ഹംസങ്ങളും മറ്റ് നിർബ്ബാധം ക്രീഡിച്ചിരുന്ന ആ ഗൃഹാങ്കണം, അദ്ദേഹം ദേവതകൾക്ക് ബലിയായി നൽകിയ ധാന്യമെല്ലാം, ആർക്കും തൊട്ടുകിട്ടാത്തതാൽ മുളച്ചുവരികയാണ് ഇപ്പോഴും വെറും പുൽക്കാടായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു. കെട്ടിടങ്ങളിലെ ദ്വാരങ്ങളിൽ നിന്ന് കൃമിബാധയാൽ അവിടെയെങ്ങും പൊടിയുതിരുന്നു. അങ്ങനെയുള്ള പകരം ഇന്ദ്രികളാണ് അവിടെ ഇപ്പോൾ കളിക്കുന്നതു്. അതുലശ്രീമാനായി വാണ ചാരുദത്തന് ഇതിലധികം എന്തൊരു കഷ്ടകാലം വരേണ്ടൂ വേണം! അദ്ദേഹം അങ്ങനെ സന്തപ്തഹൃദയനായി ആ മുറ്റത്തിന് ബലി ഇടുവാനാണ് മൈത്രേയന്റെ വരവുണ്ടായതു്. എല്ലാപ്പോഴും മംഗളാശംസ ചെയ്തുകൊണ്ട് അരികെ വരുന്ന ആ സർവ്വകല്യാണമിത്രത്തെ ചാരുദത്തൻ സാദരപൂർവ്വം സൽക്കരിച്ചു. സൗരഭ്യം ചേർന്ന ഒരു പുതപ്പും ചാരുദത്തനു കൊടുക്കുവാനായി അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രിയവയസ്യനായ ചൂർണ്ണവൃദ്ധൻ മൈത്രേയനെ ഏല്പിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ആ വസ്ത്രം കൈയിൽനിന്ന് ഗ്രഹിച്ച ഉടനെ, തന്റെ ജീവിതം സ്വപ്നതുല്യമാണെന്ന് ഓർമ്മയാകുന്നു; അതു മതിയല്ലോ എന്നോർത്ത് ചാരുദത്തൻ ചിന്താനിമഗ്നനായി.

മൈത്രേയൻ:— "മതിമാനായ അങ്ങ് ഇങ്ങനെ എപ്പോഴെങ്കിലും ദുഃഖിക്കുന്നത് അനുചിതമാണ്. അങ്ങേക്കുണ്ടായ ഈ ധനക്ഷയത്തെ കേവലം ചന്ദ്രന്റെ ചന്ദ്രികക്ഷയംപോലെ മാത്രമേ ഗണിക്കേണ്ടതുള്ളൂ. ചന്ദ്രികയെന്നപോലെ ധനവും, എപ്പോഴും, വർദ്ധിച്ചും ക്ഷയിച്ചുംകൊണ്ടുതന്നെയിരിക്കും. വൃദ്ധിക്കപ്പുറമുണ്ടാകുന്ന ഈ ക്ഷയംപോലെ, ഈ ക്ഷയത്തിനപ്പുറം ഇനി വൃദ്ധിയാണ്. അങ്ങ് പരിക്ഷീണനാണെങ്കിലും, പരിക്ഷീണനായ ചന്ദ്രനെപ്പോലെ ഇതരന്മാർക്ക് കുളിരേകുന്നുണ്ട്. ജ്ഞാനികളും ചാരുദത്തനെ ലക്ഷ്മിയെന്ന് അങ്ങയെ അറിയാമല്ലോ. ഈ ധനത്തിന് ആതപപ്രകാശത്തിന്റെ കിരണങ്ങൾ കടന്നുപോകുമെന്നപോലെയാണ്. ഈ കടന്നുപോകുമ്പോൾ ധനം എങ്ങനെയെങ്കിലോ ഓടിയൊളി ഒളിച്ചുനടക്കുന്നു. അതിനെ ആർക്കും സ്ഥിരമായി പിടി കിട്ടുന്നതേയില്ല. എന്നാൽ, ധനനാശദുഃഖമാകട്ടെ, ചന്ദനമരത്തിലെ ദുർഗന്ധംപോലെയാണ്. അതിനേക്കാൾ ഇവന്റെ ഉള്ളിൽ ദുഃഖം വളർന്നുകൊണ്ടിരിക്കും. ഇത് ആരിലും എപ്പോഴും കാണാവുന്നതുതന്നെയാകയാൽ മനസ്സിരുത്താതെ അങ്ങ് ഈ താൽക്കാലികനഷ്ടത്തിൽ വൃഥാ ദുഃഖിക്കരുത്."

പരദേശൻ:— തോഴരേ, സ്വപ്നങ്ങളും മോഹങ്ങളും മറ്റു ചരക്കുകളും കയററിക്കൊണ്ട് സമൃദ്ധപട്ടണത്തിൽ നിന്ന് പുറപ്പെട്ട എന്റെ കപ്പൽ ഉദധിയിതാൾ എപ്പോഴും എത്തിച്ചേർന്നു മുങ്ങിയോ അപ്പോഴും, അവിടെത്തന്നെ എന്റെ പൂർവ്വികന്മാരായ സർവ്വസ്വവും നശിച്ചു കഴിഞ്ഞു. ഇനി എനിക്ക് എന്താണ് ഗതി? എനിക്കുള്ള കരയോടെ വിത്തം നഷ്ടമായിപ്പോയല്ലോ എന്നോർത്തല്ല ഞാൻ ദുഃഖിക്കുന്നത്. എനിക്കിനി എന്താണ് കഴിവെന്ന് ചിന്തിച്ചു നോക്കുമ്പോൾ ആ കാണുന്ന അന്ധകാരത്തിൽ എനിക്ക് ഉടലിനങ്ങാതിരിക്കുവാൻ കഴിയുന്നില്ല. പരമസുഖസമ്പൂർണ്ണനായിട്ടുള്ള ഞാൻ ഇതുവരെ വളർന്നുവന്നു. ആ എനിക്ക് ഈ ദാരിദ്ര്യം എങ്ങിനെ ഭയങ്കരമാകയില്ല! ഇരുട്ടിൽനിന്ന് വെളിച്ചത്തിലേക്കു നടക്കുന്നവന് ദുഃഖത്തിൽ നിന്ന് സുഖത്തിലേക്കുള്ള യാത്ര. അത് ആനന്ദം ആനന്ദം തന്നെ. എന്നാൽ, വെളിച്ചത്തിൽനിന്ന് പെട്ടെന്ന് ഇരുട്ടിലായിപ്പോയാൽ അത് എങ്ങനെ ദാരുണമാകയില്ല! സർവ്വൈശ്വര്യസമ്പൂർണ്ണനായി സുഖിച്ചുവന്നവൻ വിധിവശാൽ ദരിദ്രനായിത്തീർന്നാൽ അത് എത്ര ശോചനീയമായ അവസ്ഥയാണ്! അവൻ വെറും ജീവന്മൃതൻ. പ്രാണൻ കെട്ടുകഴിഞ്ഞിട്ടില്ലെന്നും, ചലനം നിലച്ചിട്ടില്ലെന്നും മാത്രം! ഇങ്ങനെയുള്ള ലോകകാര്യങ്ങളെല്ലാം അവനിൽനിന്ന് മുഖം തിരിച്ചുകഴി

[illegible]

ല്ലാത്തതല്ല. സകലതെല്ലാം ശമിച്ചുപോയിട്ടില്ലേ
എന്നു വിചാരിച്ച് എനിക്കിപ്പോൾ ദുഃഖം. കഴിവാത
കുലം എനിക്ക് ഇനിയും [illegible]
ല്ലാ. ലോകത്തിൽ [illegible]
കൾക്കും എനിക്കില്ല. എന്നാൽ, ഇനിയും [illegible]
ത്താത്ത ജീവിതത്തെ എനിക്ക് [illegible]
[illegible]വന്നതിലാണ് എന്റെ മനസ്സ് നില കാ
ണാതെ വലയുന്നത്. പരോപകാരത്തിനായിട്ട
ല്ലാതെ ഈ ശരീരം ധരിക്കുന്നതെന്തിനാണ്? സാധുജനോ
പകാരത്തിന് എന്റെ [illegible] സ
ന്തുക്കളെ സന്തുഷ്ടരാക്കുവാൻ കഴിവില്ലാത്ത ഈ
ജീവിതത്തെ നിനക്കുമ്പോഴും എന്റെ മനസ്സ് ഉ
[illegible]. സജ്ജനം എ
ന്നോടും വിശ്വസിക്കുന്നു [illegible] അവ
രെ സന്തോഷിപ്പിക്കുന്നതിന് ശക്തിയില്ലാതെ
[illegible] എനിക്ക് ഈ [illegible]
വിതത്തിൽ എങ്ങിനെ [illegible]വാൻ
കഴിയും? എന്നാണ് [illegible]
ന് [illegible]
ന്നവർ [illegible]
[illegible]. [illegible]ത്തിൽ
[illegible] ഇങ്ങനെ [illegible]
[illegible].
[illegible]
[illegible]
[illegible] അവ

ന് ജീവിതം മുഴുവനും ദുഃഖമയമായിത്തീരുന്നു. കൂടെ
പ്പിറപ്പായ ജീവിതാപേക്ഷയാകട്ടെ അവനിൽനി
ന്ന് വിട്ടകലുന്നില്ലതാനും. ജീവിതത്തിനു വേണ്ടി
അവന് കഷ്ടത്തിൽ പെട്ടുപോകേണ്ടി വരുന്നു.
ലൌകികജീവിതത്തിലെ ഉത്തമൈശ്വര്യങ്ങളാണെ
[illegible] ഒരു [illegible]
പോലും [illegible]. [illegible] അവ
ന് നിലയുള്ളൂ. ജീവിതത്തെ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
അവന്റെ ജീവിതം [illegible].
[illegible] അവൻ.
[illegible]
[illegible]
[illegible]

അവന്‍ ചെയ്യാവുന്നു. ഇതിലധികം എന്തുവിപത്താണ് മനുഷ്യജീവിതത്തിനു വേണ്ടതു്. അതോ ഈ ലോകത്തില്‍ എത്രയോ അനേകമായ ദുരവസ്ഥ എന്നാലും—എന്റെ ജീവനേ, എനിക്കു് വേണ്ടിവരുന്ന കഷ്ടപ്പാടുകള്‍, വിഷമതകള്‍ വന്നാലും ഒരു കാര്യത്തില്‍ ഞാന്‍ ഇപ്പോഴും ദരിദ്രനായിട്ടില്ല. പുരുഷന്റെ ഒരു വലിയ ധനമെന്താണ് മൈത്രിയും മിത്രവും. സമ്പല്‍കാലത്തെന്നപോലെ ഈ വിപല്‍കാലത്തും എന്റെ മൈത്രി എനിക്കു് വശ്യമായിത്തന്നെ വര്‍ത്തിക്കുന്നതു്. സ്വപ്നത്തിലെന്നപോലെ ദുഃഖത്തിലും അതു് എന്റെ ഉത്തമബന്ധുവായി നിലകൊള്ളുന്നു. ഇതിനെ ഒരു ധനമായി എനിക്കിപ്പോഴുണ്ടായിരിക്കെ ഞാന്‍ എന്തിനെ ഭയപ്പെടണം. എന്റെ ഭാഗ്യം എന്റെ [illegible] വിട്ടിരിക്കുന്നുവെങ്കിലും ദാരിദ്ര്യത്തിന് എന്നെ പിടിപ്പിക്കുവാന്‍ കഴികയില്ല. ലോകത്തില്‍ എന്തൊന്നാണ് മനുഷ്യന് [illegible] [illegible]! നമുക്കിനി പിന്നീട് [illegible] എല്ലാം വിധി [illegible], എന്റെ ഈ നാല് കാലികളെ വിറ്റും കൊണ്ട് അതു് മുഴുവന്‍ പരിഹരിക്കണം. മറ്റും ധനൈശ്വര്യം കൊണ്ടല്ലാ ആളുകള്‍ [illegible] സന്തോഷിക്കണ്ടതാണ് ഞാന്‍ താങ്കളോട് എന്തോ ചിലതു് പറയുമെന്നു്."

തനിക്കുള്ള ധനത്തെ പണയത്താല്‍ ഇപ്രകാരം [illegible]ന്റെ മുമ്പില്‍ പെട്ടെന്ന് പിന്‍വലിച്ചു. അ

[illegible] വിട്ട് [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] പിന്നീടുള്ള [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] പറഞ്ഞു. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] അതിന് [illegible] [illegible].

"എന്റെ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] എനിക്ക് [illegible] [illegible] എന്റെ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] എനിക്ക് [illegible] ഒരു [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ഉണ്ടായിട്ടുള്ളത്. ഒരു [illegible] [illegible] നാം [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] വന്നിരിക്കുന്നു. പിതൃക്കളുടെ [illegible] [illegible] [illegible] നാം അവരോട് കടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

ശുദ്ധമതിയോടു നമുക്കുള്ള കടം വിത്യപ്രകാശനത്തെ സംബന്ധിച്ചതാണ്. അവയെ നിരന്തരപരിശ്രമ ത്തിനാൽ ലോകകാര്യത്തിൽ നാം തീരെ അജ്ഞരും ആയേക്കും. നമ്മുടെ മനസ്സിനെ ഭേദിക്കുന്ന രക്ഷ മുഴുവൻ നമുക്ക തന്നെത്തു വിളയുന്നതാണ്. ഭാവി നമുക്ക ന ന്നുള്ളപോലെ ഒരു അനർഘവും ശ്രേഷ്ഠവുമായ ധനം വേറെ കിട്ടുവാനില്ല. അതുകൊണ്ടാണ് ആ ഗ്രന്ഥത്തെ ക്കൊണ്ട് നമുക്കതിനാൽ [illegible] കടം. കടം വീട്ടുന്നതി ലേക്കു പ്രതിഫലമെന്ന് ദൈവത്തോടു ഏറ്റിട്ടുള്ള കടം ഞാൻ വിധിപ്രകാരം വീട്ടാത്തപക്ഷം അവനിൽ നിന്ന് വല്ലതും കിട്ടുന്നതിന് ലോകത്തെ [illegible] കൊണ്ടല്ലാ ഞാൻ ഈ ആളായത."

ഈ മറുപടി കേട്ടിട്ടും രാജാവ് അവിടെനി ന്ന് ഇളകിയില്ല. തൻ്റെ മാതൃരാജ്യം [illegible] [illegible] വിവരം കേട്ട് [illegible] മന സ്സ് [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] പോലെ തോന്നി. [illegible] [illegible]. കണ്ണാടിയിൽ കാണുന്ന രൂപങ്ങ പോലെ ഇതും വലുതായിട്ടും [illegible] ഇളതായിട്ടും വിപരീ തമായിട്ടാണ് തൻ്റെ കണ്ണിനും കരളിനുമുള്ള [illegible] [illegible] വിചാരിച്ചു. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]

[illegible]

"[illegible]"

മൈത്രേയൻ പിന്നെ അവിടെ നിന്നില്ല. [illegible]

സ്ത്രീകളെയോ മറ്റോ രാജ്യഭോഗത്തിൽനിന്ന് തനിയെ വെളിയിൽ കൊണ്ടുപോകാൻ വിശ്രുതമായ ഉജ്ജയിനിനഗരത്തിൽ പാലകന്റെ ദുർഭരണംകൊണ്ട് ആ സാധുവിന് പേടിക്കേണ്ടിവന്നു.

രണ്ടാം അദ്ധ്യായം.

പാലകന്റെ സ്യാലനായി സംസ്ഥാനകൻ എന്നൊരാളുണ്ട്. അപുത്രനായ രാജാവ് ഭാര്യയുടെ പ്രീതിക്കുവേണ്ടി ഈ സ്യാലനെ തലയിൽകയറ്റി വെച്ചിരിക്കയാണ്. സംസ്ഥാനകൻ എന്തു ചെയ്താലും അതിനെപ്പറ്റി ഒന്നും ചോദ്യമില്ല. ആ ദുർബുദ്ധിയുടെ ചേഷ്ടിതങ്ങളൊക്കെയും ശരിയാണെന്നപോലെ രാജാവിനും ഏറെയും ബോദ്ധ്യമാവുകയാണ്. ഇതുമൂലംകൊണ്ട് തന്റെ നാട്ടിനു് ഭയം എന്തു ദോഷങ്ങൾ ഉണ്ടാകുമെന്നറിയുവാൻ ആ കാമാന്ധനായ രാജാവിന് കഴിഞ്ഞില്ല. സംസ്ഥാനകന്റെ എല്ലാ കർമ്മത്തെയും അയാളുടെ പ്രീതിക്കുവേണ്ടി ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ പ്രശംസിക്കയായി. കുലം, ശീലം, രൂപം എന്നീ മൂന്നിലും രാജത്വത്തിന്റെ നിഴൽപോലുമില്ലാത്ത നീചനാണ് ആ രാജസ്യാലൻ. മദ്യപാനം, ദ്യൂതപാനം, വിത്തമോഷണം ഈ മൂന്നു ഗുണമായാൽ മനുഷ്യൻ നരപിശാചമാകുവാൻ വേറെ എന്തുവേണം! ഇങ്ങിനെ പൈശാചികവൃത്തനായ സംസ്ഥാനകൻ നാട്ടുകാർക്ക് ഉപദ്രവകാരിയായിത്തീർന്നു. ആ പിശാചിന് ഇഷ്ടംപോലെ പണവും, തോന്നുംപോലെ അധികാരവുമുണ്ടായാൽ എന്തെല്ലാം പിന്നത്തെ കഥ! അവന്റെ ദേഹത്തെ ആഭരണം വിലയേറിയ വസ്ത്രങ്ങൾ

[illegible] [illegible] [illegible] ഒരു [illegible] [illegible] അവയെല്ലാം [illegible] [illegible] കിടക്കുക. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] രാജാവു [illegible] ഫലമായി, "[illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] വികൃതമായി [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] നാട്ടുകാരെല്ലാം [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] വേണം. അതിന്റെ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] കണ്ട് [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] സംസ്ഥാനങ്ങൾ [illegible] [illegible] കണ്ട് [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]

രായിട്ടാണെങ്കിലും ആ ദേവദാസി വർത്തിക്കുന്നത് സ്വ
തന്ത്രയായിട്ടാണ്. ആത്മപൂർവ്വികരെയുള്ള സ്നേഹംകൊണ്ട്
ദേവദാസികളായിരുന്നത് ധനസമ്പാദനം ഗണികകളുടെ
തിരിക്ക് ആ സ്ത്രീകളുടെ ഹൃദയത്തിൽ ഇടംകിട്ടിയില്ല.
ദിവ്യമായ ചാരിത്ര്യത്തെ ഉച്ഛിഷ്ടമായ പണത്തിനു വേണ്ടി
വിറ്റുതുലയ്ക്കുന്നത് വെറും ആത്മദ്രോഹമാണെന്ന് അ
വർ അറിഞ്ഞു. ഭീമമായ പണസമ്പാദനത്തിനേക്കാളുംപ്രേ
മം ധനികരായ ഗണികയ്ക്ക് ജീവിതത്തിൽ സ്ഥാ
നമില്ലെന്ന് അവരും ശരിയായി കണ്ടു. ധനവും
സൗന്ദര്യവും എത്ര കാലം നില്ക്കും തന്നെ. ഗ
ണികയെ പുരുഷന്മാരെല്ലാം കാമിക്കുന്നത്
അവളിലുള്ള സൗന്ദര്യത്തെ പ്രതി മാത്രമാണ
ല്ലോ. സൗന്ദര്യാസ്വാദനത്തിന് അവ
ർക്ക് കാമദാഹമാകുമ്പോൾ എത്രയോ ഭാവ
ങ്ങൾ എത്രയെത്രപേരെ ഉള്ളിൽ മാറിമാറിയൊരുക്കേ
ണ്ടിവരുന്നു! എന്തെല്ലാം പ്രതീക്ഷകൾ ആ സൗന്ദ
ര്യം ഒടുക്കം കെട്ടുതന്നെ പോകും. അപ്പോൾ ആര്
വേണം അവരെ! സൗന്ദര്യത്തിൽനിന്ന് പണം സമ്പാ
ദിക്കാം. എന്നാൽ, പണത്തിനു പകരം സൗന്ദര്യം കിട്ടാ
ത്തപ്പോൾ. അങ്ങനെ ചിന്തിക്കുന്ന ആ സമുദായം ഗ്രാമത്തിന്റെ
കേന്ദ്രമായി ഉയർന്നുവന്ന വരുമാനസ്രോതസ്സുകൾ വിചാര
ണത്തി. ജീവിതവിജയത്തിന് സൽസ്വഭാവത്തിനും ആ
ധാരമായുള്ളത് അർഹതയാണ് എന്ന പൂർവ്വാചാരം
ആ സമുദായിക്ക് ബോധ്യപ്പെട്ടു. ഗണികാവൃത്തി ഉ
പേക്ഷണത്താൽ നിന്ദിതമായെന്നുവെച്ച് അവരും അത്
ഉപേക്ഷിക്കയില്ല. സൗന്ദര്യത്താൽ പണം പോലെ

വാൻ [illegible] [illegible] ഇന്നും [illegible] വൻ [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] അല്പം [illegible] [illegible]. ആ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ചെയ്തു.

[illegible] ആ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] വന്നു. ആ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] അവരും [illegible]. എന്നാൽ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] സംസ്ഥാനത്തിന്റെ [illegible] ആ [illegible] [illegible] പാറി. [illegible] [illegible] പ്രയോഗിച്ചിട്ടും ആ [illegible] [illegible] [illegible] വാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ശക്തിയുള്ളവൻ [illegible] [illegible] എല്ലാ [illegible] [illegible] പ്രയോഗിച്ചിട്ടും [illegible] ആ [illegible] [illegible] [illegible]. എന്നാൽ [illegible] സംസ്ഥാനത്തിന്റെ [illegible] [illegible] [illegible] പിൻവലിക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞതുമില്ല.

[illegible] നിന്ന് [illegible] [illegible] [illegible] ആ നഗരത്തിലും [illegible]. അതിൽ പലരും [illegible] സംസ്ഥാനത്തെയും [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] ആ രാജ്യത്തിന്റെ സേവകനായിരുന്നു. സംസ്ഥാനത്തിന്റെ [illegible] [illegible] [illegible]

പ്രസംഗാന്തരം. [illegible] വസന്തോത്സവ ത്തെ [illegible] പാട്ടിലാക്കുവാൻ [illegible]. സം[illegible] കഴിഞ്ഞ് [illegible] പടി ക്കൽ വന്ന് [illegible] നോക്കിക്കൊണ്ടു നി ല്പവേ ആ [illegible] ഇവർ [illegible] ന്ന് [illegible] എല്ലാ [illegible] നി ല്ക്കുന്ന ആ [illegible] കണ്ട് ആ [illegible] [illegible] കുറിച്ചുപറഞ്ഞു. [illegible] പുറപ്പാടിൽത്തന്നെ ആ [illegible] മുഴുവൻ അ [illegible] പോലെ [illegible] [illegible] കഴിഞ്ഞു. [illegible] ആ അ ന്ധകാരത്തിന്റെ [illegible]. വീടുകളി ലെല്ലാം പടി അടച്ചുകഴിഞ്ഞു. [illegible] എല്ലാം നിദ്ര യിൽ [illegible], വഴിയില്ല. വിളിച്ചാൽ ആരും [illegible] ഉണരുന്നില്ല. ആ പാവം [illegible] [illegible] പറഞ്ഞുവരുമ്പോൾ [illegible] ആ [illegible] ആ വീഥിയിൽ ചുറ്റിച്ചുറ്റി [illegible]. "[illegible], [illegible]" എന്ന് വിളിച്ചുകൊണ്ട് [illegible] [illegible] പിന്നാലെതന്നെ ഉണ്ട്.

"നീ ഇങ്ങിനെ [illegible] കൊണ്ട് ഓടിപ്പാഞ്ഞു [illegible] എന്തിനാണു? നീ എന്തിനിങ്ങിനെ [illegible] [illegible] ഞാൻ [illegible] വരുന്നു. ഈ കാല [illegible] എനിക്ക് ഇനി [illegible]. [illegible] എന്റെ മനസ്സ് [illegible]. [illegible]

തിരിപ്പോലെയുള്ള മനസ്സു കിടന്നു പൊരിയുന്നതു്. അതുകൊണ്ടാണു് ഞാൻ നിന്നെ വിളിക്കുന്നതു്; നിന്നെ കൊല്ലുന്നില്ല. നരിയെ കുറുനരിക്കൂട്ടമെന്നപോലെ നിന്നെ കടിച്ചുകൊല്ലുവാനല്ല ഞങ്ങൾ വരുന്നതു്. അതുണ്ടു് ഞാൻ എന്തു് നിനക്കു് അറിയാത്തതാണോ? എൻ്റെ കയ്യിൽ നിന്നു ഇപ്പോൾ കുതിക്കുന്നതു്? അതു തിരിച്ചു കളയെ നീ ഒന്നിക്കണിക്കണം, ഇതിനെ കൊടുത്താൽ ഞാൻ നിന്നെ വിടാം."

ഇതിനെല്ലാമെന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു് സംസ്ഥാനകൻ്റെ പോക്കു്. പിടിക്കുവാൻ വരുന്ന പുലിയുടെ മുമ്പിൽ പേടമാനെന്നപോലെ വസന്തസേന ഭീതയായി ഓടുന്നു. സൗന്ദര്യനിധിയായ ആ സർവാംഗസുന്ദരിക്കു് അനുഭവിക്കുന്ന ആപത്തിനെ പേടിക്കയിൽ തൻ്റെ ശരീരമാത്രത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ചിന്ത വളരെ എന്നാലും, ആ പൊതിഞ്ഞവിലപിടിച്ച ആഭരണങ്ങൾ ഭേദമായ ഉള്ളപേടിയോടെ കളഞ്ഞിട്ടുപോവുകയാണു് ഓടുന്നതു് ആ ബ്രാഹ്മണവീണ്ടിനു് ഏറ്റവും ക്ഷീണമായി. ഇരുട്ടിലെന്നുമേ പോലും തിരിഞ്ഞുനോക്കു് സന്ദർഭമനുസരിച്ചു് പടുക്കളെക്കണ്ടിട്ടാണു് വിരന്നു തോന്നിയതു്.

"ഗരുഡനെ കണ്ടു പേടിച്ച പെൺപാമ്പിനെപ്പോലെ, എടോ! വസന്തസേനേ, ഒരേ ഉടുക്കിൽ ആജീവിതം നീ ഇതിനെ കടിച്ചുമാറിക്കൊടുത്തുകൊണ്ടു നിനക്കു് എവിടെയെത്താകും കഷ്ടം! വേഗംകൊണ്ടു് വായുവിലെന്നാണു് ഞാൻ എന്നു നിനക്കു് ഒന്നു കാണണമെങ്കിൽ

നങ്ങോ! ഒരു ചാട്ടംകൊണ്ടുതന്നെ നിന്നെ പിടിക്കുവാൻ എനിക്കില്ലാ പ്രയാസം."

വിടന്റെ ഈ വാക്കു കേട്ടപ്പോൾ വസന്തസേനയുടെ ഭയം ഒന്നുകൂടി വളർന്നു. അവൾ തന്റെ പരിജനങ്ങളെ ഭാഗ്യമായുണ്ടെയായി വിളിച്ചുനോക്കി. വീട്ടിൽനിന്ന് അവൾ കുറെയേറെ അകലെയായിപ്പോയിരിക്കണം. പരിജനങ്ങൾ എങ്ങിനെ അവളുടെ വിളി കേൾക്കും? ഭയവിവശയായ അവൾ അവിടെ അനങ്ങാതെ നിന്നുപോയി.

"നിലവിളിക്ക്! നിലവിളിക്ക്! സകലരേയും ഉറക്കെയുറക്കെ വിളിക്ക്! നിന്നെ രക്ഷിക്കുവാൻ ആരാണു വരുന്നതെന്നു കാണട്ടെ. [illegible] ഈ എന്നോട് സ്വർഗ്ഗത്തിലോ ഭൂമിയിലോ ആരുണ്ടെതിർക്കുവാൻ? പണ്ട് ദുശ്ശാസനൻ സീതയെയോ [illegible] ചെയ്തതുപോലെ തലമുടി പിടിച്ചു വലിച്ച് നിന്നെ ഞാൻ ഇഴച്ചിടും."—എന്നു വിളിച്ചുകൊണ്ട് സംസ്ഥാനകൻ അവളുടെ അരികെ എത്തിക്കഴിഞ്ഞു. [illegible]

വിടൻ:—"എടോ, വസന്തസേന, ഞങ്ങളുടെ ഒപ്പിൽ
നീ എത്ര നേരം എവിടെയെല്ലാം ഓടിയാലും ര
ക്ഷ കിട്ടുമെന്ന് വിചാരിക്കേണ്ട. [illegible] കി
ഴക്കെന്താണ് നിനക്ക് ഇതേ ഭയം. ഇളകളി
[illegible] പോലെ ഭീതയായി നീ
എന്തിനിങ്ങിനെ ഉലയുന്നു? വിറച്ചു കൊണ്ട്
[illegible] പോലെ [illegible] ഈ [illegible]

[illegible] കല്ലുകളിൽ [illegible] വിട്ട
ത്തതെന്തിന്? കാരുണ്യത്തിന് സ്ഥാനം വാ
ടിക്കുവാനുള്ള ഹൃദയമല്ലേ? ഈ അഗ്നികള
ുടെ മുമ്പിലും നിനക്ക് ഭയം! ധൈര്യംകൊണ്ടുതന്നെ
നീ [illegible] [illegible] നല്ലത്. അ
തെല്ലാം [illegible] [illegible] ഈ
ഞാൻ എന്ന് നീ അറിഞ്ഞിട്ടില്ലയോ? അപകൃത്യ
ങ്ങളിൽ [illegible] എനിക്ക് വ
ലിയ [illegible]. രാത്രികാലങ്ങളിൽ [illegible]
[illegible] എനിക്ക് സ്വപരിചിതമാണ്. എത്രയെല്ലാം
[illegible] ഞാൻ എത്ര [illegible] നീ ഒരു
പെണ്ണാകയാൽ ഞാൻ പറയുന്നില്ലെന്നേയുള്ളൂ. ന
[illegible], ഈ [illegible] ഞാൻ അ
ത് പറയുന്നത്, പക്ഷെ, [illegible]
[illegible]. അതുകൊണ്ട്, [illegible]
[illegible], [illegible] നീ ഇങ്ങ
[illegible] എന്ന് ഞാൻ [illegible]
നു. [illegible] പറഞ്ഞിട്ട് [illegible]
ഞാൻ [illegible] [illegible]?
[illegible] [illegible], പിന്നെ,
എന്റെ [illegible] [illegible] ഇല്ല. ഇതാ,
[illegible] കൈയിൽ എന്തെങ്കിലും [illegible]
[illegible] ഈ [illegible] [illegible]
[illegible] "

[illegible] ഈ [illegible] [illegible]
[illegible] പിടഞ്ഞു. [illegible] തിളങ്ങുന്ന

പോരം ഒരു ദൃഷ്ടാന്തം കാട്ടിക്കാണിച്ചു. അതൊക്കെയും കേട്ടു വാൻ ഒട്ടും ശീലമില്ലാത്തവളാണ് അവളെന്ന് വസന്തസേനയ്ക്ക് അറിയാം. അവളുടെ അന്തസ്സുംപോലും ഏറ്റവും ശോചനീയമായിട്ടാണിരിക്കുന്നത്. ഈ ദുരവസ്ഥയിൽനിന്ന് ഒരു യുവ സ്ത്രീയെ രക്ഷപ്പെടുത്താം. ഉദ്ധാരണം വല്ലതുമുണ്ടോ എന്ന് ഒന്ന് ചിന്തിച്ചുനോക്കട്ടെ എന്നുവെച്ചാൽ ഒരു ദുരന്തകൂപത്തിൽനിന്ന് കരകയറ്റുന്നതുപോലെ കരുതും. ഒരു ദൈവിക്കോട്ടക്കളെ പോലും അവർക്ക് പിൻവലിക്കാവതല്ലല്ലോ. കരുത്തേറിയ ഉല്പത്തികൊണ്ട് അവരെ അടക്കിനിർത്തി, അതിനിന്ന് രക്ഷപ്പെടുത്തി പ്രതിഷ്ഠിക്കേണ്ടത് ഒരു സുമതിയുടെ കടമ എന്ന് നിശ്ചയിച്ചു.

"എന്തിനാണ് നീ ഇതും എന്നെ ഇങ്ങനെ ചെപിച്ചിക്കുന്നത്. കർമ്മഫലങ്ങളൊക്കെയും പൂർണ്ണമായി ഞാനിപ്പോൾ ഒരോന്നുംകൊണ്ട് ഉപജീവിച്ചുപോരുന്ന ഒരു വേശ്യാകുലത്തിലാണല്ലോ ഞാൻ." എന്ന് സാമർത്ഥ്യത്തോടെ പറഞ്ഞുകൊണ്ട് വസന്തസേന അവിടെ നിന്നു. അവരം പറഞ്ഞതിന്റെ താല്പര്യം ഒരു വിശ്വാസമെന്നപോലും ഗ്രാഹ്യമല്ലില്ല. വേശ്യകളുടെ കുലത്തെ ഉടൽ ശീലത്തെയോ ആല്ലാ ധനത്തെ മാത്രമാണ് നോക്കുക തന്റെ ജീവിതം അതിനെയല്ലാ എന്നും, കുലസ്ത്രീയാവാനുള്ള യോഗ്യതകളും എല്ലാവർക്കും കൈവരുമോ എന്നാൽ അതും അവരുടെ കൈകളിൽ വരുന്ന സ്വത്തൊക്കെ നമ്മുടെ ആവശ്യമല്ലാ, നല്ലതല്ല പുരുഷന്മാരെക്കൊണ്ട് അകലെ കഴിഞ്ഞു പോകുന്ന ഗണികയാണ് താൻ എന്ന അർത്ഥമാണ് അവളുടെ വാക്കിൽനിന്ന് ഒരു ദു

തരാക്കരം മനസ്സിലാക്കിയത്. ആ യാമിനിയോടെ "അ
ങ്കെന്തുതന്നെയാണ് ഈ ചെയ്‌നേ" എന്ന് വിമൽ
ഒരുപാടി ചെരട്ടമ്മും യാതൊരു പുഞ്ചിരിച്ചുകൊൾ ഭാര്യ
കരം തുക്കും സുപ്രാപ്യമല്ലേ? എന്നാൽ, വലിയകരം വ
ളർന്നതിനുവേണ്ടി "എന്തിനെയാണ് നിങ്ങൾ ആ
ശ്രയിക്കുന്നത്? എൻ്റെ ശരീരത്തെയോ സൗന്ദര്യത്തെയോ
എന്ന് മറ്റൊരു ചോദ്യം വസന്തസേന ഉണ്ടാക്കി.

വിമൽ:— "സ്വന്തം തന്നെ കൈകളിലുള്ള ഒപ്പം അതിൽ
നിന്ന് പുഷ്പങ്ങളെ ആസ്വദിക്കുകയാണോ? നി
ന്നെത്തന്നെ ഞങ്ങൾക്ക് കിട്ടിയില്ലെങ്കിലും നി
ൻ്റെ ഈ ആരാധനകൊണ്ട് ഞാനും തൃപ്തിപ്പെ
ടുമോ?"

വസന്ത:— "അതേപ്പറ്റി പറയാൻ ഞാൻ ശക്ത
യല്ലെന്ന് അങ്ങ് അറിയണം. മനസ്സിന് ഇഷ്ട
മല്ലാത്തത് ഞാൻ ഒരിക്കലും ഒന്നുംതന്നെ ചെയ്യു
കില്ല."

"നിൻ്റെ ആരാധനയാണ് ഞാൻ എന്ന് നീ ഓർക്കു
ന്നില്ലേ? നീ എന്നെ കാണിക്കയില്ലേ?"—എന്ന് കയ്യിലെടുത്തുകൊണ്ട്
അതിലിരുന്ന് സംസാരിക്കുന്നതിനൊരുങ്ങി വന്നു.

"കളിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് തീരുന്നതുപോലെയല്ല അങ്ങ
യുടെ പ്രതാപം"—എന്ന് വസന്തസേന പറഞ്ഞു. പരി
ഭവം ഭാവിക്കാതെ സംസാരിക്കുന്നത് അവളും കണ്ടിരുന്നു
പോലെതന്നെ, പരിചയമില്ലാത്തതായി തോന്നി സ്നേഹ
ത്തോടെ തല കുലുക്കിക്കൊണ്ട് മടങ്ങി. വിടവാങ്ങി
ച്ചു, കലാശിലസമ്പന്നയായ പുഞ്ചിരിയോടെ ക
ളിച്ചുകൊണ്ടാണ് അവൾ ഉപദേശിക്കുന്നതെന്ന് വസന്ത

വിടൻ പറഞ്ഞതിനെ ഓർത്ത്, സംസ്ഥാനകനിൽ ആ വശ്യത്ത് അപ്രിയം തോന്നുവാൻ കാരണമെന്ത് ആയാളുടെ ശീലത്തിലോ കലയിലോ പ്രവൃത്തിയിലോ വല്ല കുറവുക ളുണ്ടോ എന്ന് അവളോട് ചോദിക്കുവാൻ തുടങ്ങിയപ്പോ ഴാണ് തന്റെ ആ സ്വഭാവത്തിന്റെ കടുത്ത രൂപം അവൾ നല്ലവണ്ണം വെളിപ്പെട്ടത്. "പുഷ്പരൂപം ഒരേ ഒരു വേദം മുട്ടക്കണ്ണനാണ് ഇവളുടെ" എന്ന് വിടൻ സ്വൽപം വിചാരിച്ചു. അനന്തരം, വഴിയെ നടന്ന് അറി ഞ്ഞുകൊണ്ടായി അയാളുടെ പ്രസംഗം.

"എടോ, വസന്തസേനേ, സകാരനെ നിരാകരി ക്കുന്നത്, വേശ്യാവൃത്തിക്ക് ചേർന്നതാണോ? കലയുടെ കേന്ദ്രമായിട്ടാണോ നിന്റെ ഭാവം? കാമികളുമായി ഇടപെടുമ്പോൾ വേശ്യക്ക് വല്ല നീതിയും നിലക്കു മോ? വെറും വഴിപ്പെണ്ണുപോലെയല്ലേ നിന്റെ അവ സ്ഥ. അതും ശ്രദ്ധിക്കുന്നില്ലേ നീ! പണം ആരുടേതാ യാലും കൈക്കലാക്കുകയല്ലേ നിന്റെ രൂപം! പ്രിയനെന്നോ അപ്രിയനെന്നോ വേശ്യക്കുണ്ടോ ഭേദ ബുദ്ധി? പണത്തിലല്ലാതെ, കലശീലഗുണങ്ങളിൽ വേശ്യ കളുടെ കാര്യത്തിൽ നീ സ്വന്തം കലയാൽക്കൊള്ളേണ്ട പ്രവർത്തി ക്കണമെന്ന ആരും പറയുന്നില്ല."

വേശ്യാധർമ്മത്തെക്കുറിച്ച് ഇതിനെ വിടൻ പറ ഞ്ഞുതുടങ്ങിയപ്പോൾ, എന്നാലും അവിടെനിന്നുകൂടി യത് വസന്തസേന കേട്ടിരുന്നു. ശാരോവക സൗന്ദര്യ സ്വഭാവങ്ങൾ ഇതിനെ ഇടർ ഉണർത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നാൽ അതിനിടയ്ക്ക് ഈ കൂരിരുട്ടിൽ വസന്തസേന മറയുക യാണ് ചെയ്തത് എന്ന് സംസ്ഥാനകന് മനസ്സിലായി.

"സ്വാമി ഇങ്ങിനെ ഓരോന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നാൽ ഈ ഇരുട്ടിൽ ഇവൾ ഒളിച്ചേക്കും. ആ ദരിദ്രചാരുദത്തന്റെ വീടാണ് ഇതാ കാണുന്നത്. ആ സാർത്ഥവാഹപുത്രനെ കാമിച്ചുകൊണ്ടാണ് ഇവളുടെ ഈ പോക്ക്. നമ്മെ പിന്നാലെ നടത്തിക്കൊണ്ട് ഇവൾ ഈ വഴിക്കു തിരിഞ്ഞു [illegible]. ഇനി ഈ വീട്ടിലേക്ക് കടക്കുമ്പോഴേ ഇവളെ നമുക്കു പിടിക്കണം."

സംസ്ഥാനകന്റെ ഈ അഭിപ്രായം പുറത്തായക്ഷണമേ വസന്തസേന മനസ്സിലാക്കി. ആര്യ ചാരുദത്തന്റെ ഗൃഹമാണ് അരികെ കാണുന്നതെന്നറിഞ്ഞപ്പോൾ അവൾ [illegible] ആ [illegible] ഒളിച്ചിരിക്കയായി. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] സന്നിധിയിൽ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] അവൾ [illegible] [illegible] അവിടെ [illegible] [illegible] ചെയ്തു.

പറഞ്ഞതു [illegible] സംസ്ഥാനകൻ പിന്തുടർന്നുപോയി. അല്പം കഴിഞ്ഞു നോക്കിയപ്പോൾ വസന്തസേനയെ അവിടെ കാണാനില്ല. അവൾ നമ്മെ പറ്റിച്ചല്ലോ എന്നു വിളിച്ചു പറഞ്ഞുകൊണ്ട് ആയാളും [illegible] ചാടി. അവൻ [illegible] [illegible] [illegible] അവിടെയെല്ലാം [illegible] നോക്കിത്തുടങ്ങി. അതിന്നിടയ്ക്ക്, [illegible] ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞുതുടങ്ങി.

"എന്റെ വസന്തസേനേ, ഞാനെന്റെ പതിക്കുവാൻ നിന്നോടപേക്ഷിക്കുന്നു. നിന്റെ പിതൃക്കളെ കണ്ടുപിടിക്കുവാൻ എനിക്കു പ്രയാസമില്ല. [illegible] നിന്നെ അപ്പോഴേ നീ ഇപ്പോൾ ഇവിടെ [illegible], നീ അറിഞ്ഞിട്ടുള്ള ദുഃഖങ്ങളുടെ [illegible] ളും, നവയൌവനത്തിന്റെ [illegible] നിന്നെ പിരിക്കുവാൻ എനിക്കു കഴിവുണ്ട്."

[illegible] എന്നു വസന്തസേന നിശ്ചയിച്ചു. മടിയിൽ നിന്നു പുഷ്പങ്ങളെല്ലാമെടുത്ത് അവിടെ എറിഞ്ഞു കളഞ്ഞു. [illegible] എല്ലാം [illegible] പോർത്തിണ്ട് പിന്നെ [illegible] വാതിൽ തുറന്ന് [illegible] കടന്നു [illegible].

[illegible] കുരിരുട്ട്! [illegible] പൂർണ്ണമായി [illegible] ഇരുട്ട്! [illegible] എല്ലാം [illegible] എന്നു വിചാരിച്ചു. [illegible] നിഷ്ഫലമായി [illegible] തോന്നി. വസന്തസേനയെ ഈ കുരിരുട്ടിൽ [illegible] ഇല്ല [illegible]. എന്നാൽ, [illegible] ഇപ്പോൾ [illegible] നൽകിയിരിക്കുന്നു. [illegible] വസന്തസേനയും [illegible] പ്രാപിക്കുന്ന [illegible] നിലകൊള്ളുന്നു. [illegible] ഒരുപോലെ [illegible] കഴിവുള്ളവനല്ല. വസന്തസേനയെ കണ്ടെന്ന

കിന്ന് വിട്ടതിന്റെ നേത്രങ്ങൾ ആ കുട്ടിനെ പിടിക്ക വാൻ ആവുന്നേടത്തോളം പണിപ്പെട്ടു നോക്കി. പടിവാതിലിന്റെ നിഴലാൽ ഒരുകൂരിരുട്ടും കട്ടിലിന്മേൽ മറ്റുള്ള ത് വലതെന്നുനിശ്ചയിക്കുന്നതു്. വീണ്ടും സംസാരിക്കുന്നം വീട്ടുകാരികൾ തിരിച്ചു തിരിച്ചു നോക്കിട്ടും ഇക ഷം മനസ്സിലാക്കുവാൻ പ്രയാസപ്പെട്ടതാണ് അവൾക്ക് അന്നു ഉണ്ടായതു്.

മൂന്നാം അദ്ധ്യായം.

മൈത്രേയൻ മാതൃസ്വാമികളായി, യാത്രക്കാരന്റെ നിർദ്ദേശപ്രകാരം അകത്തുവന്ന വിളക്കെടുത്തു് തനിക്കൊട്ടുകൂടി വീഥിയിലേക്ക് പുറപ്പെട്ടു. പടിവാതിൽ കടന്ന് അവർ തെരുവിലേക്ക് ഇറങ്ങുവാൻ തുടങ്ങിയപ്പോഴേക്കു വിളക്ക് കെടുന്നത് അന്ധകാരമായി. അവിടെ ഉണ്ടായ നിന്ന ചെറിയ കാറ്റ്, ഒന്നോ രണ്ടോ കാൽനടയായിരുന്നവർ വന്ന് വിളക്ക് അണച്ചതാണ്. വാതിൽ തുറന്നപ്പോഴത്തെ കാറ്റുകൊണ്ടാണ് വിളക്ക് കെട്ടതെന്ന് മൈത്രേയൻ വിചാരിച്ചു. സ്നേഹിതന്മാരോടുകൂടി വീഥിയിലേക്കിറങ്ങുവാൻ തനിക്കുള്ള പരിഭ്രമത്തിന് അദ്ദേഹം വിളക്ക് കത്തിക്കുവാനായി അകത്തേക്ക് തിരിച്ചു. വിളക്കും കയ്യും പിന്നാലെ വരട്ടെയെന്ന മൈത്രേയനോടു ഒരു പരിചാരിക ഉമ്മറത്തെ പടി കടന്ന് വി

ഥിയിലേക്ക് പോയി. വിളിക്കാതെതന്നെ പടി കടന്നു കിട്ടിയല്ലോ വസന്തസേനയ്ക്ക് ഒന്നാമത്തെ ഭാഗ്യമായി. തന്നെ കടന്നുപിടിച്ച് സംസ്ഥാനകൻ ബലം പ്രയോഗിക്കുവാൻ വരികയാണെങ്കിൽ അപ്പോഴും ചാരുദത്തനെ ഉറക്കെ വിളിച്ച് വാതിൽ തുറപ്പിക്കാമെന്നുവെച്ചാണ് അവരം അവിടെനിന്നിറങ്ങിയത്. ദൈവഗത്യാ, അതൊന്നും ഉണ്ടാകേണ്ട അവൾക്ക് വേണ്ടിവന്നില്ല. അവൾ നിശ്ശബ്ദം നടന്നുകൊണ്ടൊന്നുകൂടി അപ്പുറം ചാരുദത്തൻ അവിടെ ധ്യാനമഗ്നനായി സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതു കണ്ടു. അദ്ദേഹത്തിന്റെ പിന്നിൽ അവൾ പതുക്കെ ചെന്ന് അടുത്തിരുന്നുകഴിഞ്ഞു.

വസന്തസേന എവിടെയാണെന്ന് കണ്ടുപിടിക്കുന്നതുകൊണ്ട് വിടനും സംസ്ഥാനകനും അന്വേഷിച്ചു നില്ക്കുമ്പോഴാണ് മണികളുടെ വരവ്. അവരുടെ മുഖഭാവത്തിൽ നിന്നല്ല സന്തോഷം അതിശയവും പരന്നു.

"ഇതാ, നമ്മുടെ സൈന്യത്തിന്റെ പുറപ്പാട്. ഇതിനെന്തെല്ലാമാണ്" എന്നു അന്തംവിട്ടുകൊണ്ട് വിടൻ മുന്നോട്ടു നീങ്ങി.

"അതെ, ഇതു നമ്മുടെ ഒന്നു ഭാഗ്യം കേൾക്കേണ്ട്. ദൂരെനിന്ന് ഇരുട്ടുകയറി അടുത്തുവരികയാണ് ഞാൻ കാണുന്നില്ലേ?" എന്ന് വിളിച്ചും പറഞ്ഞുകൊണ്ട് സംസ്ഥാനകനും മുന്നോട്ടു ചാടി. അപ്പോഴേക്കും മണികൾ അവരുടെ അടുക്കൽ എത്തിക്കഴിഞ്ഞു. അവർ ഒരേ ചാട്ടത്തിൽ ആ പാവത്തിന്റെ പൃഷ്ഠഭാഗത്ത് പിടിച്ചുവലിക്കയും ചെയ്തു. പെട്ടെന്നുണ്ടായ ഈ പരാക്രമത്താൽ മണികൾ, കട്ടി, മോതി

ക്കേതരൽ സ്ഥലത്തായി തിരിച്ചുപോയി. അവൻ വസന്തസേനയാണെന്ന ധരിച്ച് അവൾക്കുള്ള ഈ വിപത്ത് അവൾ അർഹിക്കുന്നു അല്ലെന്ന് വിടൻ കുണ്ഠിതനാകുവാൻ ആരംഭിച്ചു

വിടൻ:—"അണിഞ്ഞിരിക്കുന്ന നീ ഗർഭത്തിന്റെ തിരുപ്പ കൊണ്ടല്ലേ ഈ ദുഷ്ടവ്യാധിയെപ്പോലും നിരസിച്ചത്? നല്ലതുപോലെ പാലിക്കേണ്ടുന്ന ഈ നഗരകളിൽ ഇങ്ങിനെ കൊടും കൈ ചെയ്യണമെന്നുള്ളത് നിന്റെ ധിക്കാരത്തിന്റെ ഫലമാണ്."

സംസ്ഥാനകൻ.—"എടീ ദേവളിച്ചി, നിന്നെ ഞാൻ കഴുത്തുഞെരിച്ച് കൊല്ലുമെന്നും നിന്റെ തലയും ഉടലും കഷ്ണമാക്കുമെന്നും ഞാൻ ഉറപ്പിച്ചുകഴിഞ്ഞു. നീ ഇനി ഗൗരീശനേയും മഹേശനേയും വിളിച്ച് കേണുകൊണ്ട് നിലവിളിച്ച് മരിച്ചിടേണ്ടുക."

ഇതെല്ലാം കേട്ടപ്പോൾ ഒന്നുമറിയാത്ത ശകുനിക പരിഭ്രമിച്ചു. ആരാണ് ഇവരെന്നും, എന്താണ് ഇവർ പറയുന്നതെന്നും, തന്നോട് ഇവർക്ക് എന്താണാവശ്യമെന്നും അറിയാത്ത അവൾ "എന്തിനാണ് ഇവർ പറയുന്നത്?" എന്ന് അവരോടുതന്നെ ചോദിച്ചു. അതു പിന്നെയും കേട്ടപ്പോൾ വസന്തസേനയല്ല ഇവൾ എന്ന സംസ്ഥാനകന് മനസ്സിലായി. പിന്നീട് പതിവ്രതയെന്ന് വിടൻ മെല്ലെ പറഞ്ഞുകൊണ്ട് അടുത്തു. ശ്രവിലാസിനിയാണ് വസന്തസേന എന്ന് വിടന് അറിയാം. ഇരുട്ടിൽ അവൾ ഗാഢാലിംഗനം കഴിഞ്ഞ്. അങ്ങിനെ കയറി ഒതുങ്ങിനിന്ന് അവൾക്ക വിരു

ക്രൂരം. അങ്ങിനെയുള്ളവരുടെ [illegible] സ്വഭാവം [illegible] റുവാൻ എന്താണ് പണിപ്പാട്? അതുകൊണ്ട്, ആ പരാക്രമശാലിയുടെ ഈ സ്വാതന്ത്ര്യത്തിൽ തങ്ങളും പങ്കാളികളാകണമെന്നു വിടൻ കരുതി.

അപ്പോഴേക്ക് റിമ്പോക്കുരി മൈത്രേയന്റെ വരവ്. കൊന്തപ്പിടിച്ചുകൊണ്ട് ആ വിളക്ക് അദ്ദേഹം മെല്ലെ മെല്ലെ അവിടെ കൊണ്ടുവന്നു. ദീപവും മൈത്രേയനും കൺമുമ്പിലെത്തിയപ്പോൾ സംസ്ഥാനകവികളാർ സാഷ്ടാംഗം വിഴുന്നതായി. [illegible] [illegible] സംസ്ഥാനകനെ [illegible] [illegible] മൈത്രേയനെ [illegible]. "അ[illegible], ആര്യമൈത്രേയ, ഇത് എന്തോ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" എന്ന് [illegible] [illegible] [illegible] മൈത്രേയന്റെ [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] സംഭാവ്യമെന്നാൽ [illegible] [illegible] ആ [illegible] ഈ [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] സംസ്ഥാനകനെയും [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] വിടൻ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] പരിചാരികയെയാണ് [illegible] [illegible] സംസ്ഥാനകൻ സ്വയം [illegible] [illegible] നിന്നു. [illegible] ആ [illegible] [illegible] [illegible] എന്ന [illegible] അപ്പോഴും ആ [illegible]

ക്ഷേത്രാദിയിൽ ഉപദേശിക്കുക കാരണമായി വന്നുള്ളൂ. എ-ങ്കിലും ക്ഷത്രിയപ്രമാണന്മാർ അവർക്ക് അവിടെ സ്ഥ-ലംബലോഭായി ആശ്രയം കൊടുത്തു നിലനിർത്തിവന്നു. വില-നമ്മുടെ [illegible]

“മറ്റു ശ്രമണന്മാർ ഒന്നും പ്രസംഗിച്ചുമില്ല. ആ-ദ്ധ്യാപകന്മാരെ കൊണ്ടുവരിച്ചുകൊണ്ടല്ലാ ഞങ്ങൾ ഇ-ങ്ങ് വന്നിട്ടുള്ളത്. ആ മഹാത്മാവ് ഒരു ശാസ്ത്രീയ ഉപദേശിക്കണമെന്ന് ഞങ്ങൾ കരുതീട്ടില്ല. ഇതിനാൽ ആ-റിയാതെ ഞങ്ങൾക്ക് ഇതിനെ സംബന്ധം പറഞ്ഞുതീ-രിക്കേണ്ടതുമുള്ളൂ. ധർമ്മത്തിന്റെ പരിണാമമെന്ത് എ-ന്തുകൊണ്ടാണെന്ന് ഞങ്ങൾക്ക് അറിവാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. അത് ഭവാൻ ക്ഷമിച്ചാലും. ഗ്രന്ഥങ്ങൾ ആകുലിപ്പിച്ചവ-രല്ല, പ്രമാണങ്ങൾ വഴി കണ്ടറിയുന്നവരാണ ഞങ്ങൾ എന്ന് ഭവാൻ അറിഞ്ഞാലും. ഉത്തമമായ വാക്യത്തെ-യാണ് ഞങ്ങൾ പിന്തുടർന്നു വന്നിരിക്കുന്നത്. അവരെ ഒരു പരിഹസിച്ചുവിടാതെ കഴിക്കുന്നതായിരിക്കണം അവരും ഈ വഴിക്ക് തിരിയുകയാൽ ഞങ്ങളും ഇതു-പോലെയാണ്. അതുപ്രകാരം ഈ സ്ത്രീയെ ഇവിടെ കാ-ണുകയാൽ ആ വേശ്യയാണെന്ന് വിചാരിച്ച് ഞങ്ങൾ സ്വീകരിച്ചുപോയി. ഈ അപരാധം ഭവാൻ ക്ഷമി-ച്ചാലും.”

കാര്യം ഗ്രഹിച്ചപ്പോൾ മഹാവീരൻ ശാന്തനായി. അറിയാതെ ചെയ്തുപോയ ഈ അപരാധം ക്ഷമിക്കേണ്ടതാണെന്ന് ഗ്രഹിപ്പിക്കണമെന്ന് ആ ബ്രാഹ്മണനെക്കൊണ്ട് സമ്മ-തിപ്പിച്ചുകഴിഞ്ഞിട്ട് വിദേശീയരെക്കൊണ്ട് നിവർത്തിക്കയും, [illegible] എന്നാൽ വിദേശീ[illegible]

ഈ [illegible] നില സംസാരങ്ങൾക്ക് ഒട്ടും പിടി ച്ചില്ല.

“വെറും പട്ടിണിക്കോലമല്ലേ ആ [illegible] ആ [illegible] തന്നെ [illegible] പേടി?” എന്നൊരു ചോദ്യം ആ [illegible] തെറ്റിച്ചു.

“മനുഷ്യനെ ഞാൻ പേടിക്കുന്നു [illegible]. എന്തുകൊണ്ട് എന്നോ? ഇന്നിവിടെയാണ് മനുഷ്യ ത്വം. അദ്ദേഹത്തിന്റെ [illegible] അറിയിച്ചിട്ടില്ലാത്തവർ ഈ നാട്ടിൽ ആരുമില്ല. സ്വാതന്ത്ര്യത്തിന്റെ പടിവാതിൽകൊണ്ട് [illegible] ഇന്ത്യക്കാരാവു [illegible] അദ്ദേഹത്തിന്റെ [illegible] ഒരു [illegible] [illegible] പരിശ്രമിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നവർ [illegible] വന്നുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന [illegible] അദ്ദേഹത്തിന്റെ [illegible] സ്ഥിതി. ആ [illegible] കാലം വീണ്ടും തിരിച്ചു. [illegible] [illegible] [illegible] മഹാത്മാവു [illegible] മഹാത്മാവ്.

വിടന്റെ ഈ വാക്കുകൾ ‘കടിച്ചാൽ പൊട്ടാത്ത’ [illegible] സംസാരങ്ങൾക്കു തോ ന്നിയത്. [illegible] ഗതി [illegible] [illegible] [illegible] വിടൻ അവിടെ നിന്ന് [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] വീണ്ടും [illegible] തുടർന്നു: —

"എടോ, മണിപ്പട്ടരേ, ഞാൻ ചെന്നു് ആ പം
പ്പർപെട്ടിയോടു് എന്തോ ശകാരിച്ചിരിക്കുന്നു പറ
ഞ്ഞതുകേട്ടു:—പാസഞ്ചേഴ്സിനെ ഒരു തൊടയിച്ചിട്ടു
ബഹളം പിടികൂടുമെന്നായി ഞങ്ങൾ പിന്നാലെ ഓടുന്ന
തിന്നിടയിൽ, ഞാൻ അണിഞ്ഞിരുന്ന പൊൻചങ്ങലകളെല്ലാം
ശ്രീ അവൾ നിന്റെ വീട്ടിലെല്ലാം കയറിയിരിക്കുന്നു.
നീ അവളെ എന്റെ മുമ്പിൽ വരുത്തേണം. അങ്ങി
നെ ചെയ്യില്ലെങ്കിൽ വലിയ കുഴപ്പങ്ങളെല്ലാം ഉണ്ടാകും.
നിന്നെ ഞാൻ വെറുതെ വിടില്ല."

ഈ 'പ്രലാപം' കേട്ടു "ആവാം" എന്നു് ഒരു ചായ
ക്കടവിദ്വേഷകൻ പരിഹാസത്തോടെ പറഞ്ഞുകൊണ്ടു്,
അവന്റെ കൈകളിലിരുന്ന സാമാനങ്ങളുടെ കൂടെ
പൊട്ടുന്നതെല്ലാം നീട്ടിക്കാണിച്ചു. അവൻ ചിരിച്ചു നില
വിളിച്ചുകൊണ്ടു് പിന്നാക്കം മാറി. അപ്പോഴേക്കും തന്റെ
കൂട്ടുകാരനായ വിഭൻ എവിടെയാണെന്നു് അയാൾ നോക്കി
ക്കണ്ടു. "അയ്യോ, സാധു പോയല്ലോ" എന്നു വിഷാ
ദിച്ചുകൊണ്ടു് ആയാൾ തിരിച്ചോടുകയും ചെയ്തു.

ഒരു വ്യ ധ ഞങ്ങിനെ കഴിഞ്ഞതിരിക്കുന്നതിനിടെ
ശ്രേയസ്സോ മാനികളും വീട്ടിൽനിന്ന് പുറത്തിറങ്ങിയെല്ലാം
ചെന്നു.

"എടോ, മണിയേ, ഒന്നുകൂടി വരുവാനായില്ലേ നേ
രിയന്ന ഒരു കാര്യം നടന്ന ഈ സംഗതി
യൊന്നും പറഞ്ഞാലും അറിയിക്കേണ്ടു്. അവന്റെ പ്രമ
ദാനത്തിൽ ഒടുവിലായ ഈ വഴക്കടിയും അട്ടഹാസം
കേട്ടാൽ, തനിക്കുണ്ടായ വിശേഷത്തിന്റെ ഫലമായി
ഉണ്ടായിട്ടുള്ള ആപത്തികളെല്ലാം തനിക്ക് എളുപ്പത്തിൽ

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] നാം [illegible].”

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] “[illegible] [illegible]” [illegible] നൽകി.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ണാൽ, താൻ സവിശേഷം ആഗ്രഹിച്ചിരുന്നതുപോലെ വേണ്ടതെല്ലാം സമ്പാദിച്ചുതായി. ആ വസ്ത്രത്തെ അവരം ഇഷ്ടസ്ഥിതിക്കനുസരിച്ചു ഉടുത്തുകൊണ്ടു. മാതൃകയെക്കാൾ ശരീരസൗന്ദര്യത്താൽ അതിൽ ദിവ്യസൌന്ദര്യം പ്രകാശിക്കുന്നതായി അവർക്കു തോന്നി. അവരം അതിനെ പിന്നെയും പിന്നെയും നോക്കിക്കൊണ്ടു നിന്നു.

നാലുകെട്ടിലേക്ക് പോകുവാൻ അനുവാദംകൊടുത്തിട്ടും അവിടെത്തന്നെ പോകാതെ നില്ക്കുന്ന അവരോട് "അകത്തേക്ക് പോവിൻ" എന്ന് മാധവൻ വീണ്ടും ആജ്ഞാപിച്ചു. അകത്തേക്ക് പോകയോ! അന്തഃപുരത്തിന്റെ നാലുകെട്ടിനുള്ളിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതിന് തനിക്ക് അർഹതയില്ലല്ലോ എന്ന് മനസ്സിൽ വിചാരിച്ചുകൊണ്ടുനിന്നു. എങ്കിലും, വസ്ത്രദാനവും, അന്തഃപുരപ്രവേശനത്തിൽ അനുവാദവും ഒരു മട്ടിലായി ൟ തനിക്ക് പ്രാപ്തമായതിൽ ഏറ്റവും സന്തുഷ്ടി അവർ മനക്കൊണ്ടുതീർന്നിട്ടില്ല.

പിന്നെയും അവൾ അവിടെത്തന്നെ നില്ക്കുന്നതുകണ്ട് "എന്താണെന്നും മിണ്ടാതെ നില്ക്കുന്നതു?" എന്നു ചോദിച്ചുകൊണ്ട് മാധവൻ തിരിഞ്ഞുനോക്കി. അപ്പോഴാണ് കണ്ണീരൊഴുക്കും മുഖത്തുള്ള ഭാവവും. ൟ പ്രകാരത്തിൽ അവൻ്റെ മനസ്സിലിരിക്കുന്നത് മറ്റൊന്നാണെന്ന് മാധവൻ അറിഞ്ഞു. ആശ്ചര്യമുള്ള ദൃഷ്ടികളോടെ അവളെ നോക്കി. തന്റെ പ്രിയതമയുടെ വസ്ത്രസ്വപ്നമെങ്കിലും താൻ ഏറ്റുകൊടുക്കണമെന്ന ആശയാൽ അവൾ മനസ്സിൽ കൊടുത്ത ഉത്തരമായാൽ

ആവൃത്തനായിട്ടാണ് അപ്പോഴും തിരിഞ്ഞത്. വ [illegible] ആ ദിവ്യരൂപിണിക്ക് ഈ [illegible] ഈ [illegible] ണ്ടെന്ന് പാദങ്ങൾക്ക് തോന്നി. [illegible] അവളു [illegible] ഷം അപ്പോഴും കണ്ടു. വസന്തസേനയാവട്ടെ, തനി ക്ക് [illegible] ഹൃദയത്തിൽ [illegible] അപ്പോഴും, ഈ [illegible] ളുടെ ജീവധാരണത്തിന് [illegible] എന്ന വിചാരത്തോടെ അധോമുഖിയായി നിന്നു.

പാദങ്ങളുടെ അരികെ നിശ്ശബ്ദമായി വസന്തസേ [illegible] മൈത്രേയൻ [illegible] അറിഞ്ഞു. [illegible] പാദങ്ങൾ [illegible] ഇ വൾ വസന്തസേനയാണ്" എന്ന് മൈത്രേയൻ ധരിപ്പി ക്കയും, ഇനി ഇവിടെ [illegible] അദ്ദേഹം [illegible] ചെയ്തു. ആ [illegible] പാദങ്ങൾക്ക് തോന്നിയുള്ള വസന്തസേനയുടെ സാന്നിധ്യം ഗ്രഹിച്ചപ്പോഴാവട്ടെ, അ ദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സ് അല്പം [illegible] യിരുന്നു.

ഇക്കഴിഞ്ഞ [illegible] ആണ് അവളെ അദ്ദേഹം ആദ്യമായി കണ്ടത്. അന്നത്തെ ആ [illegible] ൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സ് ആവർജ്ജിതമായി. അതുമുതൽ സർവ്വദാ ആ സൽഗുണ [illegible] അദ്ദേഹം കഴിയുന്നത് [illegible] നശിച്ച് [illegible]

കേവലം ശില്പസൃഷ്ടികൾ മാത്രമായി രിക്കുന്ന ഈ ഭാഗം അകത്തുതന്നെ ഒതുക്കയല്ലാതെ പുറത്തേക്ക് അതിനെ വെളിയിൽ വിടേണ്ടതല്ലല്ലോ എന്ന് അദ്ദേഹം ചോദിക്കുന്നു. ഷർട്ടിന്റെ ഭാഗവും കാലുറയുടെ കോളറും ഒരേപോലെയാണ്. കെട്ടില്ലം ലെവന്ന് ഒരുപുരുഷനായാൽ അവൻ തന്നെ അത് സഹിക്കേണ്ട നിലയാണുള്ളത്. അവന്റെ കോപം ലക്ഷ്യത്തിൽ എത്തുവാൻ പാടില്ല. പുറത്തുവിട്ടാൽ അത് തിരിച്ചടിക്കുമെന്ന് ചുരുക്കം. അതിനെ തന്നെയാണ് ഷർട്ടിന്റെ ഭാഗവും. അത് അകത്തു കിടന്ന് ഞെരിയുക തന്നെ വേണം. പുറത്തു കാട്ടിയാൽ വെറും ഭ്രാന്തെന്ന് അപഹാസ്യമാകും. അതുകൊണ്ട് വസ്ത്രധാരണത്തിൽ തന്നെ ഈ ഭാഗം നിർബന്ധം അകത്തൊതുക്കിക്കഴിയേണ്ടതാണല്ലോ എന്ന തീവ്രപ്രയത്നം അവളുടെ സാന്നിധ്യത്തിൽ മാത്രമെങ്കിൽ ഒന്നുകൂടി വർദ്ധിക്കയാണ് ചെയ്യുന്നത്. അതും ആ ഗാംഭീര്യത്തിൽ പുറത്തു കാണിച്ചില്ല.

സംഭവങ്ങളെക്കുറിച്ചു ചാതുര്യത്തോടെ ഷർട്ടിന്റെ [illegible] പറഞ്ഞു തുടങ്ങിയപ്പോൾ [illegible] എല്ലാം സംഗ്രഹിച്ചായി. താൻ ഇന്നാളെക്കൊണ്ട് വേണ്ടയാക്കുന്നത് തന്നെ ആ മാഹാത്മ്യമൽ അനുഗ്രഹിച്ചു ചാതേതൽ കേൾക്കുമ്പോൾ, തന്നെ ദുർവ്യത്തമെന്ന നിശ്ചിതമായ ഒന്ന് അവൾക്ക് കണ്ടിരുന്നായി. "പോലാൽ പിടികൂടുവാൻ പിന്നാലെ കൂടുമ്പോൾ"— എന്ന വാക്കുകൾ കേട്ടതോടുകൂടി അവൾ സ്വയം സാന്ത്വനമായി. വിരോധികളെ ഉദ്ദേശിച്ച മാതൃപ്രാധാന്യ

ക്കപോലും പ്രത്യേകതയില്ലാതെയാണ് താൻ വർത്തിക്കുന്നതെന്ന തന്റെ പ്രണയികളിൽ ഗ്രഹിക്കുന്നതിൽ അവളുടെ ഒന്നും ശ്രദ്ധിക്കാതെ കൂടിക്കാഴ്ച ചെയ്തു. താൻ അവിടെ എന്തിന്ന വന്നുവെന്ന് ഇനി അവരോടു പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. അവർ ഭക്തന്റെ മുമ്പിൽ വീണു നമസ്കരിച്ചുകൊണ്ട് "അനുവാദംകൂടാതെ ഞാൻ ഇവിടെ വലിയ കയറി വന്ന അപരാധത്തെ ക്ഷമിച്ചുകൊള്ളേണമേ" എന്നു പ്രാർത്ഥിച്ചുകൊണ്ടു തൊഴുതു കരഞ്ഞു.

ഇതിന് ഭക്തനിൽനിന്നുണ്ടായ മറുപടി ഇങ്ങിനെയാണ്:—

'ദാമ്പത്യജീവിതത്തിന് ഭംഗം വരുത്തുവാൻ എന്റെ ഗൃഹത്തിൽ കയറി വരുവാൻ നിനക്ക് തോന്നുകകൊണ്ടു തന്നെ, നീ എന്നെ അത്യധികം മാനിച്ചുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഇപ്പോൾ, ക്ഷമക്കായി പ്രാർത്ഥിക്കേണ്ടത് എന്നോട് നീയല്ല, നിന്നോട് ഞാനാണ്. അതുകൂടാതെ, പതിനൊന്നുമാസക്കാലത്തോളം നിന്നോട്ട് ഞാൻ പെരുമാറിയതാണ്. ആ അപരാധം നീ ക്ഷമിക്കണം."

അപ്രകാരമുള്ള വിശുദ്ധനായ ഭക്തശ്രേഷ്ഠനിൽനിന്ന് വിടവാങ്ങി അവൾ പുറപ്പെട്ടു. ഇവർ പരസ്പരം പ്രസാദത്തിനായി പ്രാർത്ഥിക്കുന്നതു കണ്ടപ്പോൾ, പരസ്പരം ഇണങ്ങിച്ചേരുന്ന ഹൃദയങ്ങളുടെ മേന്മയും, വിളക്കെന്നപോലെ അവയോട്ടുചേരുന്ന ചാരിത്ര്യത്തെ സംസ്കരിക്കുന്ന ഭക്തിയുമാണ് അദ്ദേഹം സ്മരിച്ചത്. അവൾ ഒരുപോലെ ആയാലെങ്കിലും, തനിക്ക് ആവശ്യമായ പ്രസാദപ്രാർത്ഥനയെന്ന ചോദ്യത്തോടെ അദ്ദേഹം ഭഗിനികളുടെ മുമ്പിലേക്ക് തിരിഞ്ഞു.

ഈ നേരമ്പോക്കിനിടയിൽ വസന്തസേനയുടെ മനസ്സ് ഓരോ കാര്യങ്ങളിലേക്ക് വ്യാപരിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ചാരുദത്തന്റെ ആ [illegible] [illegible] അവളെ ഉന്മത്തയാക്കി. ഈ [illegible] ഈ [illegible] തനിക്ക് ഇനിയും കിട്ടുന്നതിന് എന്താണ് വഴിയെന്നതിലേക്ക് അവളുടെ മനസ്സ് ഉടൻ പാഞ്ഞു. ചാരുദത്തനെ തനിക്കായി [illegible] ഒരു തീർച്ചപ്പെടുത്തുന്നതിന് അവൾ ഉപായം കണ്ടുപിടിക്കയും ചെയ്തു. അവൾ ഇനി അവിടെ നിന്നു [illegible]. സംഗീതത്തിലേക്ക് [illegible] [illegible] [illegible] കൊണ്ട് അവൾ ചാരുദത്തനോട് പറഞ്ഞതിങ്ങിനെ:—

"അങ്ങ് എന്നിൽ പ്രസാദിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ എന്റെ ഈ ആഭരണങ്ങൾ [illegible] ഇവിടെ സൂക്ഷിച്ചുവെക്കണമെന്ന് ഞാൻ [illegible]. ഈ [illegible] [illegible] [illegible] ന്നെ [illegible] വരുന്നുണ്ട്."

[illegible] ചാരുദത്തൻ [illegible] [illegible] വസന്തസേനയെ [illegible] [illegible] ആഭരണങ്ങൾ [illegible] സമ്മതിച്ചു. [illegible] അത് സൂക്ഷിച്ചുവെപ്പാൻ [illegible] [illegible]. [illegible] വസന്തസേനയിൽനിന്ന് [illegible] [illegible] സന്തോഷത്തോടുകൂടിയു [illegible] [illegible] ചാരുദത്തന്റെ മുമ്പിൽ [illegible] [illegible] [illegible] വിലയില്ലാത്തതായ [illegible] [illegible] [illegible]. എന്നാൽ, ആ വിദ്യുൽപ്രകാശത്താൽ

നാലാം അദ്ധ്യായം

[illegible]

[illegible]

ജയാഗീശ്വര സംഘങ്ങൾ ബൗദ്ധന്മാരുടെ പിടിയിൽ നിന്ന് മുക്തരായി എന്നൊരു പാരമ്പര്യം. അതുപ്രകാരം ബൗദ്ധരും ജൈനരും അവരെ ഇറക്കി. "അവരെ പിടികൂടിയിൽ" എന്ന് പറഞ്ഞുകൊണ്ട് വിളിച്ചുപറഞ്ഞുകൊണ്ടാണ് ഇവരെ കൂട്ടം. ഈവഴികളിലൂടെ തിരിച്ചുപോയെന്നു പറയുന്നു. സംഘങ്ങൾ ഇവരുടെ ദൃഷ്ടിപഥത്തിൽനിന്ന് മറഞ്ഞു.

ദേവകളിൽ തന്നെ നിക്ഷേപിക്കുന്ന ഭരണവ്യവസ്ഥയിൽ ദേവാലയങ്ങളെല്ലാം ശൈവന്മാരുടെ സങ്കേതങ്ങളായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു. എന്നിട്ട് കഴിഞ്ഞ കാലത്തെ ക്ഷേത്രത്തിൽ സംഘങ്ങൾ കൂടിക്കൂടൽ നിശ്ചയിച്ചു. എന്തിനെന്നുമില്ലാതെ എന്ന് നോക്കി നോക്കിക്കൊണ്ട് പിന്നീടും നമ്മുടെ ക്ഷേത്രത്തിൽ കണ്ട് ശിലവിഗ്രഹത്തിന്റെ സ്ഥാനത്ത് സ്വർണ്ണവിഗ്രഹത്തെ പ്രതിഷ്ഠിച്ചു. നിശ്ചലവും നിർജ്ജീവവും നിർവികാരവുമായ ബിംബമായി അവയും അവിടെ അവശേഷിച്ചു.

ബൗദ്ധരും ജൈനരും പതികളോട് ചേർന്നുകൊണ്ട് ഈ ക്ഷേത്രപ്രദേശത്തെത്തി. ഇവിടെനിന്ന സംഘങ്ങൾ എങ്ങോട്ടാണ് പോയിരിക്കുന്നതെന്ന് അവർ അന്വേഷണം നടത്തി. പിന്നീടും നമ്മുടെ ക്ഷേത്രത്തിൽ ചെന്ന് അവർക്ക് അത്ഭുതം അറിയാൻ കഴിഞ്ഞു. ഉടനെ അവർ സംഘത്തെ വളഞ്ഞുകൊണ്ടും ബിംബസ്ഥാനത്തിൽ വീഴ്ത്തിക്കൊണ്ടു സംഘങ്ങൾ നശിച്ചില്ല. ഒരു കവിതയെന്നു അവർ കാണുകയും ചെയ്തു. അ

വർ അവരുടെ തോളിൽ കൈകൾവെച്ചു് "ഈ ബിംബം മണ്ണുകൊണ്ടാണോ" എന്നൊരാളും, "അല്ല, കല്ലുകൊണ്ടാണ്" എന്നവേറൊരാളും പരിഹസിച്ചുപറഞ്ഞുകൊണ്ട് തിരയുകയും ഒരൊരുക്കയും ചെയ്തിട്ടും അയാൾ അനങ്ങിയില്ല. അപ്പോൾ അവർ മറ്റൊരു നേരംപോക്കിലേക്കു തിരിഞ്ഞു. ആ ധൂർത്തന്മാർ ആ ശ്രീകോവിലിൽ ഇരുന്നുകൊണ്ടുതന്നെ ചൂതുകളിച്ചുതുടങ്ങി. ചൂതുകളുടെയും സംവാദങ്ങളുടെയും അട്ടഹാസങ്ങൾ കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ആ കളിയിൽ ഉന്മത്തരായ സമിതിയിൽപ്പെട്ടിരുന്ന സംഘാടകൻ "ഇനി ഞാൻ കളിക്കട്ടെ" എന്ന് അന്നത്തെ ഒന്നു പറഞ്ഞു് ആ നടു ചമയ്ക്കപ്പോൾ! ആ കളിയും അതിൽ ഒന്നാം അങ്ങനെ ആട്ടമാടി. പിന്നെ അവർ ആരെയും വിട്ടില്ല. ശാസ്ത്രീയമായ ഭാഷ് ആ പാവത്തിനെ മേൽകഴുത്തോളം ആഴ്ത്തി അടിയുറപ്പാ കൊള്ളുകയല്ലാതെ സംവാദകൻ വല്ലതും പറ! ആ ഉടമ ഒന്നുംതന്നെ മറുപടി പറഞ്ഞില്ല. പന്തു കെട്ടുന്നവർ അവർ ആരുടെ വിടവില്ലെന്നായി. ആരു കൊണ്ട് ആ പാവത്തെ പള്ളു പറഞ്ഞിട്ട് ആകെ കിടം റിക്ഷാവണ്ടി ആരുടെ വലിച്ചിഴച്ചുകൊണ്ട് മാത്രമേ ഉതകുന്നുള്ളു വഴിയിലേക്കിറങ്ങി. ഒന്നിൽ ചൂതുകളിയിൽ കിട്ടുന്ന ഒരു ധനം പണത്തിനുവേണ്ടി ഒരു സാധുവിനെ വിലപ്പെട്ടതാക്കി വിധിക്കുന്ന വിളിച്ചുപറയുന്നവരോട് സഹാനുഭൂതിയോട് ഒട്ടും ക്ഷമയുണ്ടായില്ല.

ഈ നിന്ദ്യകൃത്യം കണ്ട് ജനങ്ങളുടെയും മുഖം തിരിച്ചു. രാജാധികാരത്തിന്റെ ഈ ദുർവ്യാപാ

മനാൽ അവർക്കവരെ വിളപ്പിച്ചു അന്തരംഗത്തിൽ ദ്രാവിച്ചു. കാലത്തിന്റെ വികാരിച്ച് അവർ അപ്പാം നിശ്ശബ്ദരാക്കണിവന്നു. ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ ദുഷ്ടനായ മാധവന്റെ അവന്റെ ഈ നിലയത്തിലെത്ത അന്നപ്പോലത്തെക്കുറിച്ച് ചിന്തയേയുണ്ടായില്ല. ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ എല്ലാ അന്വേഷിക്കാം കണ്ടിട്ടില്ലെ. അവരെക്കണ്ടപ്പോഴേക്കുന്ന അധികാരിയാണ് ജനങ്ങൾ എന്നാ ഗർജ്ജനത്തോടെ "ഈ സംഭാഷണം വിലപ്പെട്ട വഷളവാൻ ആരുണ്ടേ" എന്ന് ഉറക്കെ വിളിച്ചു ചോദിച്ചുകൊണ്ട് മാധവൻ ആ വീട്ടിനുള്ളിൽ കയറി നടന്നു. ആ വിശാലമായ മന്ദിരത്തിന്റെ മുറ്റത്തിൽ ആരും അവിടെ വിളികേൾക്കുവാനുണ്ടായില്ല.

ആ നാട്ടിലെ ദീനാനുകമ്പികളിൽ ഒരാളാണ് വൃദ്ധമകൻ. സർക്കാരുദ്യോഗസ്ഥന്മാരെ പ്രലോഭനങ്ങളാൽ ആയുസ്സിൽ കുറച്ചുകാലം പുത്തനായി നടക്കയുണ്ടായി. പണമെല്ലാം നശിച്ചതിനുശേഷം ഇരയില്ലാതായി ആദ്ദേഹം ഇപ്പോൾ വഴിയിലൂടെ തിരിഞ്ഞിരിക്കയാണ്. സർക്കാർ കാര്യസ്ഥന്മാരിൽ ജനങ്ങൾക്ക പ്രീതിക്ക പകരം ഭീതിയുണ്ടാക്കുകയാണല്ലോ ആ സർക്കാരിന്റെ സ്വഭാവകാലത്തിലെ മേന്മയേ ഉൾക്കൊണ്ടതാണല്ലോ. മധുരമേറിയ ശബ്ദം കേട്ടപ്പോൾ ആ വീഥിയിലെ ഒരു സാധുപുരുഷന്മാരെപ്പോലെ ഉൾക്കൊണ്ടും ചോദിക്കൊണ്ട് അകത്തേയ്ക്കു മറഞ്ഞു. തന്നെ ആ ഉദ്യോഗസ്ഥൻ കണ്ടാൽ ചുമടുകളിലിട്ടു വലിക്കുമെന്നാണ് ഉൾക്കണ്ഠയായ പേടി. എന്നാൽ എന്തോ ഒരു പാവത്തിനെ വിഡ്ഢികളാക്കുന്ന വീഥിയിലെ ശബ്ദംകേട്ട് ഞെട്ടിയാവ

ശുശ്രൂഷിക്കാനല്ലാതെ മർദ്ദകനെ മുന്നോട്ട് ചെല്ലുവാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. തനിക്ക തിരുമുഖത്താലും പറഞ്ഞുമുള്ളതാകട്ടെ എന്ന ആശ്ചര്യത്തോടെവച്ച് ആ ശാപവിധിയിലെഴുതിയതി. മർദ്ദകൻ ഇപ്പോഴും മരിക്കാത്തതിനാലും പാരമാർത്ഥികനാശിലംകൊണ്ട് ആയുസ്സും നീണ്ടതിൽ പൂർണ്ണനായത്. അതുകൊണ്ട്, അതിനാൽ പ്രത്യേകം അരികെ വന്ന ആയാളെ മാധവൻ പ്രത്യേകിച്ചും ചെയ്തു.

"ഈ പാവത്തിനെ പിടിച്ചു നിങ്ങൾ എന്താണ് ചെയ്യുന്നത്?" എന്ന മർദ്ദകൻ സംഭ്രമത്തോടെ നിന്ന് വിളിച്ച് മാധവനോട് ചോദിച്ചു.

"ചൂതിൽ തോല്ക്കയാൽ ഇയാൾ പത്തു പണം ഞങ്ങൾക്ക് കടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഈ കടം വീട്ടുവാൻ ഇയാൾക്ക് ശേഷിയില്ലത്രേ. അതുകൊണ്ട് ഇയാളെ വില്ക്കുവാനിരിക്കുന്നു."

"ചൂതുകളിയിൽ തോറ്റതിന് ഒരു മനുഷ്യനെ വില്ക്കയോ! ഇതെന്തൊരു ക്രമമാണ്?"

"എന്നാൽ ആ പണം നിങ്ങൾ തന്ന് ഇയാളെ വിട്ടയയ്ക്കുമോ?"

"എന്തു ചോദ്യം, ഞാനും മരിക്കേണ്ടവനല്ലേ അയ്യോ! ദൈവത്തിന്റെ നീതിനിയമങ്ങളല്ലേ നിങ്ങൾ? പാവങ്ങളിൽ നിങ്ങൾക്ക് അനുകമ്പ വേണമെന്നോ? നീതിയോടെ അനുകമ്പയോടെ പെരുമാറിച്ച് ഇയാളെ നിങ്ങൾ വിട്ടയയ്ക്കണം. ചൂതുകളി അകാര്യമാണെന്ന വിധി പ്രകാരം ആ അപരാധം ചെയ്തവരെക്കൊണ്ട് പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യിപ്പിക്കേണ്ടതാണല്ലോ ദൈവം നിങ്ങളെ

ഈ ഉദ്യോഗത്തിൽ ആക്കിയിരിക്കുന്നതു്. ആ പ്രവൃത്തിയുടെ പേരിൽ ബാധിക്കാവുന്നതുകൊണ്ടു് ജനങ്ങളിൽനിന്നു് നിങ്ങൾ എത്രയെത്ര പണമാണു വാങ്ങിവെച്ചിട്ടുള്ളതെന്നറിയാമോ? എന്നിട്ടും, ഇവയൊക്കെ പറ്റു പണത്തിനുവേണ്ടി ഈ സാധുവിനെ ഇങ്ങിനെ ഹിംസിക്കണമോ? സർക്കാരുദ്യോഗസ്ഥന്മാർ നിങ്ങൾ അക്രമമായി പ്രവർത്തിച്ചതിനു്, വാസ്തവത്തിൽ, നിങ്ങളുടെമേൽ കേസെടുക്കേണ്ടതു്. ആ കാര്യത്തിൽ ഇവിടെ കോടതിപ്രമാണം കേൾവിപ്പെട്ടില്ലല്ലോ. തമ്പാൻ അതുതത്തിൽ ഏർപ്പെട്ടു് ഈ പാവത്തിനെ പെരുവഴിയിലിട്ടു തല്ലുന്നതു് എന്തൊരു ക്രൂരതയാണു്."

ഇതെല്ലാം കേട്ടപ്പോഴേയ്ക്കും കോൺസ്റ്റബിൾ കോപിഷ്ഠനായി. തൻ്റെ അധികാരത്തെപ്പറ്റി ആ മനുഷ്യൻ ചോദ്യംചെയ്യാൻ എന്ന ധിക്കാരത്തോടെ ആരംഭിച്ചതിനാൽ സംസാരിക്കുന്ന കേട്ടപ്പോൾ അടിക്കാനോ, ഇടിക്കാനോ [illegible] "ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരെ ഇങ്ങനെ [illegible] കയ്യിൽ പോലീസിൻ്റെ നില [illegible] ചോദിക്കുവാൻ ആയി കാരണം?" എന്ന ചോദിച്ചു് ഗർജ്ജിച്ചുകൊണ്ടു് ഉടനെ അവൻ തന്നിൽ [illegible] അടിയ്ക്കുകയായി.

"എടാ, ധിക്കാരി, നീ എന്തോ അടിച്ചതിനു് നിനക്കു കിട്ടുന്നതു് എന്താണെന്നു് ഉടനെ കാണാം."

"എടാ, ഛേ, പബ്ലിക്‌റോഡിൽവെച്ചു് നീ സാധുക്കളെ അടിക്കുന്നതിനു നിനക്കു് എന്താണു കിട്ടുന്നതെന്നു് നമുക്കു കച്ചേരിയിൽവെച്ചു കാണാം."

"അതു ഞാൻ ഇതിനെ കണ്ടോളാം" എന്നു പരിഹാസമായി പറഞ്ഞുംകൊണ്ട് ആ ഉദ്യോഗവലിപ്പൻ തന്റെ കൈവിരലുകളെക്കൊണ്ട് കൺപോളകളും വിടർത്തി മിഴികൾ തുറപ്പിച്ചു കണ്ടിട്ടു. അതു കണ്ടപ്പോൾ മർദ്ദകൻ ഒരു പിടി ഉപ്പുവാരി ആ കണ്ണുകളിലേക്കെറിഞ്ഞു. ആ [illegible] മർദ്ദകനും [illegible] വഴിക്ക് പറയുകയും ചെയ്തു.

ഒരു സാധുവിന്റെ [illegible] അദിക്ക് ഒരു സർക്കാരുദ്യോഗസ്ഥനെ ചീത്തപറഞ്ഞിരിക്കയാൽ, ഇനി ഈ രാജ്യാധികാരത്തിൽ [illegible] ക്കയില്ലെന്നു മർദ്ദകൻ ഉടൻ ഗ്രഹിച്ചു. ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരെ [illegible] വിട്ടാൽ രാജ്യം [illegible] [illegible] ചെയ്തു. അതുകൊണ്ട് [illegible] ത്തിനും [illegible] ഇനി [illegible] നിശ്ചയിച്ച് മർദ്ദകൻ ആ [illegible] തന്നെ [illegible] ചെയ്തു.

പകൽനേരത്തുകൂടിയും പടിവാതിൽ അടച്ചിട്ടാണ് ആ നാട്ടിലെ ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ [illegible]. ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ [illegible] നാട്ടിൽ, [illegible] നിരീക്ഷിച്ചു വാഴുന്നതെങ്ങിനെ? [illegible] പേടിച്ചുകൊണ്ടാൽ സമാധാനത്തിന് ആ രീതിയിൽ കൂടി [illegible] ഉൽക്കണ്ഠയോടെ [illegible]. [illegible] [illegible] കാണാൻ ആ [illegible] അതിനുള്ളിലേക്കു കയറി.

വസന്തസേനയുടെ ഭവനമാണല്ലൊ. ആ ഭവനത്തി
ന്റെ മുമ്പിലും നിൽക്കരുത്. ഉടമയത്രെ അ
വരം അന്വേഷിക്കുന്നതിന് അവകാശപ്പെടേണ്ടത്.

വസന്തസേനയും ഉജ്ജയിനിയിലെ ഗണിക
ളും തമ്മിൽ പ്രീതിബന്ധം ഒഴിഞ്ഞിരുന്നതിനാൽ
വീഥിയിലെ ശബ്ദഘോഷം അപ്പോഴവൾ ശ്രദ്ധാവിഷ
യമാക്കുന്നില്ല. ചാരുദത്തനുമായി ഒരുമിച്ചു സമ്മേളിച്ചു
ള്ള ആ ഓർമ്മയിലൂടെ വസന്തസേനയുടെ മനസ്സ് പ
റക്കുകയായിരുന്നു. ചാരുദത്തന്റെ ബ
ന്ധമില്ലാതെ അവൾക്കും അവരുടെ ഇന്ദ്രിയങ്ങൾക്കും
ഒന്നുമില്ലാതെയായി, ഗൃഹകാര്യങ്ങളിലും ഉദ്യാനങ്ങ
ളിലും വിരക്തയായി ഏകാന്തതയിൽ ചിന്താമഗ്നയാ
യി സമയം കഴിച്ചുകൂട്ടി. നാഴികകളും ദിവസ
ങ്ങളും കടന്നുപോയി. അങ്ങനെ ദിനങ്ങൾ കഴിഞ്ഞു
ചിന്തയിലാണ്ടിരുന്ന വസന്തസേനയ്ക്കരികെ ഗ
ണിക അരികെ വന്നു നിന്നു. അവിടെ വന്നു നി
ന്നത് വസന്തസേന കാണുകയോ അറിയുകയോ ചെയ്തി
ല്ലെന്നു ഭാവംകൊണ്ടു വെളിപ്പെടുകയുണ്ടായില്ല.

ഒട്ടുനേരം കഴിഞ്ഞതിനുശേഷം, "പിന്നെയോ"
എന്നൊരു ചോദ്യം വസന്തസേനയിൽനിന്ന് പെട്ടെന്ന്
പുറപ്പെട്ടു. നന്നേ കാത്തിരുന്ന ഒരു സന്ദേശ
ത്തിന്റെ അന്വേഷണത്തിൽ നിന്നുയർന്നതെന്ന
പോലെ ആ ചോദ്യം, അന്നേ വരെ ഒരക്ഷരം മി
ണ്ടാതിരുന്ന ആ അവസരത്തിൽ പെട്ടെന്ന് കേട്ടപ്പോ
ൾ ഗണികയ്ക്ക് സംശയമായി.

"പിന്നെയെന്ത്! ഞാൻ കൊച്ചമ്മയോട് ഒന്നും പറഞ്ഞിട്ടില്ലല്ലോ" എന്ന് അവൾ അറിയിച്ചു. പ്രേമത്തോടുകൂടിയല്ല വശ്യതന്ത്രത്തിൽനിന്ന് ആ ചോദ്യം പുറപ്പെട്ടത്. അവളുടെ മനോരാജ്യത്തിൽ എന്തെങ്കിലോ [illegible] ഒന്ന് ഇങ്ങിനെ ഒരു വെളിയിലേക്ക് തെറിച്ചുപോയിട്ടേയുള്ളു. [illegible] കേട്ടപ്പോൾ അവൾ ഉണർന്നു. "ഞാൻ നിന്നോടല്ലേ പറഞ്ഞു" എന്ന [illegible] പരിചാരികയോട് അവൾ അപ്പോൾ ചോദിച്ചു.

പരിചാരിക—"കൊച്ചമ്മയോട് ഞാനൊന്നു ചോദിച്ചു കൊള്ളട്ടെയോ? [illegible] കൊണ്ട് ചോദിക്കയാണോ! [illegible] വിചാരിക്കരുത്. കൊച്ചമ്മയ്ക്ക് ഇതറിഞ്ഞാൽ 'എന്തോണ്ടിരിക്കുന്നെന്നാവശ്യപ്പെട്ടു?'"

"എന്താണെന്നാണ് നീ വിചാരിക്കുന്നത്?"

"ഇപ്രകാരം [illegible] കൊച്ചമ്മയ്ക്ക് [illegible] എന്നിക്ക് തോന്നുന്നു."

"ശരിയാണ് നീ പറഞ്ഞത്. പണ്ടെങ്ങിനെ [illegible] ത്തിൽ നീ കളയുകയാണല്ലോ."

"[illegible] കൊച്ചമ്മയുടെ [illegible] പരിതഃ വർദ്ധിച്ചിരിക്കുന്നു. [illegible] യുവതികളുടെ [illegible]. കൊച്ചമ്മയുടെ ഹൃദയത്തിൽ പ്രവേശിക്കുവാൻ എളു [illegible]!"

"ദാമ്പത്യമെന്നോ? ഇങ്ങനെയാണ് നമുക്ക് ആരോഗ്യ മല്ലേ? ആശിക്കപ്പെട്ട ഭാഗികളാണ് എനിക്ക് വേണ്ടത്. വിവാഹങ്ങളെല്ലാം വ്യഭിചാരങ്ങളാണ് ഞാൻ അധികം ആലോചിക്കുന്നു."

"ഞാനൽ പണ്ഡിതന്മാരുടെ ഒരു വിപ്ര കാരണിയാണ് [illegible] ആണ്."

"പൂർവ്വപാരമ്പര്യത്തിലല്ലേ ഇന്നത്തെ. വന്നതെല്ലാം നല്ലതാണ് എനിക്ക് വേണ്ടത്. പാരത്തിലല്ല ഹൃദയത്തിലാണ് എന്റെ ശ്രദ്ധയത്രെ വിചാരം."

"എന്നാൽ, ഏതൊരു വാക്യപ്രവർത്തനമാണ് കൈപ്പുണ്യം കാണിക്കുന്നത്?"

"വനിതകളുടെ മനസ്സും ശരീരവും എത്രപ്പോഴും പരസ്പരങ്ങളിലല്ലേ സഞ്ചരിക്കുന്നത്? പണത്തിലല്ലും ഒരു മണ്ടിപ്പെണ്ണ് അവൾക്ക് പ്രണയം!"

"പിന്നെ ആരിലാണ് കൈപ്പുണ്യം അന്തരംഗ ത്തിലിരിക്കുന്നത്!"

"അത് പുരുഷന്മാരിൽ നിന്നും എന്തിനോടെന്നി ല്ല് വരികയുണ്ടായില്ലേ?"

"അപ്രകാരമെന്താണ്?"

"എന്താണെന്നോ? അതെന്താണ് നീ മറന്ന വോ?"

"അത് ആ സ്വാതന്ത്ര്യപ്പുരുഷന്റെ കൈപ്പുണ്യം അ ഭിലഷിക്കുന്നവരെ ഞാൻ കണ്ടിട്ടുണ്ടല്ലോ, അതിനെ ഞാൻ സ്വപ്നം കാണുന്നത്!"

"അത് ഹൃദയത്തിന്റെ ഭേദമാണ് പറഞ്ഞു."

"ഇതിനുമുമ്പ് ലോകങ്ങളിൽ കൈപ്പുണ്യത്തെ ഭ ക്ഷിച്ചത് ആരാണ്? കൈപ്പുണ്യം അറിയാതെ ല്ലോ ആളുകളിൽനിന്ന് പോകും."

"എനിക്ക് അറിയുമോ ഇല്ലയോ എന്ന് ഇതിനോട് ഞാൻ ചോദിച്ചില്ല. നിനക്ക് അറിയാമെങ്കിൽ പറയൂ, കേൾക്കട്ടെ."

"കൊച്ചമ്മയുടെ കയ്യിലുള്ള ആ പേര് ഇത്ര അപൂർവമാണെന്നോ? രാമഭദ്രൻ എന്നല്ലേ അദ്ദേഹത്തിന്റെ പേര്!"

"അതെ. ആ കലാകാരനെയാണ് ഞാൻ എന്റെ ജീവനാഥനായി വരിച്ചിരിക്കുന്നത്."

"വമ്പന്മാർ വിശേഷപ്പെട്ട പലരുമുണ്ടായിരുന്നിട്ടും അവരിലാരെയുമല്ലാ കൊച്ചമ്മയ്ക്ക് കാമം എന്നല്ലേ പറഞ്ഞത്!"

"അദ്ദേഹം ഇഷ്ടപ്പെട്ട വരുന്നില്ലല്ലോ."

"കവിത പാടുന്നവൻ നിസ്സാരനാണല്ലോ അദ്ദേഹം. ഒരു തെളിഞ്ഞ കൊച്ചമ്മ കാമിക്കുന്നത്!"

"തെളിഞ്ഞുകൊണ്ടാണ് അദ്ദേഹത്തിൽ എനിക്ക് അനുരാഗമുണ്ടായത്. വിദ്വാനിൽ ഒരു പ്രേമം കഴിഞ്ഞാൽ നിലയ്ക്കാണോ മനസ്സ്? ഗണിക സ്വാതന്ത്ര്യം പ്രാപിച്ചിട്ടുള്ള ഒരു കാമിനിയെ ഗണിക്കയുള്ളൂ. എന്റെ മനസ്സിനെ വേറെ തെളിഞ്ഞിരുന്നാൽ, എന്നെ സ്വാതന്ത്ര്യമില്ലാത്തവൾ എന്ന് ആരാണ് അപേക്ഷിക്കുന്നത്? ഞാൻ തെളിഞ്ഞ പ്രവൃത്തികൊണ്ട് എന്റെ ദേഹത്തിന് ശുദ്ധിയും എന്റെ മനസ്സിന് ശാന്തിയും എനിക്ക് നേടാം."

"പൂർവാശ്രമത്തെ മറന്ന് വരികയും സഞ്ചരിക്കുന്നതു വെറുതെയല്ലേ?"

"അത്ഭുത താല്പര്യം, അതിനെ ചെയ്തുകൊണ്ടാണ് മഹർഷികൾ എന്നു് അവരെ ജനങ്ങൾ പ്രശംസിക്കുന്നതു്."

"വേശ്യയുടെ ഗൃഹത്തിൽ ആ മഹർഷി എങ്ങിനെ പ്രവേശിക്കും!"

"ഞാനാണല്ലോ അദ്ദേഹത്തെ കാമിക്കുന്നതു്."

"എന്നാൽ അദ്ദേഹത്തെ പ്രാപിക്കുന്നതിന് അങ്ങോട്ടു ചെല്ലുവാൻ കൊച്ചമ്മ എന്തിനാണു മടിക്കുന്നതു്!"

"ആ വഴിക്ക തന്നെയാണ് എന്റെ വിചാരം ചെല്ലുന്നതു്. എന്നാൽ അതിനെ പെട്ടെന്നു ചെയ്തുകൂടാ. ഒരു വേശ്യയായിട്ടാവും അദ്ദേഹം എന്നെ കരുതിയിരിക്കുന്നതു്. ഞാൻ അവിടെ ചെന്നാൽ എനിക്കു പ്രതിഫലം തരേണ്ടതിന്നു് അദ്ദേഹം ശ്രമിച്ചേക്കും. പിന്നീട് എനിക്ക് അദ്ദേഹത്തെ കാണുവാൻപോലും കഴികയില്ലെന്നും വരും. പ്രേമത്താലാണ്, വിത്തത്താലല്ല ഞാൻ ആഗ്രഹിക്കുന്നതെന്ന് അദ്ദേഹം അറിയുമാറാക്കിട്ടു വേണം എനിക്ക് അങ്ങോട്ടു ചെല്ലുവാൻ."

"ഇത്ര കണക്കോടുകൂടിയാണോ കൊച്ചമ്മ സ്വന്തം ആഗ്രഹങ്ങളെല്ലാം ഇവിടെ നിവർത്തിച്ചുപോരുന്നതു്?"

"നീ ഉദ്ദേശിച്ചതു ശരിതന്നെയാണ്."

ഇങ്ങിനെ ഇവർ തമ്മിൽ സംഭാഷണംചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോഴാണ് ആ സംന്യാസികൾ അവിടെ പെട്ടെന്നു കയറി വന്നതു്. ഭിക്ഷ തരണേ, ഭിക്ഷ തരണേ എന്ന ഉച്ചപ്രാർത്ഥനയോടെ ആ രണ്ടു വസന്തസേനയുടെ മുറിയിൽ പ്രവേശിച്ചു.

ഓരോന്നും അനുഷ്ഠിക്കുക കൊണ്ടുതന്നെ അദ്ദേഹത്തിനു സന്തോഷമാണു്. ക്രോധമോ ഗർവ്വമോ അദ്ദേഹത്തിനു് അല്പംപോലുമില്ല. ഉപകാരത്തെ എത്രപ്രാവശ്യം സ്മരിക്കയും അപകാരത്തെ ഉടൻ മറക്കയും അദ്ദേഹം ചെയ്യും. പുകഴ്ത്തിപ്പറകയാണെങ്കിൽ ആ മാഹാത്മ്യത്തിന്റെ ശരീരത്തെ വഹിക്കുന്നതു് പരോപകാരാർത്ഥമാണു്."

ഇങ്ങിനെ സാധകൻ സ്വന്തം സ്വാമിയെപ്പറ്റി പ്പറഞ്ഞതിനെ കേട്ടപ്പോൾ ഈ നഗരത്തിൽ ഇത്ര ശ്രീമാനായിട്ടുള്ള ഒരാൾ ഉണ്ടെന്നു് രാജാവിനു് മനസ്സിലായി. ഇതെ കേട്ടിട്ടു് ഇതു കാര്യമായ്ക്കു മനസ്സിന്നു സന്തോഷമുണ്ടായി.

"ഈ ഉദ്യാനത്തോടുകൂടി ആ ഭവനത്തെ ഞാൻ വിട്ടുകൊടുക്കാം" എന്നു രാജാവ് പറഞ്ഞപ്പോൾ സാധകൻ സന്തോഷിച്ചു.

"അതു് ഞാൻ എങ്ങിനെ അറിയും?"

"പണ്ടു് ഇന്നലെ കൊടുത്തിരുന്നില്ലേ. എന്താണു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ പേർ?"

"മാധവൻ."

ഇതു കേട്ടപ്പോൾ ആ രാജാവു് കേട്ടപ്പോൾ മനസ്സിൽ പ്രസാദമായ കാര്യത്തെ കേട്ടു് വന്നതിനെ അവിടുത്തെപ്പറ്റി പ്രസ്താവിക്കുവാൻ സാധകനെ പ്രേരിപ്പിച്ചു.

"അതു പറഞ്ഞതു് ശരിയാണ്. വിദ്യയും ശീലവും ഒരേ ആളിൽ ലയിച്ചിരിക്കയില്ലെന്നു് ഞാൻ കണ്ടെത്തുന്ന അറിഞ്ഞു. ശീലം നിത്യമാകയാൽ അതിൽ അനിത്യമായ വിദ്യയ്ക്ക് സ്ഥാനമില്ല. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ഞങ്ങൾ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ഒഴിയുകയായി. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ആ [illegible] [illegible] എനിക്ക് ഇനി [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] താഴുവാൻ എനിക്ക് കഴിഞ്ഞില്ല. [illegible] [illegible] ഞാൻ [illegible] [illegible] [illegible]. ഇതു [illegible] ആ [illegible] ഞാൻ [illegible] [illegible]. ഒടുവിൽ ഒരു [illegible] [illegible] ഞാൻ പ[illegible] [illegible]. ആരു് [illegible] [illegible] [illegible] ഞാൻ [illegible] [illegible] [illegible]. ഇന്നു രാവിലെ ആ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] എന്നെ പിടികൂടി. പിന്നെ അവർ ഇതുവരെ [illegible] [illegible] [illegible] എനിക്ക് പറയുവാൻ വയ്യ. ഞാൻ അവരുടെ പിടിയിൽ നിന്നു് ചാടിയോടി ഇതാ ഇവിടെ [illegible] [illegible] എന്റെ കഥ."

"[illegible] [illegible] [illegible] പക്ഷികൾക്ക് [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

കൊണ്ട് ഉളവായിവരുന്നതു; അതുപോലെയാണ് ചിത്ര-
ത്തിന്റെ പരിജ്ഞാനത്തിനുള്ള അഭ്യാസവും" എന്ന്
[illegible] വിചാരിച്ചു. പിന്നെ
ഒന്നും പ്രയോഗിക്കുവാൻ നില്ക്കാതെ, [illegible]
[illegible] പണം എടുത്തുകൊണ്ടു വരുവിച്ചു് [illegible]
അവർ സംബന്ധിച്ചതു കൊടുത്തു. ചിത്രത്തിന്റെ പ-
രിചയക്കുറവിനെ [illegible] ഈ അത്ഭുതവിദ്യയെ
ക്കുറിച്ചും അവർക്ക് [illegible]
[illegible] ഉണ്ടായിവന്നു. "ഈ പണം മാത്രമാണെന്ന്
തന്നെയാണ് എന്റെ കൂലിയാകണം" എന്ന് അവരും
അയാളോടു പറകയുമുണ്ടായി. പണം കിട്ടിയപ്പോൾ
സമ്പാദകൻ പരമസന്തുഷ്ടനായി. ഇതിലധികം വലു-
തായ അനുഗ്രഹം തനിക്ക് ഒരു ഉണ്ടാകുവാനില്ലെന്ന്
അയാൾ വിചാരിച്ചു. സംപ്രീതിയോടെ അയാൾ അ-
ദ്ദേഹത്തിന്റെ പാദവും ആശീർവദിക്കയും ചെയ്തു. എ-
ന്നാൽ തന്നെക്കൊണ്ടു യാതൊരു കാര്യവുമില്ലാതെ, ത-
നിക്ക് ഇത്രയും പണം വെറുതെ ലഭിച്ചതിൽ
അയാളുടെ മനസ്സിന് അല്പം സങ്കോചമുണ്ടായി. താൻ
അഭ്യസിച്ചിട്ടുള്ള കലയെ ഇവിടെ വല്ല പരിചയക്കാരും
ഉപദേശിച്ചുകൊടുക്കണമെന്ന് അയാൾ വളരെ
സന്തോഷത്തോടു വിചാരിച്ചുപോയി.

"ചിത്രത്തിന്റെ പരിജ്ഞാനമായി കിട്ടുന്നതുകൊണ്ടു
തന്നെ അവർക്കു [illegible] ചെയ്യുവാൻ സാധിക്കും. അതു
പോലെ ഈ വിദ്യ അഭ്യസിക്കേണ്ടത് ഇങ്ങനെയാകു
ട്ടെ" എന്നാണ് അതിന്റെ [illegible]. ത-
ന്റെ അഭിപ്രായത്തെ സന്തോഷപൂർവം നിരാകരിച്ചുള്ള

ഉത്തരക്ഷണാനന്തരം സംവാഹകൻ ഉടൻ ചെയ്തു കാഷായവസ്ത്രം ധരിച്ച് ബൗദ്ധയോഗിയായി നടക്കയാണ്. കേവലം ഉദരനിർവ്വഹണത്തിനുവേണ്ടി ഭക്തനായി ചരിക്കുക ഉചിതമാണെന്ന് ആയാൾക്കു തോന്നിയില്ല. നിർവ്വേദം ആയാളെ നേർവഴിയിലാക്കി. ആത്മജ്ഞാനസമ്പാദനാർത്ഥം ഭിക്ഷുവായി ആ ഗുരുവിനോടൊപ്പം അനുചരൻ സന്യാസിയായി.

വസന്തസേനയുടെ തോഴി, അന്ന മദനികയും സ്ത്രീജനങ്ങളും ദൃഢനിശ്ചയക്കാരായി സംവാഹകനെ അയച്ചതിൽപ്പിന്നെ, അവരും പാരമ്പര്യാനന്തരം സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു, വീഥികളിലെ സ്ഥിതി പെട്ടെന്നാണ് പ്രക്ഷുബ്ധമായി മാറിയതുപോലെ ഇതുവരെ കേൾക്കാത്ത ജനങ്ങൾ ഭയാക്രാന്തരായി ഓടുകയും നിലവിളിക്കയും ചെയ്യുന്നത് എന്തിനെന്നറിയാതെ അവരും സംഭ്രമത്തോടെ നോക്കിക്കൊണ്ടു നിന്നു. ആ കലകത്തിന്നിടയിൽ കാര്യമെന്തെന്നു പറയുവാൻ ഒട്ടും നിന്നതിനാലോ ആർക്കും മനസ്സിലായില്ല. എല്ലാവരും അങ്ങിനെ പകച്ചു നിൽക്കുമ്പോഴേക്കും തന്റെ ഒരു പരിചാരകനായ കർണ്ണപൂരകൻ വികൃതാകാരനായി പാഞ്ഞുവരുന്നത് വസന്തസേന കണ്ടു. കിതച്ചു കിതച്ചുകൊണ്ട് അവൻ അകത്തു കയറി, "കൊച്ചമ്മ എവിടെ, കൊച്ചമ്മ എവിടെ" എന്ന് ചോദിച്ചുകൊണ്ടാണെങ്കിലും ഉത്തരത്തെ അന്വേഷിച്ചുകൊണ്ട് ഗൃഹനായികയുടെ മുമ്പിലെത്തി.

"ഇന്ന് നിനക്ക് എന്താണിത്ര കിതപ്പ്? നീ വല്ല ചെന്നായും ഉണ്ടാക്കിവിട്ടിട്ടാണോ വരുന്നത്?" എന്ന് വസന്തസേന ചോദിച്ചു.

"ഇപ്പോഴത്തെ എന്റെ വിക്രമം കേട്ടാൽ കളിയില്ലേ" എന്ന് അവൻ സഗർവ്വം അഭിമാനിക്കുന്നു.

"എന്തു വിക്രമമാണ് നീ ചെയ്തത്?"

"കേട്ടുകൊള്ളുക കൊമ്പനാനയെ തളച്ചുകഴിഞ്ഞാലത്തെ കോലാഹലംപോലെ അവൻ പൊട്ടിച്ചിരിച്ചു; അയ്യോ എന്തൊരു ബഹളമായിരുന്നു ഇപ്പോഴത്തെ കിയത്! ഇതൊന്നും കേട്ടില്ലേ അറിഞ്ഞില്ലയോ?"

"ഇല്ല, ഇല്ല എന്താണെന്നു പറയൂ!"

"ഒരു തെണ്ടി സന്യാസിയുടെ കൈക്കുള്ളിൽ കണ്ടപ്പോൾ ഞാൻ വിചാരിച്ചു ഒരു വേഗം അവൻ ഇതിനു കൊണ്ടില്ല. കാറിക്കൂവി, ഓടി, കലഹിച്ചു വന്നായി പിന്നെ ഒരു വലിയ കയറ്റവും ഞാൻ വിട്ടു മതിലു പൊട്ടിച്ച് ആ സന്യാസിയുടെ നേരെ പാഞ്ഞു.

"എന്നിട്ട്?" എന്ന വസന്തസേന വെമ്പലോടെ ചോദിച്ചു.

"ആളുകളെല്ലാം പേടിച്ചു പാഞ്ഞുതുടങ്ങി. ആ സന്യാസിയെ രക്ഷിക്കുവാൻ ആരുമുണ്ടായില്ല. അവസാനത്തെ രക്ഷയെന്നോണം കയ്യിലുള്ള ആനയുടെ, സന്യാസിയെ തുമ്പിക്കൈകൊണ്ട് തട്ടി നില്‍ക്കുന്ന ഘട്ടത്തിൽ സന്യാസിയെ കൊണ്ട്, സന്യാസിയെ കൊണ്ട് എന്ന് ഉറവിളി അവിടെ മുഴങ്ങി-

എന്നാൽ, ഇതൊട്ടു മാറ്റുവാൻ ആവശ്യമില്ല. മരു ഭൂമിയുടെ ചോറു തിന്നു വളരുന്ന ഏതിനും കുറവി ല്ലെങ്കിലും വിക്രമില്ലാതെ വരുമോ? ഞാൻ പറയാം സന്യാസിയെ കൊല്ലുവാൻ ആനയെ വിടുകയില്ലെന്ന് ഉടൻ നിശ്ചയിച്ചു. ഭയപ്പെട്ടതിന് ആനയുടെ മുമ്പിൽ ചെന്ന് ഞാൻ ഒക്കെയിൽത്തന്നെ ഒതുങ്ങി [illegible] ഉള്ള ഒരു അടികൊണ്ടു താടക്കുമി ഒന്ന് പിൻകഴിയി ലൊരുപായം! ഉടനെ ഞാൻ ആ സന്യാസിയെ അവിടെ നിന്നു മാറ്റി, ആനയെ പട്ടാളിയിലാക്കുകയും ചെയ്തു.

"ഉപകാരമായി! നീ ചെയ്തതു വളരെ ഉപകാരമായി ന്ന വിക്രമാ.തന്നേ"—എന്ന് വസന്തസേന [illegible] സിച്ചു.

"എന്റെ ഈ വിക്രമം കണ്ട് "ഒരു", ഒരു ""എന്ന് [illegible] കേട്ട് എന്നെ [illegible] പെരുവൻ അവിടെ [illegible] അടുക്കൽ [illegible] കൂടി. ആ കൂട്ടത്തിൽ ഒരു [illegible] എനിക്ക് എന്റെ [illegible] തന്നെ [illegible] എന്റെ മുമ്പിലേക്ക് വന്നു. അദ്ദേഹം തന്റെ [illegible] കഴുത്തിലും, കൈകളിലും ഉള്ള ആഭരണങ്ങൾ ഊരി എനിക്കു തന്നു. ആ [illegible] ആഭരണങ്ങളുടെ കൂട്ടത്തിൽ [illegible] വിലയേറിയ [illegible] ഞാൻ [illegible] ഉടനെ അദ്ദേഹം തന്റെ ഉത്തരീയം വലിച്ചെടുത്ത് എനിക്ക് സമ്മാനിച്ചു. ആ വസ്ത്രമാണിത്."

"ആ ഉപകാരം എന്റെ [illegible] തന്നെ" എന്ന് കരുതിക്കൊണ്ട് വസന്തസേന ആ വസ്ത്രത്തെ പിടിച്ചെടുത്തു. പിന്നെ അതിൽ സ്നേഹം [illegible]

ന്നു കൂടിയും നോക്കിയശേഷം പാദങ്ങളെന്റെ പേർ ത്തിൽ അടിമയായിരിന്നു കാണുകയും ചെയ്തു.

"നിന്റെ ഈ വിശ്വാസത്തിന് സമ്മാനം ഈ വസ്ത്രം കൊണ്ട് മതിയാകയില്ല. മറ്റും ഇവിടെ വെള്ളത്തും ഇത് നിന്നെപ്പോലെയുള്ള ഭൃത്യന്മാർക്ക് ഉപയോഗമുള്ളതല്ല. നിനക്ക് ഈ ആഭരണം സമ്മാനമായിരിക്കട്ടെ" – എന്നു പറഞ്ഞു തന്റെ കൈയിൽ നിന്ന് സ്വർണ്ണകങ്കണം, അഴിച്ച് വസന്തസേന കൊടുക്കയും ചെയ്തിട്ടുള്ള ആ ഭൃത്യനും പാദങ്ങളെന്റെ മേൽ വീണു അനേകം ദിവ്യവും അനർഘവുമായ വസ്തുവായി പൂജിച്ച് സ്വന്തം ശരീരത്തിന് അലങ്കാരമാക്കി.

ആറാം അദ്ധ്യായം.

ഒരു നാഴികകൊണ്ട് ദേവപ്രാസാദത്തിൽനിന്ന് തിരിച്ചെത്തിൽ പരിചാരികമാരോട്ടും പരിജനങ്ങളെന്റെ മനസ്സിൽ അന്നും ഇന്നും ഒരുപോലെതന്നെയാണ്. മറ്റും ലോകാഭിമാനികളായിട്ടില്ല അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സ്. ലോകത്തിൽ സാധാരണമായി നടന്നുവരുന്ന മര്യാദ യ്ക്ക് അദ്ദേഹം ഇപ്പോഴും ഒരു മാറ്റം കൊണ്ടുവന്നു താൻ വരുന്നു. അദ്ദേഹം ചാരുദത്തനെപ്പോലെ തിൽ നേടിവെച്ചിട്ടുള്ള ആ ഗുണങ്ങളും സൌശീല്യങ്ങളും ഒക്കെയാണ് വിലകൾ കൊണ്ട് അതിന് ഹാനിയൊന്നും പറ്റിട്ടില്ല. ദാനം ചെയ്യുവാൻ മടിയി

ല്ലാതായതിൽ അല്പം വിഷാദമുണ്ടെന്നല്ലാതെ, ലോക കാര്യവിചാരത്തിലോ ഗൃഹഭരണവിചാരത്തിലോ അദ്ദേഹത്തിന് വിശേഷജ്ഞതയുണ്ടായിട്ടില്ല.

ഒന്നാംതരം കവിതകൾ ആ സംഗതിയിലുണ്ടായ പാട്ടുകച്ചേരിയിൽ സംബന്ധിച്ചു തിരികെ പുറപ്പെട്ടപ്പോഴേക്കും നേരം വളരെ വൈകി. ഇതിൽ, നല്ലാവണ്ണം ഭക്ഷണം കഴിഞ്ഞ് തീരെ ക്ഷീണിച്ച് ആവലാതിപ്പെട്ട ഞാനും ഒരൊരിക്കൽ ആലപിച്ച മധുരമായ സംഗീതത്തെ ധ്യാനമായി അനുഭവിക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞതിൽ ചാരുതയെന്ന് സംതൃപ്തിയുണ്ടാകുന്നു. കയ്യിൽ വിളക്കെടുത്തിരിക്കുന്ന വീണയും തോളിലിട്ടിരുന്നതിന് അദ്ദേഹം പരിക്രമം ചെയ്യുന്നു. ഇടിയമഴയും ഇടയ്ക്ക് വീണാനാദം ഒന്നായപ്പോൾ അദ്ദേഹം കണ്ണടച്ച് സ്വപ്നത്തിലെ ഗന്ധർവ്വനെപ്പോലെ വീണാഗാനം ഉൾക്കനിഞ്ഞു സമാരംഭിച്ചിരുന്നു. പ്രിയംവദനത്തിൽ വിട്ട ചെറുപ്പക്കാരൻ അദ്ദേഹത്തെ മനസ്സിലാക്കിയതിനെ തഴപ്പിക്കുന്നതിന് വീണാഗാനം നല്ലോരു നിമിത്തമായി. ആ ഗാനം വിശ്വാസകരമാകുന്ന ബന്ധുവിനെപ്പോലെ സഹായം ചെയ്യുന്നു. അത് കാമിനിമാർക്ക് അനുരാഗോദ്ദീപകമായ പ്രേമാവേശവും വിളമ്പുന്നു. അതിലൊരു നാദം എത്ര നേരം ഇരുന്നാലും കേട്ടിരിക്കുവാൻ പാടില്ലെന്ന് തോന്നുവതില്ല. എന്നാൽ ആ മട്ടിലല്ലാ ചെറുപ്പക്കാരന്റെ കഥയ്. ആ വിദൂഷകനെ വീണയുടെ മുഴക്കം കേട്ടാൽ ഉണർത്തിയേക്കുകയില്ല. അതിന്റെ കഥയിതം പോ

ട്രിപ്പാക്കട്ടെയെന്നു് നേരമ്പോക്കായിട്ടാണ് അദ്ദേഹം അവിടെ കഴിച്ചുകൂട്ടിയതു്.

കച്ചേരി പിരിഞ്ഞു് അവരിരുവരും മടങ്ങിവരുമ്പോൾ സംഗീതക്കാരനായ ഭാഗവതരുടെ പാട്ടും വയലിനും വളരെ കേമമായിരുന്നു എന്നു മാധവൻ പ്രശംസിച്ചു:—

“സമാധാനപൂർവ്വം ഉള്ള സദസ്സിൽ [illegible] വ്യക്തവും ലളിതവുമായ സ്വരത്തിൽ [illegible] ഭാഗവതർ പാടുന്നതു കേൾക്കുന്നതിനു [illegible] [illegible] മാത്രമേ [illegible] എനിക്കു തോന്നുകയുള്ളൂ.”

“എനിക്ക് ആരാണ്ടും പാടുന്നതു കണ്ടാൽ പരിഹാസമാണു തോന്നുന്നതു്. ആരെന്തും പാടട്ടെ, [illegible] വായിക്കുന്നതും എനിക്കു രസിക്കുകയില്ല. [illegible] വായിക്കുന്നതു കേട്ടാൽ കുരങ്ങന്മാരുടെ വികൃതിചേഷ്ടകളെയും, ആരെങ്കിലും പാടുന്നതു കണ്ടാൽ വൃദ്ധന്മാർ [illegible] [illegible] ചെയ്യുന്ന [illegible] ആണു ഞാൻ ഓർക്കുക.”

ഇതുംകേട്ടപ്പോൾ ആ രസികനോടു സംഗീതത്തെപ്പറ്റി മാധവൻ പിന്നെയൊന്നും പറഞ്ഞില്ല.

നേരം പാതിരാവായി. വീഥിയിൽ ഒരുത്തരും നടക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നില്ല. [illegible] [illegible] അത്യുഗ്രനായ ഒരു [illegible] [illegible] കാട്ടിൽനിന്നു പൊങ്ങിക്കൊണ്ടു [illegible] പോലെ പ്രകാശിക്കുന്നതു് മാധവൻ കണ്ടു. ചന്ദ്രൻ [illegible]

ളു നോക്കിക്കൊണ്ടു ശ്രീമതുകൾ മാളികകളിൽനിന്ന് വീഥിയിലേയ്ക്കു ഇറങ്ങിവരികയായിരുന്നു എന്നു മൈത്രേയൻ ധരിച്ചു. ഇതു കൂടി കൂടി വരുന്നതു കണ്ട് അവരിരുവരും സന്തോഷം നടന്നു വീട്ടിൽ എത്തി.

നേരം വൈകിയതുകൊണ്ടും വലിയെടുന്നതുകൊണ്ടും ചാരുദത്തനും മൈത്രേയനും നിദ്രാവൈവശ്യം കലശലായുണ്ടായി. കാലുകൾ കഴുകി അകത്തു കയറിയ ഉടനെ അവർ ഉറങ്ങുവാൻ കിടന്നു. മൈത്രേയൻ കൺപോളകൾ തുറിച്ചുകൊണ്ട് നിദ്രയിലേയ്ക്കു മന്ദം വീണു ഉണർന്നിരുന്നപ്പോഴേയ്ക്കും “മൈത്രേയനേ ചാമ്പൽ, എണീക്കൂ, ഇതു വാങ്ങ്” എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു രദനിക അവിടെ വന്നു. വസന്തസേനയുടെ ആഭരണപ്പൊതി ആയിരുന്നു അതു. അന്ന് അത്താഴിയായാൽ പതിവിൻപടി മൈത്രേയനാണ് അതു സൂക്ഷിക്കേണ്ടത്.

“ഇതു വലിയ ഉപദ്രവമായല്ലോ. ഈ ആഭരണം ആ നാശം പെട്ടിൽ കൊണ്ടുപോയി വെച്ചുകൂടേയോ?” എന്നു മൈത്രേയൻ ആവലാതിപ്പെട്ടു. “എന്റെ വിധി ഇതൊക്കെ പറയണോ! ഒരു ദിവസം പോലും എന്റെ കട്ടിലിനരികെ സൂക്ഷിക്കണോ!” എന്നു ചാരുദത്തൻ കേൾപ്പിച്ചപ്പോൾ, മൈത്രേയൻ ഗത്യന്തരമില്ലാതെ കുറിയിൽനിന്ന് ആ ആഭരണങ്ങൾ എടുത്തു വെച്ചു.

അവിടെ വെറും നിലത്താണ് ആ ബ്രാഹ്മണൻ കിടന്നത്. ആ കിടപ്പിനെപ്പറ്റിയോർത്തപ്പോൾ, ചാരുദത്തന് ആ വൈരുദ്ധ്യത്തിൽ ഉണ്ടായ സങ്കടമായി മനസ്സിൽ അദ്ദേഹത്തിനുള്ള വൈമനസ്യം അ

ല്ലാമൊന്നുതന്നെ. തന്റെ സ്വഭാവത്തിന്റെ ദാരിദ്ര്യം മറ്റൊരുവിട്ടും കാരുണ്യത്തിന്റെ കാര്യത്തിലുള്ള എന്ന വിചാരവും അദ്ദേഹത്തിൽ അല്പം ഇളകി ക്ഷണികവും അവ്യക്തവുമായിട്ടാണ് ഈ വിചാരങ്ങളുണ്ടായത്. അപ്പോഴേയ്ക്കും അദ്ദേഹം ഉറങ്ങിക്കഴിഞ്ഞു. ചാക്കണ്ണനും ഗാഢനിദ്രയിലായി.

നഗരം മുഴുവൻ നിദ്രയിൽ ആണ്ടപ്പോൾ [illegible] എന്ന പേരായ ഒരു സാഹസികപ്രവൃത്തൻ [illegible] തിന്നു തല. [illegible] ആ വീട്ടിലേക്ക് പ്രവേശിക്കാനൊരുങ്ങുന്നു. ആദ്യം [illegible] അവിടത്തെ സ്ഥിതിഗതികളെല്ലാം [illegible] ആ വലിയ വീട് കണ്ടപ്പോൾ അതിനുള്ളിൽ ധാരാളം പണവും പണ്ടവും [illegible] വിചാരിച്ച് [illegible] അവിടേക്ക് [illegible] മതിലിൽ [illegible] [illegible] ഉള്ളിൽ [illegible] കിട്ടുമോ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]! [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ഈ [illegible] അയ്യോ, [illegible]

എന്നാണ് ആയാറും അറിഞ്ഞത്. തളത്തിൽ ഒട്ടേറെപ്പേർ കിടന്നുറങ്ങുന്നതും കണ്ടു. അകത്തു കടന്നാൽ താൻ ചെയ്യേണ്ടതും ചെയ്യുന്നതുമായ കാര്യങ്ങളെ നിർണ്ണയിക്കുവാനായി ശർമ്മിലകൾ [illegible] നോക്കിക്കൊണ്ട് കുറച്ചുനേരം പുറത്തുതന്നെ നിന്നു.

അകത്തെ [illegible] അവസ്ഥ കണ്ടപ്പോൾ കേവലം ദാരിദ്ര്യംകൊണ്ടാണ് ഈ സ്ഥിതി എന്ന് ശർമ്മിലക്ക് അറിയാറായി. കെട്ടിടത്തിന്റെ വലിപ്പം [illegible] ആയാറും [illegible] കണ്ടത്. ആ പുറത്തുകാരന് ഇവിടത്തെ വലിയവരാരെന്നും എളിയവരാരെന്നും അറിഞ്ഞുകൂടാ. താൻ പ്രവേശിച്ചത് ദരിദ്രഗൃഹത്തിലാണെന്നു കണ്ടപ്പോൾ തന്റെ പ്രയത്നം ഫലവത്താകുമല്ലോ എന്ന് [illegible] വിചാരിച്ചു. [illegible] ഈ വീട്ടിലേക്ക് [illegible] ആയാറും [illegible] [illegible] ഈ [illegible] എന്ന് ആയാറും [illegible]. അതുകൊണ്ട്, ഇനി [illegible] ശർമ്മിലയുടെ മനസ്സ് [illegible].

[illegible] ആ [illegible] നിലത്ത് [illegible] കയ്യിൽ [illegible] കിടക്കുന്നു. ഈ [illegible] മനസ്സ് വിട്ടുവെച്ചവർ [illegible]. ധനമുണ്ടായാൽ മനസ്സിന് ഇങ്ങനെ [illegible] ദാരിദ്ര്യം [illegible] എന്ന് [illegible]

ദ്ദേഹം ഇരുട്ടത്തെന്നപ്രകാരം അങ്ങനെ വിചാരിക്കുന്നതായി. ഉണർന്നപ്പോഴും മാത്രമല്ല ഉറങ്ങുമ്പോഴും അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സിനെ ആ ആശ്രമസന്ദേശം കൊണ്ട് വേദനിപ്പിക്കയായി. കഴുത്ത് വരുന്ന എന്നാലുള്ള ഇക്കണ്ടതിനാവശ്യം, പകലും കണ്ടതിനാവശ്യം ഇരുളിലെ ഓരോ ദുഃസ്വപ്നങ്ങളും അദ്ദേഹത്തെ പീഡിപ്പിച്ചു. ആ ദുഃസ്വപ്നാവസരത്തിൽ “ആശ്രമസന്ദേശം ഇതാ വരുന്നിരിക്കുന്നു” എന്ന് അദ്ദേഹം വെളിയായി വിളിച്ചു പറഞ്ഞുപോയി!

ഇത് ഭൃത്യന്മാർ കേട്ട് ആശ്ചര്യം പിന്നീടൊരു ഉണർന്നപ്പോഴാണ് “ഇതാ, ആശ്രമസന്ദേശം” എന്ന അകത്തുനിന്ന് വിളിച്ചു പറയുന്നതു കേട്ടത്. ആരാണു ഉണർന്നുകഴിഞ്ഞുവോ എന്ന ശങ്കയാണ് അപ്പോൾ ആയത് ഉണ്ടായത് പിന്നീട് ഭൃത്യന്മാരെല്ലാം കേൾക്കാവുന്നതാണ് ആശ്രമം ഉറങ്ങുന്നതുകൊണ്ട് അകത്തേക്ക് നോക്കി, അവരെ കിടക്കുന്ന ഇരുട്ടിൽ ശാന്തമായ നിദ്രയിലാണെന്ന്, സകലരും ഭാഗ്യശാലികളെന്നും, മക്കളുമൊക്കെ തളർന്നിട്ട് നിദ്ര നിർവഹിച്ചു കിടപ്പുകൊണ്ടും, നേരം വിളക്ക് കത്തുന്നതായിരുന്നിട്ടും കണ്ണീരുകളും നിശ്ചലമായിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടും ആശ്രമം അറിഞ്ഞു സ്വപ്നത്തിലുണ്ടായ വിളിയാണ് താൻ ഇപ്രകാരം കേട്ടതെന്നും ആശ്രമം മനസ്സിലാക്കി. എന്നാലിപ്പോൾ ആശ്രമം ഭാഗ്യത്തിലിപ്രകാരം നിലച്ചു കിടക്കുന്ന ആൾ എത്രാമത്തെ സന്ദേശം മുതലേ പിടിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു കണ്ടു. കിടന്നതിനെ കൊണ്ടു പൊതിഞ്ഞുവെച്ചതായാൽ ആ ആശ്രമത്തിലും പറ

ഇനി ഞാൻ ആശ്വാസത്തോടെ ഉറങ്ങട്ടെ" എന്നു സ്വ യം പറഞ്ഞ് കൈകളുയർത്തി തിരിഞ്ഞുകിടന്നു. മാധ വമ്മേനോൻ തന്റെ കട്ടകളെ നീട്ടിയിരുന്ന ആ കൈകൾ അശക്തമായി താഴ്ത്തിയെങ്കിലും മനസ്സു ഹൃദയത്തിൽ അനേകവികാരങ്ങളെങ്കിലും ആ ഭാവത്തിൽ അതിനെക്കുറിച്ച് ചി ന്തിക്കുന്നതായില്ല.

ആശ്വാസം ഭക്തിയില്ലാത്ത പ്രാണി, അവനവന്റെ ഉടമസ്ഥത്തിൽ ആത്മാവില്ലാ ന്നല്ല പോലെ പരിചയമുണ്ട്.

"കഷ്ടം, കഷ്ടം, ആലോചനയിൽ മനസ്സു ഞാൻ ഇതിലധികം എന്തു കഷ്ടമാണനുഭവിക്കേണ ണ്ട്? സ്വപ്നത്തിൽ ഉറക്കത്തിൽ എന്നെ വിഷാദ ത്തോടെ ഏല്പിച്ചതിനെ ഞാൻ ഇതാ അപഹരിക്കുന്നു. വിദ്യാധികൃതനായ ഗോപാലനും, ബാലകൃഷ്ണനും, മറ്റു ബുദ്ധിയുള്ള വല്ല സ്നേഹിതന്മാരും ഉണ്ടായിരുന്ന തിൽ ആശ്രയിക്കുന്നത് പാപമാകയില്ലെന്ന തന്നെ കൊണ്ട് ഇങ്ങനെയിരിക്കുന്ന എനിക്ക് ഇതിനെ സംബന്ധിച്ചതെല്ലാം പൊറുത്തുവന്നത് നിര ക്ഷരമായ മനസ്സിന്റെ അജ്ഞതയാലും, നിരാശ ഹേതുവായ ദാരിദ്ര്യത്തിന്റെ മൂലവും ഈ ലോകത്ത തിൽ എനിക്ക് ഏല്പിച്ചിരുന്നതല്ലോ നിർഭാഗ്യ കരമായിത്തീർന്നത് ഇനി ദൈവം പരിശോധിക്കുമെന്ന ഞാൻ ഇതാ എന്നിൽനിന്നുതന്നെ അറിയുന്നു."

ഇങ്ങനെ വിചാരതരംഗങ്ങളിൽ മുങ്ങിക്കൊണ്ടു ആരോടും മിണ്ടാതെ വാതിലടച്ചുകൊണ്ട് അവിടെനിന്ന പുറത്തേക്കു പോയി.

"കള്ളന്റെ കൈയിലോ! അങ്ങയുടെ കൈയിലല്ലേ ഞാൻ കണ്ടത്! വിളക്കു കെട്ടിരുന്നതുകൊണ്ട്, എന്റെ കണ്ണുകൾക്ക് അപ്പോൾ കാഴ്ചശക്തിയുണ്ടായിരുന്നില്ല."

ഈ [illegible] ചന്ദ്രസേനൻ ഉടൻ ഗ്രഹിച്ചു. അന്തഃകരണത്തിൽ ഉണ്ടായ അപമാനത്തെ [illegible] അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സ് വഴിതിരിഞ്ഞു.

"സത്യം അങ്ങേയ്ക്കു! ഭർത്താവായ ചന്ദ്രസേനന്റെ [illegible] അല്ലോ. ഗണികയുടെ ആഭരണം ഞാൻ വിറ്റതിനെക്കുറിച്ചാണെന്നു [illegible] പറയും. ഞാൻ ഭർത്താവായ ഈ [illegible] വിശ്വസിക്കയും ചെയ്യും. സത്യം [illegible] ഞാൻ നിങ്ങളുടെ മുമ്പിൽ വ[illegible] ഈ ധർമ്മസങ്കടത്തിൽ നിന്ന്, [illegible] ഞാൻ സഹിക്കേണ്ടി വരികയില്ലല്ലോ."

[illegible] ഈ [illegible] കണ്ടപ്പോൾ [illegible] വിചാ[illegible] പ്രകാരത്തിൽ [illegible] സ്ഥിരീകരിച്ചു.

[illegible] ഗ്രാമത്തി[illegible] കേട്ട് ഉൽക്കണ്ഠിതയായി [illegible] വന്നു. [illegible] കേട്ടു ഗണിക [illegible] നോക്കിയപ്പോൾ [illegible]

തിട്ടുന്നതു കണ്ടു് ഉടൻ മുറിയിൽ ചെന്നു്, വീട്ടിൽ കള്ളൻ കയറിയിരിക്കുന്നുവെന്നു് അറിയിച്ചു.

"ഉണ്ണിയുടെ അച്ഛനും മൈക്കിളുസ്സായിപ്പും ഞ... പേടിക്കാനൊന്നുമുണ്ടായിരിക്കയില്ല. വല്ല സ്വപ്നവും കണ്ടിട്ടുണ്ടോ" എന്നു പൂത ചോദിച്ചു.

"അങ്ങിനെയൊന്നുമില്ല. ഞാൻ ഇവിടെ വലിയ മുറിയിൽ വന്ന ഒരു സ്ത്രീയുടെ ആഭരണങ്ങൾ എല്ലാം കട്ടെടുത്തു പോയിട്ടുണ്ടു്."

"അങ്ങിനെ അതു വലിയൊരു പരമാർത്ഥമല്ലോ. ഞാൻ കണ്ടിട്ടില്ല അവരും ഇവിടെ ആഭരണങ്ങളും വെച്ചിരിക്കുന്നതു്. ഇതു തിരിച്ചു കൊടുക്കേണ്ടതിന്നായി [illegible] [illegible] ഇവിടത്തെ [illegible] അവസ്ഥയിൽ ഞാനും വിചാരിക്കട്ടെ"—എന്നിട്ടു പൂതയും ചിന്താകുലയായി. പകരമായി വല്ലതും കൊടുത്തിരുന്നു ഒരു കപ്പൽ [illegible] ഒരു സംശയം തീർത്തി ച്ചു. അതെല്ലാം [illegible] കഴിഞ്ഞു [illegible] [illegible] കുട്ടിയെ [illegible] [illegible] [illegible] ഒരു [illegible] [illegible] [illegible] ഇതുവരെ കണ്ടിട്ടില്ല. ഇപ്പോഴും അതു് ആ സ്ത്രീയുടെ ആഭരണങ്ങൾ പകരമായി കൊടുക്കുവാൻ [illegible] [illegible] എന്നു് ആ മനസ്വിനി ചോദിച്ചു. ഒരു പരീക്ഷിച്ചു നോക്കുവാൻ നിശ്ചയിച്ചിട്ടു് അവരും മണിയറയിൽ ചെന്നു [illegible] [illegible].

"ഈ പ്രതിഫലം അങ്ങു കൈക്കൊള്ളണം" എന്ന് അയാൾ ആ മുത്ത് കൈയിൽ വെച്ചുകൊണ്ട് വൃദ്ധ ബ്രാഹ്മണന്റെ മുമ്പിലേക്കു നീട്ടി.

"ഏററവും വിലകൂടിയ ആഭരണമാണല്ലൊ ഇത്. ദക്ഷിണയായി ഇത്ര അമൂല്യദ്രവ്യം കൊടുക്കുവാൻ തക്ക അവസ്ഥയല്ലല്ലൊ ഇപ്പോഴത്തേത്."

"ബ്രാഹ്മണപ്രീതിക്കായി എത്രയോ ധനം ദാനം ചെയ്യേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. അതിന്റെ വിലയല്ല എന്റെ നോട്ടം. ആ് അതൊന്നും നോക്കേണ്ടതില്ലല്ലൊ."

"ഇങ്ങിനെയുള്ള ദാനത്തിന് ഈ അവസരത്തിൽ എന്താണ് കാര്യം?"

"ഇങ്ങനെ ദാനങ്ങൾ ചെയ്യേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ഈ സന്ദർഭത്തിൽ ഈ മാതിരി ദാനം ചെയ്യുവാൻ ഞാൻ നേർന്നിട്ടുണ്ട്. ആ നേർച്ചപോലെ നടക്കുന്നതിൽ അങ്ങേക്കെന്താണിത്ര പ്രതികൂല്യം?"

"എന്നാൽ വിരോധമില്ലല്ലൊ. അതൃപ്തിയല്ല!"

വൈദ്യൻ ഈ ചോദ്യത്തിനു മറുപടി പറയാതെ ആ മുത്ത് വീണ്ടും നീട്ടി. ഉടനെ അയാൾ അതു കൈക്കൊണ്ടു.

"ഇങ്ങനെയും വിശിഷ്ടമായ ദാനം കൊണ്ട് ഈ ധനദ്രവ്യം ഞാൻ അങ്ങേക്കായി ഉഴിഞ്ഞു വെച്ചിരിക്കുന്നു."

വൃദ്ധന്റെ ഈ സംഭാഷണം വൈദ്യന് ഇഷ്ടമായില്ല. ഇതിൽ എന്തോ ദുരുദ്ദേശം ഉണ്ടെന്നു ശങ്കിച്ച് അദ്ദേഹം മനസ്സിനെ അല്പം അടക്കി വി

ടിച്ച് ഈ ആക്രമണത്തിന്റെ രഹസ്യമെന്തെന്നു ചോദിച്ചു.

“[illegible] ആക്രമണത്തിനു പകരം [illegible] [illegible] ഇത്രയും [illegible] [illegible] [illegible] ഈ ആക്രമണം [illegible] [illegible] ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു.”

[illegible] ഈ [illegible] [illegible] മൈത്രേയൻ അറിഞ്ഞു. [illegible] [illegible] മുഖത്ത് [illegible] [illegible] പോലെ [illegible] [illegible] [illegible] അനുഗ്രഹിച്ചു. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] മൈത്രേയൻ ചോദിച്ചപ്പോൾ [illegible] [illegible] [illegible] എന്നാണ് [illegible] [illegible] [illegible] പിന്നെ [illegible] പറയുവാൻ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] മുഖത്ത് [illegible] [illegible] [illegible] “[illegible] [illegible] [illegible] ഈ [illegible] [illegible]” എന്നു മൈത്രേയൻ അറിയിച്ചു.

[illegible]” എന്നു [illegible] [illegible] [illegible] ചോദിച്ചു.

“[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]”

“എന്ത്! [illegible] [illegible] [illegible] ഈ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ജീവിക്കുന്ന പു

അവൻ കാര്യക്കാരനു വേശ്യ സ്ത്രീയാണ്. പുരുഷൻ സ്ത്രീയുടെ മാർഗ്ഗം അവരും അവരുടെ മര്യാദകളെല്ലാം! ആ അവസരത്തിൽ ഏതു ദാക്ഷിണ്യം ഔദാര്യവും ഞാൻ പാലിക്കുന്നില്ല."

ആഭരണത്തെ ഇങ്ങിനെ മൈത്രേയൻ നിരാകരിച്ചപ്രകാരം മൈത്രേയൻ അന്തഃപുരത്തിലേക്കാണു പോയി. ഭാര്യയുടെ ധനം ഭർത്താവിന്റേതാണെന്നും പ്രത്യേകം ധനമില്ലെന്ന് ശാസ്ത്രം അധികാരമില്ലെന്നും ഇപ്പോഴത്തെ സങ്കടാവസ്ഥയിൽ ഈ ആഭരണത്തെ സ്വീകരിക്കേണ്ടത് ആവശ്യമാണെന്നും അവസ്ഥയിൽനിന്ന് രക്ഷനേടുവാൻ വേറെ ഗതിയില്ലെന്നും, പ്രിയപത്നി സ്വന്തം ഹൃദയം കൊണ്ടും പ്രീതിയോടും സ്വന്തം ശിഷ്യകളോടും പ്രതിജ്ഞചെയ്തതിനെ ആഭരണം തരും മൈത്രേയൻ പറഞ്ഞപ്രകാരം ചാരുദത്തന്റെ വിചാരഗതിക്ക് മാറ്റമുണ്ടായി.

"എന്നാൽ വസന്തസേനയുടെ ആഭരണത്തിന്റെ പകരമായി ഈ രത്നമാല തന്നെ കൊണ്ടുപോയി അവൾക്ക് കൊടുക്കണം. അവിടെ ന്യാസമായി വെച്ച ആഭരണം ഞാൻ ചൂതുകളിച്ച് നശിപ്പിച്ചുവെന്ന് അവളെ ധരിപ്പിക്കണം, അതിന്റെ പകരമായി ഈ രത്നമാല സ്വീകരിക്കണമെന്ന് അവളോട് അപേക്ഷിക്കയും ചെയ്യണം."

"ഈ മാല വിറ്റ്", അവരും ചിരിച്ചു പറഞ്ഞു: "ഇതിന്റെ വില എത്രയും കൊടുത്താൽ പോരേ? ആ ചൂതൻ പണ്ടത്തെ പകരം ഇത്ര വിലയേറിയ രത്നമാലയോ!"

“അവരും തന്നെ പറഞ്ഞതല്ലോ, അവർക്ക് തന്റെ ഭിഷഗ്വരനിലുള്ള വിശ്വാസത്തെയാണ് വിലമതിക്കേണ്ടത്. ആ വിശ്വാസം ഇതുവരെയുള്ള ഔഷധങ്ങളെക്കാളും എത്രയോ മടങ്ങു വില കൂടിയതാണല്ലോ!

ആറാം അദ്ധ്യായം.

മദനികാകാമുകനാണ് ശർവ്വിലകൻ. വസന്തസേനയുടെ പരിചാരികയായ മദനികയെ ദാസ്യത്തിൽനിന്നു മുക്തയാക്കുവാനാണ് അയാൾ നടത്തിയ മോഷണം. കൈയിൽ കിട്ടിയ ആഭരണഭാണ്ഡത്തോടുകൂടി അയാൾ നേരം പുലർന്ന ഉടനെ മദനികയെ കാണുവാനായി വസന്തസേനയുടെ ഗൃഹത്തിലേക്കു നടന്നു. രാത്രിമുഴുവൻ നിന്നിട്ടും, നിദ്രയും, വിശ്രമത്തെയും ചിന്തിക്കാത്തതിന്റെ ആയാസം ദിനകരകിരണങ്ങൾ നാലുപാടും പരന്നപ്പോൾ, ചന്ദ്രനെപ്പോലെ, മങ്ങിവിളറിയ മുഖത്തോടുകൂടെ ചെല്ലുകയായി.

ആ രാവിലെ വസന്തസേന തന്റെ വരച്ചിട്ടുള്ള ചാരുദത്തചിത്രത്തെ തന്നെ നോക്കി രസിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കയാണ്. “അദ്ദേഹത്തിന്റെ രൂപം ഇതിൽ ശരിയായി വന്നിട്ടുണ്ടോ?” എന്ന് അവൾ അരികെ നിൽക്കുന്ന മദനികയോട് ചോദിച്ചു.

“അദ്ദേഹം ഇതാ വന്ന് നിൽക്കുന്നതുപോലെ എന്ന് ഈ ചിത്രം കണ്ടാൽ ആരും ശങ്കിച്ചുപോകും.”

"ദേവം മുഖസ്തുതിക്കല്ലേ നീ ചെയ്യുന്നത്."

"അല്ല, എന്റെ വാക്ക് സത്യമാണ്. കൊച്ചമ്മ ഈ ചിത്രത്തിൽനിന്ന് കണ്ണെടുക്കാതെ എത്രനേരമായി ഇരുന്നുകഴിഞ്ഞിട്ട്. അതുകൊണ്ടുതന്നെ ഈ ചിത്രം എത്ര നന്നായിട്ടുണ്ടെന്ന് നിശ്ചയിക്കാമല്ലോ. അദ്ദേഹത്തെ പരിചയമില്ലാത്തവർ ഈ ചിത്രം കണ്ടാൽ കൊതിക്കുമോ എന്നു സംശയം."

മദനിക ഇതു പറഞ്ഞുകഴിയുമ്പോഴേക്കും മറ്റൊരു പരിചാരിക ഒരു ആഭരണപ്പെട്ടിയുമായി അവിടെ വന്നു. രാജസ്യാലൻ [illegible] കൊടുത്തയച്ചതാണ് ആ ആഭരണം. ആഭരണം [illegible] തന്റെ കൊട്ടാരത്തിലേക്ക് വരണമെന്ന് വസന്തസേനയ്ക്ക് [illegible] അയച്ചിരുന്നത്. ചാരുദത്തന്റെ ചിത്രം [illegible] അതിന്റെ [illegible] ആ സന്ദേശം [illegible] വസന്തസേന ഏറ്റവും കുപിതയായി. അതിന്റെ [illegible] ആ പരിചാരികയ്ക്ക് ഒരു [illegible] കിട്ടി. [illegible] ഈ സന്ദേശം [illegible] വിനിയോഗിച്ച് [illegible] പ്രസാദിപ്പിച്ചിട്ട് അവരും [illegible] പോകുകയും ചെയ്തു.

വസന്തസേന [illegible] ചിത്രശാലയിൽ പ്രവേശിച്ചു. അവിടം അതിൽ ചില [illegible] പണികളാണ് [illegible] ചെയ്തുകഴിഞ്ഞിരുന്നത്. അവിടം അതിൽ [illegible], [illegible] പുറകെ വിളിക്കുന്നതു കേട്ട് മദനിക തിരിഞ്ഞുനോക്കി.

വെളിയിലോട്ടിറങ്ങു് ശർവ്വിലകൻ തനിയെ നില്ക്കുന്നതു അവൾ കണ്ടു. കാമുകനെക്കണ്ടമാത്രയിൽ സന്തുഷ്ടയായ ആ യുവതി വേറെ കാര്യത്തിനെന്നപോലെ എഴുന്നേററു വസന്തസേനയുടെ മുറിയിൽനിന്നു് തിരക്കെവിട്ടു.

അവൾ ചെന്നതു് ശർവ്വിലകൻ്റെ മുമ്പിൽത്തന്നെയാണു്.

"ഈ അസമയത്തിൽ, ഒന്നറിയിപ്പുകൂടാതെ അങ്ങു് ഈ തിടുക്കത്തിൽ ഇങ്ങോട്ടുവന്നതെന്തിനു? കാര്യമെന്തെന്നു് ഉടൻ പറയൂ! കൊച്ചമ്മ എന്നെ വിളിക്കുമ്പോ ഞാൻ അങ്ങോട്ടു ചെല്ലണം."

"ഇതേ ഒരത്യാവശ്യകാര്യമായതുകൊണ്ടാണു് ഞാൻ ഈ തിടുക്കത്തിൽ ഇങ്ങോട്ടു പോന്നതു്. ഞാൻ പറയുന്നതു് ഏററവും രഹസ്യ കാര്യമാകയാൽ നീ ആരെയും അറിയിക്കരുതു്."

"എന്തു കാര്യമാണു്?"

"പണം കിട്ടിയാൽ വസന്തസേന നിന്നെ വിട്ടയയ്ക്കുമെന്നു് നീ അന്നു് പറകയുണ്ടായില്ലേ?"

"എൻ്റെ അമ്മയ്ക്കു് ഉപജീവനത്തിനുവേണ്ടുന്ന പണം കൊടുത്തിട്ടാണു് കൊച്ചമ്മ എന്നെ പരിചാരികയാക്കിനിർത്തിയിരിക്കുന്നതു്. ആ വകയ്ക്കു് കുറെ പണം കൊച്ചമ്മയ്ക്കു് കൊടുത്തിട്ടു് എന്നെ ദാസ്യത്തിൽ നിന്നു് മോചിക്കണമെന്നു് പ്രാർത്ഥിക്കുന്നതാണല്ലോ ഉചിതം. പണം കിട്ടിയാൽ മാത്രമേ എന്നെ വിട്ടയയ്ക്കുള്ളുവെന്നു് കൊച്ചമ്മ പറഞ്ഞിട്ടില്ല. എൻ്റെ സ്വാതന്ത്ര്യമേ ഞാൻ ഒന്നാഗ്രഹിക്കുന്നുമുള്ളൂ."

"എന്നാൽ, ഇതാ, ഈ ആഭരണങ്ങളും എടുത്തോളൂ. ഇതു് നിന്റെ കൈവശമുള്ളതു കൊടുത്തു് നീ ഇതെന്നെ ഈ ദാസ്യത്തിൽനിന്നു് ഒഴിവാക്കണേ."

മദനിക ആ ആഭരണങ്ങളും ആകപ്പാടെയൊന്നു് നോക്കിയപ്പോൾ, താൻ അവ ഇതിനുമുമ്പു് കണ്ടിട്ടുള്ളവയാണെന്നു് അവൾക്കു് തോന്നി. "അങ്ങു് ഇതെല്ലാം എങ്ങിനെ നേടി?" എന്നു് അവൾ ചോദിച്ചു.

"നിന്നിലുള്ള അനുരാഗംകൊണ്ടു് കാമാന്ധനായി ഞാൻ സാഹസം പ്രവർത്തിച്ചു."

"സാഹസം ചെയ്തുവെന്നോ അങ്ങു് പറയുന്നതു്! അങ്ങു് ഈ ആഭരണങ്ങൾ മോഷ്ടിക്കയാണോ ചെയ്തതു്! ഹാ കഷ്ടം എന്റെ അനുരാഗത്തിനു് വേണ്ടി താങ്കൾ ശരീരത്തെ മാത്രമല്ല ചാരിത്ര്യത്തെയും പരാധീനമാക്കിയല്ലോ!"

"സാഹസം കൂടാതെ സമ്പത്തുണ്ടാകുമോ?"

"കഷ്ടം, ഘോരപാപത്തിലൂടെ ശ്രീയെ തേടുന്നു്! ആരുടെയാണു് ഇവ വഹിച്ചിരിക്കുന്നതു്, പറയൂ."

"ഇന്നു് രാത്രിയിൽ ഞാൻ ചെന്നു്, ചാരുദത്തനെന്നൊരാളുടെ വീട്ടിൽ കള്ളൻ കന്നംവെച്ചിരിക്കുന്നതാണു്."

"അയ്യോ, അങ്ങു് എന്താണു് പറയുന്നതു്!" എന്നു ശോകവേഗത്തോടെ മദനിക ആ സമയം പരിതപിച്ചു. അവളുടെ കൈകാലുകൾ തളർന്നു. അവളുടെ മിഴികൾ പുഴകളായി. മാനസത്തിൽ ഇവൾക്കിത്ര കാരുണ്യമുണ്ടാകുവാൻ കാരണമെന്തെന്നു് ശർവിലകൻ സംശയിച്ചു.

"അങ്ങ് സത്യം പറയുന്നോ! ഞങ്ങൾ ഇവിടെ ആർക്കെങ്കിലും വല്ല ഉപദ്രവവും ചെയ്തിട്ടുണ്ടോ?"

"ഗത്യന്തരമില്ലാതെയാണ് ഞാൻ ഈ മോഷണത്തിൽ ഏർപ്പെട്ടത്. ഇതുകൊണ്ടല്ലാതെ മറ്റു യാതൊരു ദുഷ്കർമ്മവും ഞാൻ ചെയ്തിട്ടില്ല. അതിനാൽ യാതൊരു പാപവും എന്നിൽനിന്ന് ഉണ്ടായിട്ടില്ല."

ഇത്രയും കേട്ടപ്പോഴേക്കും "ഹും" എന്ന് അപഹാസനിർഘോഷം മണികളിൽ നിന്ന് പുറപ്പെട്ടു. കപിലകൾ എല്ലാം കണ്ണുരുട്ടി ഭയാനകമായി.

"മണികളേ, പാവങ്ങളുടെ കഴുത്തിൽ നിന്നും ഈ അപഹാസം ചൊരിയുന്നത് എന്തുകൊണ്ടാണ്? ഞാൻ ഉൽകൃഷ്ടകലാകാരനായിരുന്നിട്ടും, നിന്റെ പ്രിയത്തിനുവേണ്ടിയാണ് കേവലം കാരാഗൃഹവാസി ഈ മഹാപാപത്തിൽ പതിച്ചത്. നിനക്കാവട്ടെ, അന്യന്മാരോട് അനുകമ്പയുണ്ടോ!

"മതി മതി വിഡ്ഢിത്തം പറയാതിരിക്കൂ. കൊല്ലുകയും തടയുകയുമല്ലേ താങ്കൾ ചെയ്തിട്ടുള്ളത്?"

ഇതു കേട്ട് കപിലകൾ അമ്പരന്നു നിന്നു. അവസാനം മുഴുവൻ ആയിരം മണികളിൽ നിന്ന് ശബ്ദിക്കുകയും ചെയ്തു.

"അയ്യോ കഷ്ടം! ഈ വലിയ അപരാധത്തിലാണല്ലോ ഞാൻ ചെന്നുചാടിയത്! നാട്ടുകാരെപ്പോലും ... ലോകിക്കൊണ്ട് നില്ക്കുന്ന ആ ദൈവങ്ങളോട് ഞാൻ പ്രായശ്ചിത്തം ചെയ്യേണ്ടതാണല്ലോ ഉണ്ടായത്. ഇനിയെന്താണ് വേണ്ടത്?"

"അങ്ങ് ഈ ആഭരണങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തിനുതന്നെ കൊടുത്തേക്കൂ. [illegible]."

"അദ്ദേഹം എന്നെ പിടിച്ച് പോലീസുകാരെ ഏല്പിച്ചാലോ?"

"അതിനെ ചെയ്യുന്ന വിഢ്ഢികളൊന്നുമല്ല [illegible]."

"എന്നാലും, ഈ ആഭരണങ്ങളോടുകൂടി ഇനി അദ്ദേഹത്തിന്റെ മുമ്പിൽ ചെന്ന് ക്ഷമാപണം ചെയ്യുക എനിക്ക് പ്രയാസമാണ്. വേറെ ഉപായമുണ്ടോ?"

ആ ബുദ്ധിമതിയായ ഗണിക അല്പനേരം ആലോചിച്ചിട്ട് "അങ്ങേയ്ക്ക് കൊച്ചുമകൾ [illegible] ഉണ്ടോ?"

"ഇല്ല."

"എന്നാൽ അങ്ങ് ഈ ആഭരണം [illegible] നന്നായി അറിയിച്ചുകൊണ്ട് കൊച്ചുമകളുടെ വശം കൊടുത്തയക്കണം. എന്നാൽ, അദ്ദേഹത്തിന് [illegible] കൃതാർത്ഥനാകും. എനിക്കും സമാധാനമായി. അല്ലെങ്കിൽ നമുക്കിരുവർക്കും ആപത്താണ് ഇനിയുണ്ടാകുവാൻ പോകുന്നത്."

ഈ ഉപായം സാധ്യമാണെന്ന് [illegible] അറിഞ്ഞു. [illegible] താൻ ഇപ്രകാരം [illegible] കിടക്കുന്നതും. അത് [illegible] നിന്നാൽ പലരും [illegible] കണ്ട് മനസ്സിലാക്കുവാൻ ആയാൾ ഒരുങ്ങി. ഇനിയൊക്കെ ചെയ്യേണ്ടതു് അവർ തമ്മിൽ

നിശ്ചയിച്ചതിൽ പിന്നെ വസന്തസേനയുടെ നാട്ടുകാ ലെക്കു് മണിക ആശ്രയം ഉണ്ടു.

ചിത്രമെഴുതിക്കൊണ്ടിരുന്ന വസന്തസേന ഇടയ്ക്കു് അതിനെപ്പററി എന്തോ പറഞ്ഞുകൊണ്ടു് തല പൊക്കി നോക്കിയപ്പോൾ മണികയെ അവിടെ കാണുന്നില്ല. ചിത്രം മാററിവെച്ചു് അവൾ എഴുന്നേററു് എന്തിനെന്നില്ലാതെ വരാന്തയിൽ കൂടി വെളിയിലേയ്ക്കു നോക്കിയപ്പോൾ അങ്ങൊരിടത്തു് എന്തോ വിഷാദവും മണികയും കൂടി മറഞ്ഞു നിന്നുകൊണ്ടു് എന്തോ സംസാരിക്കുന്നതു കണ്ടു. വിനോദത്തിനു് നല്ലൊരു വഴി കിട്ടിയെന്നു് ഉടനെ തോന്നിയ വസന്തസേന അവരുടെ ശ്രദ്ധ സംഭാഷണം ആരുമറിയാതെ ഒളിഞ്ഞുകേൾക്കുവാനായി ഒന്നും പറയാതെ ഒളിച്ചു നിന്നു. പാതാളത്തിൽ കടന്നു് ശൈലേന്ദ്രൻ നടത്തിയതെന്നു് കേട്ടപ്പോൾ ആശ്ചര്യം അവളുടെ മനസ്സിനു് [illegible] പൊറുതിയില്ലായ്മയായി. പിന്നീടു കേട്ട വാക്കുകളെല്ലാം അവൾക്കു് സുഖമായിട്ടാണു് തോന്നിയതു്. അവർ ആലോചിച്ചുറച്ച ഉപായം മുഴുവനും കേട്ടു കഴിഞ്ഞ ഉടനെ വസന്തസേന തിരിയെ ചെന്നു് പൂർവ്വസ്ഥാനത്തിൽ പ്രവിഷ്ടയായി.

മണികയും മററു [illegible] മടങ്ങിപ്പോയപ്പോൾ വസന്തസേനയുടെ മുമ്പിൽ ചെന്നു് "കൊച്ചമ്മേ കാമുകൻ ശ്രേഷ്ഠിയപ്പുത്രന്റെ ആജ്ഞ ഒരു സഖിയിലൂടെ ഉടനുവന്നു നില്ക്കുന്നുണ്ടെന്നു് അറിയിച്ചു." [illegible] പ്രകാരം അവൾ ചെന്നു് [illegible] അവിടെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വരികയും ചെയ്തു.

ആ ആഭരണഭാണ്ഡം എങ്ങിനെ കട്ടില്ലാ ചെ
ച്ചാഴിക്കവൻ ആത്മാർത്ഥതിട്ടക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന
തന്റെ ആത്മാർത്ഥം സേവകയെ, തന്റെ വഴിക്ക് ആ
ക്കാരം പിറവിൽ നന്ന വരിക്കയോ ചെയ്യുന്നതു കാണ
മ്പോഴെല്ലാം ഉദ്ദേശങ്ങളായിരിക്കുന്നതാണ് മോഷണം
കഴിഞ്ഞാൽ പിന്നെ ആയതിലൂടെ അവസ്ഥ. താൻ ഉ
ദ്ദേശിച്ചത് തെറ്റിപ്പോയിരുന്നെങ്കിലും, വലിയൊരു പു
പ്പത്തെ ചേറിലയത്തെ തന്നെ കൊണ്ട് നിക്കാരമെന്ന കണ്ട്
അത്രയും ആശ്വാസത്തോടുകൂടി ആയതും വസന്തസേന
യുടെ മുറിയിലേക്കു കടന്നു. കാരണവും ആ ക്രൂരപ്
രയന് മുഖവുരയായി പ്രിയ വാക്കുകളും വല്ലതും പറയു
ന്നതിന്നു വസന്തസേന ഒരു ഉത്തരവും ചെയ്തു ഉപ
ചാരത്തെ വകവെയ്ക്കാതെ കടന്നാൽ കൂടുന്നതിന്നു
അല്പവും കഴിവുണ്ടായില്ല.

"ഞാൻ അവിടെ ന്യാസമായി വെച്ച ആഭരണം
പ്രത്യേകമായവൻ ഇതാ തിരികെ തന്നയച്ചിരി
ക്കുന്നു. വീട്ടിന്ന് ഉറപ്പ് പോരാത്തതാൽ അവിടെ ഇരു
ന്നാൽ ധനമൊന്നും സൂക്ഷിച്ചുകൂടെന്ന പേടിയാണ് ഇവി
ടെ നിന്ന് ആവശ്യപ്പെട്ടു വന്നതെന്ന് ഇവിടെ
യെത്തിച്ചേർത്തു വന്നത്" എന്ന പറഞ്ഞുകൊണ്ട് ആ
ആഭരണഭാണ്ഡം അയാൾ വസന്തസേനയുടെ മുമ്പിൽ
വെച്ചുകൊടുത്തു.

അവളും ആ ആഭരണങ്ങളെ കൈകൊണ്ടു തിരിച്ചുപി
ന്നെ "എന്റെ പ്രതിസമ്മാനംകൂടിയും അങ്ങേക്ക് വ
ഹിക്കാമോ" എന്ന ചോദിച്ചു.

"എന്താണതു്?"

"ഞാൻ തന്നെ പ്രതിസന്ധമായ ഈ മണിക്കൂറാണു്. അങ്ങു് ഇവിടെ ആരെങ്കിലും കൊണ്ടുവന്നതിന്റെ പകരം ഈ മണിക്കൂറ അങ്ങു് തെളിച്ചു കൊണ്ടുപോരേണ്ടതാണു്."

ഈ വാക്കുകേട്ടു് മണിക്കൂറും ജാലിലകളും അത്ഭുതസംഭ്രമത്തിലായി.

"അങ്ങു് പറയുന്നതു് എനിക്ക് മനസ്സിലാകുന്നില്ലല്ലോ" എന്നു് ആയാൾ എടുത്തു ചോദിച്ചു.

"ഞാൻ പറയുന്നതു് എല്ലാം മനസ്സിലാക്കിക്കൊണ്ടാണു്. ഈ ആരെങ്കിലും ഇവിടെ കൊണ്ടുവന്നു് തന്നെ ആദ്യം മണിക്കൂറ കേട്ടുകൊള്ളണമെന്നു് ചാതമൻ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. അതുകൊണ്ടു് അദ്ദേഹത്തിന്റെ പേരിൽ ഞാൻ ചെയ്യുന്ന ഈ കന്യാദാനത്തെ അങ്ങു് പ്രതിഗ്രഹിക്കണം."

മഹാന്യമെല്ലാം ആവരം ഉപേക്ഷിച്ചിരിക്കുന്നവനു് അവർ ഒന്നുപോലും അറിഞ്ഞു. അവളുടെ ആരെസഹന്യസ്ഥലത്തെ സൗന്ദര്യം കണ്ടു് ആനന്ദത്തിന്റെ പൂർണ്ണമായ സംതൃപ്തനാകയും ചെയ്തു. എന്നാൽ ആ ഭാവമൊന്നും അവനൊരിക്കലും വെളിക്കു കാണിക്കാതായി. അതുകൊണ്ടു് താൻ അദ്ദേഹം കൈക്കൊണ്ടിട്ടുള്ള ആ നിലയിൽതന്നെ നിന്നുകൊണ്ടു് അവിചലിതമായുള്ളതും ഈ അന്തിസ്വസ്ഥിയിൽ തനിക്കുള്ള ഉത്സാഹവരവും ചാതമനെക്കുറിച്ചുള്ള ഭക്തിവാക്കുകൾ വാസനാന്തരങ്ങളോടു മുമ്പിൽ പ്രകടിതമാക്കി. വരുന്നതെല്ലാം സാഫല്യമാക്കുന്ന ഒരു സ്വീകരിക്കുന്ന കാര്യത്തിൽവിളംബമോ വിരോധമോ

[illegible] മദനികയെ അപ്പോഴത്തെ ഞാൻ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു പോകുവാൻ തയ്യാറായി.

വസന്തസേന ആ സന്തോഷം ഗ്രഹിച്ച് മദനികയെ വാത്സല്യത്തോടെ അരികെ വിളിച്ച്, "[illegible] സന്തോഷവാനായിരുന്ന ഈ വിശിഷ്ടബ്രാഹ്മണന് പുത്രീയെപ്പോലെ നിന്നെ ഞാൻ ദാനം ചെയ്തിരിക്കുന്നു", [illegible] പറഞ്ഞു. പെട്ടെന്നുണ്ടായ ഈ ഹർഷാവേശത്താൽ മദനികയുടെ കണ്ണ് അപ്പോഴും തിളങ്ങിക്കൊണ്ടിരിക്കയാൽ കൃതജ്ഞതയെ സംബന്ധിച്ച് എന്താണ് പറയേണ്ടതെന്ന് [illegible] വാൻ അവൾക്ക് കഴിഞ്ഞില്ല. സ്വാമിനി അറിഞ്ഞിട്ടില്ലെങ്കിലും [illegible], നേരിട്ട് അറിയിക്കുവാൻ [illegible] നി[illegible]പ്രവേശം തനിക്ക് ലഭിച്ചതി[illegible] നിക്ഷേപിക്കുവാൻ അവൾക്ക് ഈ [illegible] പൂർണ്ണ [illegible] നിർവ്വാഹമുണ്ടാകുന്നു [illegible] വസന്തസേനയെ [illegible]ച്ചു. "എന്നെ [illegible] കൈവിടുകയാണോ" എന്ന് [illegible] വി[illegible]. "നീ ഗൃഹിണിയായി ഉയരുകകൊണ്ട് ഇനി നീ എന്നെയല്ല, ഞാൻ നിന്നെയാണ് വന്ദിക്കേണ്ടത്" എന്ന് പറഞ്ഞുകൊണ്ട് മദനികയെ വസന്തസേന എഴുന്നേല്പിച്ച്, ശർവ്വിലകന്റെകൂടെ പരിചാരികയാക്കി അയച്ചു. [illegible] അവർക്ക് യാത്രയ്ക്കു വേണ്ടുന്ന ഏർപ്പാടുകളെല്ലാം അവിടെ ചെയ്തുകൊടുക്കയുണ്ടായി.

മദനികയോടുകൂടി ശർവ്വിലകൻ പടികടന്നു [illegible]

കാരം മൈത്രേയൻ ആ ഗൃഹത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു. വിശേഷമായ ആ [illegible] വിസ്തൃതമായ [illegible] നോക്കിക്കൊണ്ടാണു് അദ്ദേഹം അകത്തു കടന്നതു്. ആ ചാരുദത്തസഖനായ വിപ്രനെ വസന്തസേന യഥാവിധി സ്വീകരിച്ചു സല്ക്കരിച്ചു വിനയത്തോടെ കുശലപ്രശ്നം ചെയ്തു.

"ചാരുദത്തനെപ്പോലെയുള്ളവന്റെ കുശലമല്ലയോ! ഫലപുഷ്പ സമൃദ്ധമായ ശാഖകളോടുകൂടി തഴച്ചു വളരുന്ന മഹാവൃക്ഷത്തെ പക്ഷികളെന്നപോലെ, സൌശീല്യസമ്പുഷ്ടമായ സൌജന്യത്തോടെ ശോഭിച്ചു വാഴുന്ന അദ്ദേഹത്തെ മിത്രബന്ധുജനങ്ങൾ സന്തോഷപൂർവ്വം സേവിച്ചു വരുന്നില്ലേ?"

"എന്തു സംശയം ഭവതി! അവളുടെ ഈ വാഗ്വിലാസത്തെ മൈത്രേയൻ മനസാ പ്രശംസിച്ചുകൊണ്ടു് "അദ്ദേഹത്തിനു് കുശലംതന്നെ" എന്നു് മറുപടി കൊടുത്തു.

'ഇപ്പോൾ ഇങ്ങോട്ടു് പോന്നതു് വിശേഷിച്ചു വല്ല കാര്യവുമുണ്ടായിട്ടോ?"

"ചാരുദത്തൻ വിനയത്തോടെ തൊഴുതുകൊണ്ടു് ശ്രീമതിയെ ധരിപ്പിക്കുന്നതായിട്ടു് —" എന്നു് മൈത്രേയൻ ആരംഭിച്ചപ്പോൾ, അവന്റെ വാക്കിനെ തടഞ്ഞു് ഭക്തിപൂർവ്വം കൈകൂപ്പിനിന്നുകൊണ്ടു് "ആ മഹാനുഭാവൻ ഈ ദാസിയോടു് ആജ്ഞാപിക്കുന്നതെന്തെന്നു് അരുളിച്ചെയ്താലും" എന്നു് വസന്തസേന അറിയിച്ചു.

"അതു് ശ്രീമതി അദ്ദേഹത്തെ ഏല്പിച്ച ആഭരണം ദുർഭാഗ്യത്താൽ നഷ്ടപ്പെട്ടുപോയി. അതിന്റെ പക

മാതി ഈ മാല ഇവിടെ കെട്ടിക്കൊടുത്തതാണെന്ന് അദ്ദേഹം ശ്രീമതിയോട് അപേക്ഷിക്കുന്നു."

"എങ്ങിനെയാണ് അത് നഷ്ടപ്പെട്ടത്?"

"അത് വെളിയിൽ പറയുവാൻ എനിക്ക് അനുവാദമില്ലെങ്കിലും, ശ്രീമതിയെ അറിയിക്കുവാൻ എനിക്ക് സന്തോഷം തോന്നുന്നു. ആ ആഭരണങ്ങളെ അദ്ദേഹം സമ്പാദിച്ചിട്ടാണ് കൊണ്ടുവന്നത്. ഇവിടെ അദ്ദേഹത്തിന് ചൂതുകളിയിൽ അഭിരുചിയുണ്ടാകയാൽ അതിന് വേണ്ടി ചിലവിട്ടതിൽ ആ ആഭരണങ്ങളെ പണയപ്പെടുത്തേണ്ടിവന്നു. പിന്നീട് അന്വേഷിച്ചുനോക്കിയപ്പോൾ, പണയം വാങ്ങിയ ആ പുരുഷൻ നാടുവിട്ടു പോയിരിക്കുന്നു പോൽ."

അമ്മ, ആ വൃത്താന്തത്തിൻ്റെ ഏതുഭാഗത്തെയും വിശ്വസിക്കുവാൻ ഒരുക്കമായിരുന്നില്ലെന്ന് വാസ്തവം പറഞ്ഞാൽ ഈ വൃത്താന്തം കേട്ടതിൽ ഒട്ടും വിശ്വാസമുണ്ടായില്ലെന്ന് വിചാരിച്ച് ആ മൊഴിയെ അവൾ തന്റെ മനസ്സിൽ അപ്രകാരം വെച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു, ഭാവത്തിൽ സന്തോഷസൂചകമായ മന്ദഹാസം തൂകിക്കൊണ്ട് വന്നു. "ഇത്രയും സ്ഥിതിസമ്പന്നനായ ഒരു ഭർത്താവിനെ എന്തിനെങ്കിലും വിശ്വസിക്കാതിരിക്കുക" എന്നും അവൾ വിചാരിക്കുകയായി. ഇനിയെന്താണ് അവൾ ഇവിടെ ചെയ്യേണ്ടത്? ആഭരണങ്ങൾ കണ്ടുകൊണ്ടുപോയാലും അതേപ്പറ്റി അറിഞ്ഞിട്ടുണ്ടെന്നും അദ്ദേഹത്തിന് തിരിയെ കിട്ടിയെന്നും വെളിപ്പെടുത്തുന്നതിന് ഇതല്ലാ സമയമെന്ന് അവൾക്ക് തോന്നി. പകരമായി കൊടുക്കേണ്ടിയിരുന്ന തുക അവൾ കൈക്കൊള്ളു

'കിട്ടിയതുകൊണ്ട് [illegible] ഇനി അങ്ങോട്ടേക്കു വരു; അവിടെ വന്നാൽ ഗണികാസംസർഗ്ഗം നിഷിദ്ധമാണെന്നായിരിക്കും [illegible] കിട്ടുക" എന്ന ആജ്ഞയോടെ മൈത്രേയൻ വസന്തസേനയുടെ കാതുപറഞ്ഞ് അവിടെനിന്ന പുറപ്പെട്ടു.

മൈത്രേയൻ പോയ ഉടനെ, വസന്തസേനയുടെ മറ്റൊരു പരിചാരികയായ ചതുരികയെ വിളിച്ച് തനിക്ക് ഇന്നത്തെ ചാരുദത്തഗൃഹത്തിൽ ചെല്ലേണ്ടിയിരിക്കയാൽ അതിലേക്കുള്ള [illegible] അവിടെ വേഗം ചെയ്യണമെന്ന് ആജ്ഞാപിച്ചു.

"അകാലദുർദ്ദിനം [illegible] പോലെ ഒരു [illegible]; [illegible] ആകാശമെല്ലാം മൂടിക്കിടന്നു" എന്ന് ചതുരിക [illegible], ആകാശത്തിൽ കാറുകിൽനിരകൾ [illegible] താൻ പുറപ്പെടുവാൻ ഒരുങ്ങിയതെന്നും, പ്രിയതമനെ [illegible] തന്റെ ഹൃദയത്തെ [illegible], ദേവ[illegible], നിശ്ചയത്തിനോ പ്രതിരോധിക്കുവാൻ ശക്തിയില്ലെന്നുള്ള [illegible] വസന്തസേനയിൽനിന്ന [illegible].

ആകാശത്തിലെന്നപോലെ ഭൂമിയിലും അവസ്ഥാന്തരങ്ങൾ [illegible]. ഭൂമിയിലെ ആ കാലം [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] പിടികിട്ടുകയാൽ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] പ്രിയസുഹൃത്താണ് [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]."—എന്നു [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible] [illegible] [illegible] പുറപ്പാട്?" എന്ന് [illegible] [illegible] ചോദിച്ചു.

"അതെ, [illegible]. എന്റെ [illegible], നീ [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] എന്റെ [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] എല്ലാ [illegible]

ശ്രമത്തി ഞാനും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. ജീവിക്കയാണെങ്കിൽ ധൈര്യപൂർവം വേണമെന്നും, അല്ലെങ്കിൽ മരണത്തെ വരിച്ച് സ്വാതന്ത്ര്യം നേടണമെന്നും [illegible] പിശാചുക്കളിയെ [illegible] അവരെല്ലാം പുരുഷന്മാരെന്നും ഞങ്ങൾ നിശ്ചയിച്ചിരിക്കണം. ഭാര്യയെ ഈ ദുർഭരണത്തിൽനിന്ന് രക്ഷിക്കുന്നതു പുരുഷന്റെ കർത്തവ്യമാണെന്ന് ഞങ്ങൾ ഉറപ്പിച്ചിരിക്കുന്നത്. സ്ത്രീകളുടെ നിലയും ഈ പുരുഷന്മാരെ ഇക്കാര്യത്തിൽ കഴിയുന്നേടത്തോളം സഹായിക്കയാണ് ചെയ്യേണ്ടത്. എന്റെ സ്വദേശമായ പാരീസിലാണ് നീ എന്റെ ഈ സംഘത്തിൽ ചേർന്നതും പ്രതിജ്ഞ ചെയ്തത്. എന്റെ പ്രിയമിത്രം കാരാഗൃഹത്തിൽ കിടക്കുമ്പോൾ, പുതിയ വസ്ത്രങ്ങളണിഞ്ഞ് ഞാൻ സദ്യകഴിക്കയാണെങ്കിൽ എന്നെപ്പോലെ ഒരു നിന്ദ്യൻ 'ഭഗവാനായി ആരുണ്ട്! ആദരണീയമായ ഉത്തരവാദിത്വം ഭാര്യയെ [illegible] യാണ് പ്രേമം. ഭാര്യയുടെ ഈ ഭയാനകമായ ദുരിതത്തിലിരിക്കുമ്പോഴും, എന്റെ മിത്രം കാരാഗൃഹത്തിൽ കിടക്കുമ്പോഴും, എന്റെ നെഞ്ചിന് എങ്ങിനെ സമാധാനമുണ്ടാകും. അസാമാന്യമായ കർത്തവ്യം, അതുകൊണ്ട്, പ്രിയേ, ഓമനേ, നീ എന്നോടു ക്ഷമിക്കൂ. എന്നെ തടവിൽനിന്നു വിട്ടയച്ച് ഭാര്യക്കായുള്ള വേലയെല്ലാം ചെയ്തുകഴിഞ്ഞിട്ട്, പിന്നീട് നിന്റെ കാര്യത്തിൽ ഞാൻ ശ്രദ്ധിച്ചുകൊള്ളാം. ആദ്യം ഞാൻ ഭാര്യയെ രക്ഷിക്കട്ടെ. അനന്തരം ഞാൻ രക്ഷിക്ക നിന്നെത്തന്നെയാണ്."

[illegible]

ഏഴാം അദ്ധ്യായം.

[illegible]

[illegible]

[illegible] അറി യാവുന്നില്ല.

"[illegible] ആ ഗണികയുടെ [illegible] പ ണത്തിലല്ലാതെ [illegible] ഈ വകക്കാർക്കു വിചാ രം വല്ലതുമുണ്ടോ? [illegible] ട്ട് ആ [illegible] ക്കളി! [illegible] ഈ ഗണിക യ്ക്ക് [illegible] നിന്നിന്ന് ഇത്ര വില [illegible] പക [illegible] വിശ്വാസമില്ലാത്ത [illegible] കാര്യം! [illegible] പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടോ? [illegible] എനിക്ക് [illegible] ഞാൻ [illegible] കയില്ല. [illegible] പറഞ്ഞിട്ടില്ല—ശീലമില്ലാത്ത കുലവും, [illegible] വാണിഭം, [illegible] നാട്ടാർകൂട്ടവും, [illegible] വൈദ്യവും ലോക ത്തിൽ ഇല്ല എന്ന്. [illegible] ഈ ഗണികയുമായു ള്ള [illegible] ൽനിന്ന് എന്റെ [illegible] പിന്മാ റണം."

ഉദ്യാനത്തിൽ [illegible] ഈ വിചാരത്തിൽ നിന്ന് ഉണർന്നത്. ആ ബ്രാഹ്മണൻ [illegible] തിരി ഞ്ഞ് [illegible] മുമ്പിൽ [illegible] ഷം [illegible].

"പോയ കാര്യം എന്തായി?" എന്ന് [illegible] സന്തോഷത്തോടെ ചോദിച്ചു.

"ചെറിയ കാര്യം പോലുമല്ലല്ലൊ" എന്ന വിഷാദഭാവത്തോടു കൂടെയാണ് മദാമ്മ മുറിയിൽനിന്നു പുറപ്പെട്ടത്.

"വസന്തസേന ആ ആഭരണം വാങ്ങിയില്ലയോ?"

"അവൻറ ഉപദേശമൊക്കെയും അവഗണിച്ച് അവൾ ആ മാല വാങ്ങുകതന്നെ ചെയ്തു."

"പിന്നെ എന്തുകൊണ്ടാണ് താങ്കൾക്ക് ഈ വിഷാദം?"

"ഞാൻ എന്തിനെ വിചാരിക്കാതിരിക്കും. എത്ര വില കൂടിയതാണ് ആ മാല! എത്രയോ പെൺ പണ്ടങ്ങൾക്ക് വേണ്ടി ആ ദിവ്യരത്നമാല അവൾ കൈവശമാക്കിയില്ലേ! ആ സാധനങ്ങളൊക്കെ നമുക്ക് വല്ല ഉപയോഗവുമുണ്ടായോ! ഒക്കെ നമുക്ക് നഷ്ടം."

"അവൾ ഏല്പിച്ച ആ പണ്ടത്തിൻറ വിലയെയും, അവർക്ക് നമ്മിലുണ്ടായ ആ വിശ്വാസത്തിൻറ ഉണ്മയെയുമാണ് നാം നോക്കേണ്ടത്. ആ വിശ്വാസം ഈ മാലയെക്കാൾ എത്രയോ വിലകൂടിയതാണ്. അവൾ ഇതു വരുത്താതിരുന്നില്ലേ എന്ന ഞാൻ കണ്ടിരുന്നായിരിക്കയാണ്. പകരം വാങ്ങി അവൾ നമ്മെ കള്ളപ്പേരിൽനിന്ന് ഒഴിപ്പിക്കയാൽ എനിക്ക് അവളിൽ അധികം പ്രതിപത്തിയാണ് ഉണ്ടായിരിക്കുന്നത്. താൻ ഏല്പിച്ചിട്ടുള്ള ആ ആഭരണങ്ങൾതന്നെ തനിക്ക് തിരികെ കിട്ടണമെന്ന് അവൾ ശഠിക്കയാണെങ്കിൽ എൻറ സ്ഥിതി എന്താകുമെന്ന് വിചാരിച്ചുനോ

[illegible]

നരകത്ത് കഴിച്ചുള്ളവൻ ഇപ്പ്രകാരം ശക്തിയില്ലന്ന് അങ്ങേക്ക് അറിഞ്ഞുകൂടയോ! വിത്തപ്രിയയായ വേശ്യ വിത്തവാന്മാൎക്കുമാത്രമേ വശഗയാകയുള്ളൂ. വിത്തം നമ്മളിൽ നിന്ന് അതിനോടുകൂടി വേശ്യജനത്തിൽ നിന്ന് നമ്മളും അകന്നുകഴിഞ്ഞു"

തന്റെ മിത്രത്തോടൊത്ത് വിഷണ്ണനായിരിക്കെയാണ് മൈത്രേയനിൽ നിന്ന് ഈ വാക്കുകൾ പുറപ്പെട്ടത്. അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സ് വസന്തസേനയെ പ്രാപിച്ചുകഴിഞ്ഞിട്ട് പലനാളായിട്ടുണ്ട്. ഗണികയാവുന്നതായ പണക്കൊതിയല്ല, കലാപരിചയമുള്ള ഉൽകൃഷ്ടനാണ് അവൾക്കുള്ളതെന്ന് അദ്ദേഹത്തിന് അറിയാം. എങ്കിലും ധനംകൂടാതെ കാര്യംകൊണ്ട് ആ വേശ്യയെ പ്രാപിക്കുവാൻ അദ്ദേഹത്തിന് വൈമുഖ്യമായിട്ടില്ല. അതിനെക്കുറിച്ചു വിചാരിച്ചുകൊണ്ട് ആ നിൎദ്ധനനായ കാമുകൻ മൌനം ഭജിക്കയായി.

ഈദൃശമായ ദാരിദ്ര്യത്തിന്റെ അന്ധതാമിസ്രത്തിൽ. തന്റെ സ്വപ്നത്തിന് ആ വേശ്യയിൽ അനുരാഗം സ്ഫുരണമുണ്ടായിരിക്കുന്നുവെന്നോ, അതിനെ ഉപേക്ഷിക്കുവാൻ തന്റെ ബുദ്ധിക്കൊണ്ട് അദ്ദേഹത്തിന് ശോകസമുദ്രത്തിലാണ്ടു നാം ആ ഹൃദയത്തിൽ വിചാരിച്ചു "എന്റെ ഭാഗ്യം! കാമത്തിന് കണ്ണില്ലല്ലോ" എന്ന് അദ്ദേഹം സ്വയം ആലോചിച്ചുനിൽപ്പിനെ, വസന്തസേനയുടെ പ്രതിസന്ദേശത്തെ അവിടെ നിവേദനം ചെയ്തു.

"ഈ മദ്ധ്യാഹ്നത്തിലാണോ അവൾ ഇങ്ങോട്ടുവന്നിട്ടുപോലും! ഞാനവളെക്കൊണ്ട് ചേരാവാതെ ഇനിയും

വല്ലതും കിട്ടണമെന്ന് കരുതിക്കൊണ്ടായിരിക്കാം ഈ പുറപ്പാട്."

"അവരും വരികയാണെങ്കിൽ അവരെ ഞാൻ സംപ്രീതരാക്കി അയയ്ക്കും" എന്നാണ് അതിന് ചാരുദത്തന്റെ മറുപടി.

ഇങ്ങനെ അവർ തമ്മിൽ സംഭാഷണം ഉണ്ടായിക്കൊണ്ടിരിക്കവേ, ആ പൂങ്കാവിന്റെ പടിക്കൽ ആരോ ചിലർ സംസാരിക്കുന്നത് കേൾക്കായിവന്നു. അവിടെ ആരെന്നു നോക്കുവാനായി മൈത്രേയൻ എഴുന്നേറ്റു. വസ്ത്രാഭരണങ്ങൾ ധരിച്ചവരായി കിങ്കരികൾ വരുന്നുണ്ട്. വസന്തസേനയുടെ ഒരു പരിചാരികയാണ് ആദ്യം. വസന്തസേന ഉദ്യാനത്തിൽ വന്ന് താമസിക്കാമോ എന്ന് അറിയിക്കുവാനാണ് അവരുടെ വരവ്.

ഈ വർത്തമാനം മൈത്രേയൻ ഉറക്കെ പറഞ്ഞ് ചാരുദത്തനെ ഗ്രഹിപ്പിച്ചു. "ഞാൻ പറഞ്ഞില്ലേ അവരും ഒപ്പം ഉണ്ടാവുമെന്ന്. ഇനിയും വല്ലതും അങ്ങയിൽനിന്ന് തട്ടിക്കൊണ്ടുപോകുവാനാണ് ഈ വരവ്."

ഇതിന് — "അവരും വരട്ടെ, അവരെ ഞാൻ സംതൃപ്തരാക്കിക്കൊള്ളാം" എന്ന് അപ്പോഴും ചാരുദത്തൻ മറുപടി കൊടുത്തു.

വസന്തസേനയെ കൂട്ടത്തിലെടുത്ത് മുട്ടിയകത്ത് വരുവാൻ ചാരുദത്തനിൽനിന്ന് കിട്ടിയ അനുവാദത്തോടുകൂടി കിങ്കരികൾ പിൻതിരിഞ്ഞു. മണിക്കൂറുകളോളം കഴിയുന്നതിനുമുമ്പ് തിരിയെ അവരെല്ലാം പിന്നാലെ വസന്തസേന ആ ഉദ്യാനത്തിൽ കടന്നു. സർവ്വാഭരണവിഭൂഷിതയായ ആ സുന്ദരിയെ മൈത്രേയൻ

ജനങ്ങളോടെ ദേവസ്ഥാനത്തു് ചെന്നു പൂജ കഴിച്ചു് ചാരുദ ത്തന്റെ മുമ്പിൽ ചെന്നു് പുഷ്പാഞ്ജലിയാൽ പ്രസാദി പ്പിച്ചതിൽപ്പിന്നെ "അങ്ങുന്നു് ഈ സമ്മാനം സ്വീ കരിക്കേണമേ" എന്നു് സവിനയം പ്രാർത്ഥിച്ചു.

വസന്തസേനയുടെ ഈ സംഭാഷണത്താൽ ചാരുദ ത്തൻ വളരെ സന്തുഷ്ടനായി. അവളുടെ [illegible] സ്വീക രിച്ചതിൽപ്പിന്നെ, അനുരാഗത്തിൽനിന്നു് അവളുടെ കര ഗ്രഹണത്തിനു് ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞു:—

"ഭാഗ്യവതിയായ നീ എനിക്കുതന്നിട്ടുള്ള ഈ സ മ്മാനംകൊണ്ടു് ഈ മൂർത്തിയെ എനിക്കു കേവലം സ്വ ന്തമാക്കിത്തീർത്തിരിക്കുന്നു. പല നാളായി എന്റെ പൂ ർവ്വികന്മാരുടെ കൈവശത്തിലിരുന്ന സമ്പ്രദായം കഴിഞ്ഞു പോയിരുന്നു. ദരിദ്രനായ ഞാൻ ഇതിനെ രക്ഷിക്കുവാനായി നീ എന്നെ സഹായിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇന്നേക്കു സ ന്ധ്യയാവട്ടെ നിന്റെ സംയോഗംകൊണ്ടു് എനിക്കു പ രിപൂർണ്ണമായിരിക്കയാണു്."

അങ്ങിനെ, ചാരുദത്തനു് വസന്തസേനയുടെ ചേർച്ച യാൽ ആ മൂർത്തിയെ സ്വന്തമാക്കിവെച്ചു പുലർത്തി. ഉപാ സകന്മാർ നിത്യസന്ദർശനത്തോടു കൂടെ ഉൾക്കൊ ണ്ടു് ഭക്തിയോടു അനേകം മൂർത്തി സ്വരൂപങ്ങളിലും അത്യന്തം ശ്രദ്ധയോടെ സമ്പാദിക്കുന്നു. ആ കാലത്തിൽ ആകാശത്തിലുള്ള ദേവന്മാർ കൊണ്ടു് ഇങ്ങനെ അനേകം മൂർത്തികളെങ്കിലും, വെറുതെ കിട്ടിയ അ തുകൊണ്ടു് അവർ കളിർക്കെ കൊള്ളുന്നു. അപ്രകാരമുള്ള സ്ഥിതിയിൽ ഐശ്വര്യസമ്പത്തുകൊണ്ടു് ചാരുദത്തനു് അനേകം മൂർത്തികളെങ്കിലും ആ ചാരുശിൽപിയുടെ ശ്രേ

ധ്യാനത്തിൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സ് ലയിക്കുന്ന മൂർത്തി ത്തിൽ സ്ഥിരം।

മൈത്രേയനെമാത്രം അന്ന് [illegible] ക്കുന്ന [illegible]. ഈ ഗണികാസംസർഗ്ഗം അദ്ദേഹ ത്തിന് ഒട്ടും സുഖമായില്ല. [illegible] പെരുമ [illegible] സാക്ഷാൽ [illegible] ഈ [illegible] പോന്നത് [illegible] വിചാരം അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സിൽ [illegible] "[illegible] പുറപ്പെട്ട [illegible] പറഞ്ഞാട് [illegible] ഉണ്ടാകാൻ ഇവിടെ വിചാരിച്ചതല്ല" എന്ന് അദ്ദേ ഹം [illegible] പ്രസ്താവിച്ചു [illegible] [illegible] അറിയാതെ [illegible] നാണ് ഈ ചോദ്യം കേട്ടിട്ടും [illegible] നിലയിൽ [illegible] വല്ല [illegible] [illegible], [illegible] യും [illegible] ചോദ്യത്തിൽ പ്രകടമാകിയ ഈ [illegible] [illegible] [illegible] ചിച്ചു [illegible] പ്രകാരം [illegible] ഉത്തരം നൽകിയതു്

"[illegible] [illegible] ഞാൻ [illegible] [illegible] വിളക്കുന്നതു [illegible] കൊണ്ടു [illegible] പോരണം."

ഇതു കേട്ട ഉടൻ, തന്റെ ഉദ്ദേശം [illegible] വനിതിക്കുന്നവനാ [illegible] [illegible], [illegible] ആ സമ്പ്രീത [illegible] വസന്തസേനയിൽ [illegible] ഉണ്ടായില്ല

"നിന്റെ കൈവശമുള്ള ഇവിടെ എല്ലായ്പ്പൊഴും [illegible] ആ സാളഗ്രാമങ്ങളെല്ലാം ആ മാലയേക്കാൾ വില കൂടും" എന്നു ഭൈരവൻ ചന്ദ്രികയോടു പറഞ്ഞു.

"സ്വാമി അവിടെ നിന്നിറങ്ങിയ ഉടനെ, ഒരു സാളഗ്രാമങ്ങളും ഒരു കള്ളവേഷക്കാരൻ കൊണ്ടുവന്നു അവയ്ക്കു പകരമായി ആ മാല മോഷ്ടിക്കയുണ്ടായി. ഇതാ ആ പൊൻ പണ്ടവും. ആ മുത്തുമാല കൊണ്ടു ഈ പണ്ടങ്ങളും വാങ്ങിക്കൊണ്ടു [illegible] എന്നു അറിയുവാനാണ് ഇതു [illegible] ഇരിക്കുന്ന പോന്നതു."

ചന്ദ്രിക ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞുകൊണ്ടു ഒരു ഭാണ്ഡം പുറത്തെടുത്തു [illegible] ഭൈരവന്റെ മുമ്പിൽ വെച്ചു. ആ ഭാണ്ഡം [illegible] തന്റെ [illegible] സാളഗ്രാമങ്ങളാണെന്നു കണ്ടു "ഇതു എന്റെയല്ലേ" എന്നു [illegible] ഭൈരവന്റെ കൈകളും [illegible] വിറച്ചു.

"സ്വാമിയുടേതാണെങ്കിൽ വാങ്ങിച്ചുകൊള്ളാമല്ലൊ" എന്നു ചന്ദ്രിക ഉത്തരംകൊടുത്തു.

ഭൈരവൻ ഭാണ്ഡമെടുത്തു കെട്ടഴിച്ചപ്പോൾ, അതിലെ മുത്തുമാല കണ്ടു "ഇതും [illegible] പണ്ടമാണ്" എന്നു ആശ്ചര്യത്തോടെ [illegible]. അപ്പോൾ, ചന്ദ്രമുഖത്തിൽ നിന്നു [illegible] [illegible].

"ഭഗവാനേ! ഇവിടെ മൺവണ്ടിയുമുണ്ടല്ലോ!" എന്ന് ആശ്ചര്യത്തോടെ ചതുരിക മൈത്രേയന്റെ മുഖത്തേക്കു നോക്കി.

മൈത്രേയനും പെട്ടെന്നു വിഷണ്ണനായി. വസന്തസേനയ്ക്ക് എല്ലാം രഹസ്യം വെളിപ്പെട്ടു കഴിഞ്ഞുവെന്ന് അവൻ അറിഞ്ഞു. എന്നുമാത്രമല്ല, മൺവണ്ടി പോയാലെന്തിനാണ് വിലയും കിട്ടിയ വസന്തസേന ആഭരണത്തിന് പകരമായി കളിവണ്ടികൾ കൊണ്ട് ഇപ്പോൾ ചെയ്യുന്നതെന്ന് അവൻ കാണുകയും ചെയ്തു.

"നമ്മുടെ എല്ലാം വെളിച്ചത്തായല്ലോ" എന്ന് മൈത്രേയൻ പ്രലപിച്ചു.

"നമുക്ക് വിഡ്ഢിത്തവും പറ്റി! പരസ്യമായ കടിയല്ലാ, അതൊക്കെ രഹസ്യമായിട്ട് നാം അസത്യം പറഞ്ഞതുകൊണ്ടിട്ടും, അതിന്റെ ഫലമായി ഇപ്പോഴും ഉത്തരം പറയുകയാണെങ്കിൽ, ഹിംസാ പരമായ അസത്യത്തിൽ നിന്ന് ഉണ്ടാകുന്ന വിപത്ത് എത്രയായിരിക്കും!"

"എന്താണ് നിങ്ങൾ തമ്മിൽ പറയുന്നത്?" എന്ന് ചതുരിക തന്റെ കളിവണ്ടിയെ ഒന്നു മുറുകി വിട്ടു.

തന്റെ പോരായ്മയെ സമ്മതിച്ചുകൊണ്ട് ചാരുദത്തൻ വസന്തസേനയെ ലജ്ജയോടെ നോക്കി.

"മഹിളാമണീ ഞാൻ ഈ ആഭരണങ്ങളും ചൂതിൽ തോറ്റുപോയി എന്നു പറഞ്ഞാൽ ആരു വിശ്വസിക്കും! അതുകൊണ്ടാണ് ദൂതക്രീഡയും ഏറ്റവും പ്രയോഗിക്കേണ്ടി

വത്തു്. അതു് നീ ക്ഷമിച്ചു് ഈ പരിഹാസത്തെ നി
ർത്തിക്കൊള്ളു!

“അങ്ങു് എന്റെ ഏതുതരത്തെ ഒരു ഉത്തമമാലയെക്കൊണ്ടു് അളന്നു നോക്കുവാൻ ശ്രമിച്ചുവെങ്കിൽ എനിക്കു് വളരെ സങ്കടമുണ്ടു്.”

“ഇതിൽ ഉദ്ദേശമൊന്നും എനിക്കില്ലെന്നു് നിനക്കു് അറിയാവുന്നതാണല്ലോ. അതിരിക്കട്ടെ ഈ ആഭരണം നിന്റെ കൈയിൽ എങ്ങിനെ വന്നുവെന്നു് എന്നോടു പറയാമോ?”

വസന്തസേന ആ വൃത്താന്തം മുഴുവൻ ചാരുദത്തനെ ഗ്രഹിപ്പിച്ചു. വിശ്വസ്തതയാൽ ചെയ്ത ഈ പരിഹാസത്തെ സന്തോഷത്തോടെ ചെയ്തവളെന്നു് അവളെ അഭിനന്ദിക്കയും ചെയ്തു.

മഴ ശമിക്കാതെ പെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടും ഈ രാത്രി എങ്ങിനെയാണു് തിരികെ പോകുക എന്നു് മൈത്രേയൻ വസന്തസേനയെ ഉദ്ദേശിച്ചു ചോദിച്ചു. 'ഞാൻ പുലർന്നിട്ടു പോകുകയുള്ളൂ ഇവിടെനിന്നു് ഒരുക്കുന്നു” എന്നു് ചേടിക പറഞ്ഞപ്പോൾ, പിന്നെയൊന്നും ആ ബ്രാഹ്മണനു് മിണ്ടുവാനായില്ല.

തീക്ഷ്ണമിന്നലോടുകൂടിയ പേമാരി നോക്കിക്കൊണ്ടു് നിശ്ചലം വേട്ടയാടുകയാണോ എന്നു് അപ്പോഴത്തെ ഇടിയും മിന്നലും കണ്ടു് ശങ്കിച്ചുകൊണ്ടു് ആ ബ്രാഹ്മണൻ ആ രംഗത്തിൽ നിന്നു് പിൻവലിഞ്ഞു.

മേഘത്തിൽ നിന്നു് ഉതിരുന്ന ജലബിന്ദുക്കളും ചെളികളിൽ നിന്നു് ഉയരുന്ന ശബ്ദങ്ങളും ശങ്കിച്ച കാമിനി തന്റെ പ്രിയതമനോടൊത്തു് വിശ്ര

[illegible] വരുന്ന [illegible]പ്രകാശങ്ങളെല്ലാമെ ന്നു [illegible] കൊണ്ട് ഉദയവിലാസമായ വസന്തസേ ന ചാരുദത്തന്റെ [illegible] ലേക്ക് ചരിഞ്ഞു. [illegible] [illegible] അവ്യക്തമായുള്ളതായ [illegible] വരുന്ന [illegible] [illegible] നിശാവേളയിലെ [illegible] [illegible] [illegible] പ്രണയകലഹങ്ങളെല്ലാം [illegible] [illegible] [illegible] ചെയ്യുകയാണ് [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ന്ന് [illegible] [illegible] [illegible] ചെയ്തു.

എട്ടാം അദ്ധ്യായം.

നേരം പുലർന്നു. ശയ്യാഗൃഹത്തിൽ മല്ലിക കര ഞ്ഞ് വിളിച്ചപ്പോഴേ വസന്തസേന ഉണർന്നുള്ളൂ. ചാരു ദത്തൻ അപ്പോഴും അവിടെ ഇല്ല. 'ഇവിടെ'യെന്ന് വസ ന്തസേന ചോദിച്ചതിന്, അദ്ദേഹം പുഷ്പകരണ്ഡകോ ദ്യാനത്തിലേക്ക് പോയിരിക്കയാണെന്നും, അവിടെ വ ണ്ടിയിൽ കയറി അങ്ങോട്ട് ചെല്ലേണ്ടതാവാൻ വ സന്തസേനയെ ഏല്പിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നും മല്ലിക പറഞ്ഞു. ആ ഉദ്യാനത്തിൽ വെച്ചായിരുന്നു അന്ന് പകലിലെ ക്രീ ഡാവിലാസങ്ങളെ ആദ്യമേ നിശ്ചയിച്ച് ഏർപ്പാട് ചെയ്തിരുന്നത്.

"രാത്രിയായതുകൊണ്ട് ഇന്നലെ എനിക്ക് അദ്ദേ ഹത്തെ നല്ലവണ്ണം കാണുവാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല. ഉദ്യാനത്തിൽ

വെച്ച് പകൽനേരത്ത് സമാഗമമുണ്ടാകാൻ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉപദേശം എന്തിനെ നിർബ്ബന്ധം പറഞ്ഞു കൊള്ളതല്ലേ" എന്ന സന്താപത്തോടെ വസന്തസേന ചോദിച്ചു. അവൾ മന്ദസ്മിതം തൂകിയിട്ട് ചാരുദത്തന്റെ നല്ലകുട്ടികളിൽ ഗുണങ്ങൾ കാണുവാൻ കഴിയുമല്ലോ" എന്ന ചേടിയെ നോക്കി അഭിമാനത്തോടെ പറഞ്ഞു.

"നല്ലകുട്ടികളിൽ മാത്രമല്ല, അവിടത്തെ ഹൃദയത്തിന്റെ മനസ്സിനകത്തും കൊച്ചുങ്ങളുടെ ഇപ്രകാരം പ്രവേശം കിട്ടുന്നു" എന്നാണ് ചേടികയിൽനിന്നു അറിഞ്ഞതു് മറുപടി. ഉദാരവൃത്തനായ വസന്തസേന ഇതുകൊണ്ട് ഗണികയാണെങ്കിലും തിരക്കുകൊണ്ട് കഴിഞ്ഞതെന്ന് ഒരു രാത്രിയിലെ സംഭവംകൊണ്ട് അവളുടെ വരവും അറിഞ്ഞുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അവളുടെ വിയോഗമാണ് അവളെ ഇപ്പോൾ ഇപ്രകാരം ദുഃഖമുള്ളവളാക്കിയിരിക്കുന്നത്.

തൻ മന്ദിരത്തിന്റെ അന്തഃപുരത്തിൽ പ്രവേശിക്കുകകൊണ്ട് അദ്ദേഹത്തിന്റെ ധർമ്മപത്നിക്ക് അപ്രീതിയുണ്ടായിട്ടുണ്ടോ എന്ന ശങ്കിച്ച് വസന്തസേനയുടെ കണ്ണിലുണ്ടായി. തന്റെ ആഭരണങ്ങൾ പകരമായി കൊടുത്തയച്ച രത്നമാല കണ്ടപ്പോൾ തന്നെ അവരുടെ ഉദാരമനസ്ഥിതി വസന്തസേന അറിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ആ മാല തിരികെ കൊടുക്കുവാൻ കഴിഞ്ഞാലേ മനസ്സിന് സ്വസ്ഥതയുണ്ടാവുകയുള്ളൂ എന്നാണ് അവളുടെ നില. അവൾ ആ മാല ചേടികയുടെ കൈയിൽ കൊടുത്തു്, ഇതു കൊണ്ടുപോയി പുത്രന്റെ കയ്യിൽ വെ

ച്ചു് "മാതൃഭക്തിയാലും ശ്രീമതിയുടെ സൽഗുണങ്ങൾക്ക് അധീനയായ ദാസിയാണ് ഞാൻ" എന്നും "ഈ ഭവനം ശ്രീമതിയുടെ കണ്ണീരിനാൽ ഒന്നും എപ്പോഴും അശുദ്ധമായിരിക്കട്ടെ" യെന്നും ഞാൻ പറഞ്ഞതായി അവിടെ അറിയിക്കുക എന്ന് ഏല്പിച്ചു. ഇക്കാര്യം മാതാവിനെ ശ്രീമതിക്കോ എന്ന ചതുരിക സംശയിച്ചതിന് "അത് എൻ്റെ മാതാവ്" എന്ന വചനത്തെ ഉദ്ധരിച്ചുകൊണ്ടു പറകയാണുണ്ടായത്. മനസ്സിനിയും ഭൂമ തന്റെ ഈ മനം സ്വീകരിക്കുന്ന വസ്തുതകളെ വിശ്വസിച്ചില്ല. തന്റെ കർത്തവ്യകർമ്മം അങ്ങനെയാണെന്നുവെച്ച് അവൾ ആശിന്നു ചെയ്യേണ്ടതായുള്ളൂ.

അതിനിപ്രകാരം അവളെയും പോയ ചതുരിക ആ മഹാരാജ്ഞിയുടെ സന്നിധിയിൽനിന്ന് തിരിച്ചു പോന്നു. ഭൂതയുടെ മറുപടി ഇങ്ങിനെയാണ്.

"അവിടുന്ന് മറ്റൊരാൾക്ക് പ്രീതിയോടെ സമ്മാനിപ്പത് എനിക്ക് തിരിച്ചു വാങ്ങുവാൻ അധികാരമില്ല. എനിക്ക് എൻ്റെ മാതാവിനെക്കാൾ പ്രിയതമമായി ഒന്നുമില്ല ലോകത്തിൽ. മറ്റൊന്നുമില്ലാത്തതിനാൽ ഇത് ഞാൻ പാരിതോഷികമെന്ന നിലയിൽ സ്വീകരിക്കുന്നില്ല."

ഇങ്ങിനെയായിരിക്കും മറുപടിയെന്ന് ഇതിനു മുമ്പുതന്നെ ഊഹിച്ചിരുന്നതിനാൽ വസന്തസേനയ്ക്ക് ഇതിൽ വൈമനസ്യമുണ്ടായില്ല. അപ്പോഴേക്കും അങ്ങോട്ടേയ്ക്കു് ചെല്ലേണ്ടതായ സമയമാകയാൽ അവളങ്ങോട്ടു തിരിച്ചു. ആ വഴിയിൽ ഉദ്യാനം

[illegible] അരികെ ചെന്ന് കുട്ടി എന്തിനാണ് കരയുന്നത് എന്ന് അന്വേഷിച്ചു.

ചാരുദത്തപുത്രനായ രോഹസേനനാണ് ആ കുട്ടി. അയൽവീട്ടിലെ കുട്ടി പൊൻവളയിട്ടുകൊണ്ടു കളിക്കുന്നതു കണ്ട് അതുപോലെയൊന്നു തനിക്കും വേണമെന്നു ശാഠ്യം പിടിക്കയാണവൻ. രദനികയുടെ [illegible] [illegible] അവനു കൊടുത്തെങ്കിലും അതിന്നു ചന്തമില്ലെന്നു പറഞ്ഞ് അവൻ വലിച്ചെറിഞ്ഞു കളയുകയാണുണ്ടായത്. തന്റെ സ്വാമിയുടെ ഒരു പുത്രന് ഒരു പൊൻവളയിടുവാൻ ഇങ്ങിനെ കരയേണ്ടിവന്നല്ലോ എന്നോർത്തു രദനിക [illegible] അവനെ സാന്ത്വനപ്പെടുത്തിക്കൊണ്ടു നില്ക്കവേ വസന്തസേന അരികെ ചെന്ന് "എന്റെ കുഞ്ഞിനു പൊൻവളയിട്ടു വേണമെങ്കിൽ ഞാൻ തരാം" എന്നു പറഞ്ഞ് അവനെ വാത്സല്യത്തോടെ [illegible] മടിയിൽ വെച്ചു.

"ഇതാരാ?" എന്നു വസന്തസേനയെ ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചുകൊണ്ട് രോഹസേനൻ രദനികയോടു ചോദിച്ചു.

"ഈ രദനികയെപ്പോലെ ഇവിടത്തെ മറ്റൊരു ദാസി" എന്നു വസന്തസേനയിൽനിന്നും "ഉണ്ണിയുടെ അമ്മ" എന്നു രദനികയിൽനിന്നും ഒരേ സമയത്ത് ഉത്തരം പുറപ്പെട്ടു. കുട്ടി രദനികയുടെ വാക്കിലാണു [illegible].

"എന്റെ അമ്മയാണെന്നു നീ [illegible] പറയുകയാണ്. ഇവർ എത്ര പണ്ടങ്ങളാണിട്ടിരിക്കുന്നത്. എന്റെ അമ്മയ്ക്കാണെങ്കിൽ ഒന്നുമില്ല"

ബാലന്റെ ഈ വാക്ക് വസന്തസേനയുടെ ഹൃദയത്തിൽ നല്ലവണ്ണം തറച്ചു. ആഭരണങ്ങളും ധരിക്കുവാൻ തക്ക ഒരു അന്യസ്ത്രീയാകുന്നില്ലേ ഭർത്താവിന്റെ അമ്മ എന്ന് പറഞ്ഞ് ... വേണ്ടിവന്നവളല്ലോ എന്ന് ... ന്ന വസന്തസേന കണ്ണീർ വാർത്തു. ഉടനെ തന്റെ ആഭരണങ്ങളൊക്കെയും അഴിച്ച്, അവിടെ കിടന്നിരുന്ന ആ മണ്ണുവണ്ടിയിൽവെച്ചിട്ട് "ഇപ്പോഴെങ്കിൽ ഞാൻ കുട്ടന്റെ അമ്മയായില്ലേ!" എന്ന് ബാലനോട് കണ്ണീരും പുഞ്ചിരിയുമായി ചോദിച്ചു.

ആ കണ്ണീർ കാണുന്നത് സഹ്യമായില്ല. "നിങ്ങൾ എന്തിനാണ് കരയുന്നത്" എന്ന ചോദ്യമാണ് ആ കുട്ടിയിൽ നിന്ന് അപ്പോൾ ഉണ്ടായത്.

"ഞാൻ കരയുകയല്ല" എന്നുമാത്രമല്ലാതെ മറ്റൊന്നും പറയാൻ വസന്തസേനയ്ക്ക് കഴിഞ്ഞില്ല. വണ്ടി നിറയെ വെച്ചിട്ടുള്ള ആ സ്വർണ്ണാഭരണങ്ങൾകൊണ്ട് ഇനിതന്നെ പൊൻവണ്ടി തീർക്കാൻ കൊടുക്കണമെന്ന് രദനികയോട് പറഞ്ഞേല്പിച്ച് അവനെ സംപ്രീതനാക്കി.

അപ്പോഴേക്കും പുറത്തുനിന്ന് വർദ്ധമാനകൻ ചേടികളെ വിളിക്കുന്നത് കേൾക്കായ്വന്നു. രദനിക അങ്ങോട്ടുചെന്ന് ഉടൻ തിരിയെ വന്നിട്ട് "പുറപ്പെടുവാൻ വണ്ടി തയ്യാറായിയെന്ന്" വസന്തസേനയെ അറിയിച്ചു. ഉടനെ ചാരുദത്തന്റെ പത്നിയായ ആ സൗഭാഗ്യവതിയോട് യാത്ര ചോദിച്ചു.

വസന്തസേനയ്ക്ക് പുറപ്പെടുവാൻ അല്പം താമസിച്ചതിനാലപ്പോൾ വർദ്ധമാനകൻ വണ്ടിയെ തിരു

[illegible] പരിതസ്ഥിതിയിൽ [illegible] കഴിഞ്ഞില്ല. അതുകേട്ട്, [illegible] [illegible] പൊട്ടിയില്ലെന്ന [illegible] [illegible] കേറിവന്നത്. [illegible] തന്റെ അരികിലേക്ക് വിളിക്കുംപോലെ [illegible] [illegible] അദ്ദേഹത്തിന് ഗതി[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] കാണുന്നതിന് അദ്ദേഹം തിടുക്കത്തിൽ [illegible]. [illegible] [illegible], [illegible] സർവ്വത്ര അന്വേഷിച്ചു [illegible] [illegible] അദ്ദേഹത്തിന് ഇനി [illegible] [illegible] ഗതിയില്ലാതെ വന്നു.

“ദൈവമേ, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] എന്റെ [illegible] ഞാൻ [illegible] [illegible] ഞാൻ [illegible] [illegible] ഇനി എന്നെ [illegible] [illegible] എനിക്ക് [illegible] [illegible], [illegible] എന്നെ [illegible]. എന്റെ [illegible] [illegible] ഞാൻ [illegible] തന്നെ. എന്നെ [illegible] [illegible] ഗതി [illegible] എനിക്ക് [illegible] [illegible]?”

ഇങ്ങനെ ചിന്തയോടുകൂടി ആൎയ്യകൻ നടന്നു നേരത്തു് പുലൎച്ചപ്പുലൎച്ച നേരമാകാറായ് മാതംഗന്റെ ഉദ്യാനപുഷ്പവാടിയിങ്കൽ എത്തി. അപ്പോഴേക്കും ആളുകൾ ഓട്ടത്തിലും വിളിക്കുന്നതും കേൾക്കുകയാൽ ഇനി ഈ വീഥിയിൽ ചരിക്കുന്നതു് ശരിയല്ലെന്ന കണ്ടു് അദ്ദേഹം ആ ഉദ്യാനത്തിൽ കടന്നു് അവിടെ മറഞ്ഞുനിന്നു.

അപ്പോഴേക്കു് കൂടടിച്ചിട്ടു വണ്ടിയോടുകൂടി വൎദ്ധമാനകൻ തിരിച്ചുവന്നു്. പരിക്കൽ വണ്ടി നിൎത്തി അകത്തേക്കു നോക്കിയപ്പോൾ വസന്തസേന ഇനിയും പുറപ്പെട്ടിട്ടില്ലെന്ന കണ്ടു് "അങ്ങിനെ, ഇനിയും പുറപ്പെട്ടിട്ടില്ലേ! പല്ലക്കെങ്ങനെ [illegible] കരുണയില്ലേ; വേഗം വരൂ" എന്നു് ആദരം വിളിച്ചു പറഞ്ഞു.

ഈ വണ്ടി ശകടികളുടേതാണെന്നു ഭാഗ്യവശാൽ പുറത്തെ കണ്ടു് ശബ്ദത്തോടു അറിഞ്ഞപ്പോഴേ തന്റെ ഭാഗ്യം നല്ലതാണെന്നു ആൎയ്യകൻ കണ്ടു. ആപത്തിൽ ഉഴലുന്നവരെ [illegible] പരിചാരകന്മാരല്ലെന്നു് നിശ്ചയിച്ചു് കാലിൽ കടങ്ങിക്കിടക്കുന്ന ആ ചങ്ങലയോടുകൂടെ കൂട്ടിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ടു് പതുങ്ങി ചെന്നു് ആ വണ്ടിയിൽ തിരശ്ശീല നീക്കി അകത്തേക്കു കയറി അദ്ദേഹം അവിടെ മറഞ്ഞു. ചെങ്കിപ്പിടിച്ചു ചങ്ങലയിൽ നിന്നു് ഉയൎന്ന ശബ്ദം വസന്തസേനയുടെ ആഭരണത്തിന്റെതാണെന്നു് വണ്ടിക്കാരൻ ധരിച്ചുവു്. ആ ശബ്ദം കേൾക്കുന്നതിനുമുമ്പോ, വസന്തസേനയുടെ വരവാണെന്നു വിചാരിച്ചു്, കാളകൾക്കു് വിളിച്ചു കൂട്ടണം, പിന്നിൽ കൂടി വണ്ടിയിൽ കയറുകയാണു്

[illegible] [illegible] പറകയുണ്ടായി [illegible] [illegible]
കയറിയെന്ന് [illegible] [illegible] [illegible] കാലുകളെ
[illegible] [illegible] വാട്ടകയും ചെയ്തു.

അങ്ങിനെയാണ് [illegible] [illegible] വീഥി
കളിലൂടെ [illegible] [illegible] [illegible]. ഒരു
കോപത്തിന് പാത്രമായ തനിക്ക് ഈ പട്ടണത്തിൽ
[illegible] ഗ്രാമത്തിലും [illegible] കിട്ടുന്നതല്ലെന്നും, ഇവി
ടെ [illegible] [illegible], സർവ്വസംശോധകന്മാ
രായ [illegible] സൂക്ഷ്മദൃഷ്ടി തന്നിൽ പതിക്കാതിരിക്ക
യില്ലെന്നും ഈ [illegible] വണ്ടിയിൽ സ്ത്രീവേഷത്തിൽ കൂ
ട്ടത്തിൽ [illegible] [illegible] [illegible] സംബ
ന്ധിച്ച് അല്പം സംശയത്തിന്നുമില്ല [illegible]
ന്നു വിചാരിച്ചിട്ടാണ് അദ്ദേഹം ഇങ്ങിനെ ചെയ്തത്.
തന്നെ [illegible] നടക്കുന്ന [illegible]
ന്റെ [illegible] [illegible], സ്ത്രീ[illegible] കൂടാതെ
ഈ വണ്ടിയും അവർ [illegible], ത
ന്റെ [illegible] [illegible] [illegible]
ന്ന് അദ്ദേഹം [illegible].

ഈ [illegible] കണ്ടുപിടിച്ച [illegible]
തിൽ [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
സ്വതന്ത്രനായാൽ [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
യാണ്. "[illegible] [illegible] ഞാൻ തി

ന്നാമതായിൽ, ആ [illegible] പാതകങ്ങളിൽ ഇരയിരച്ചുണ്ടെങ്കിലും ഞാൻ പിടിച്ചുകൊണ്ടു വരാതിരിക്കില്ല" എന്ന വിശ്വാസത്തോടുകൂടിയാണ് അവരെല്ലാം ഇതിൽ ഇറങ്ങിയിരിക്കുന്നത്.

[illegible] എത്തിയ [illegible] ആൾക്കാർ [illegible]. അവർ വണ്ടിയെ [illegible] "ആരുടെയാണ് വണ്ടി? എന്താണ് അകത്ത്?" എന്ന ചോദ്യങ്ങളെ [illegible] അവ്യ[illegible].

"പാതകങ്ങളൊക്കെ [illegible] വണ്ടിയാണിത്. അ[illegible] വന്നവരാണ് ഇതിലുള്ളത്. പു[illegible] പോകയാണ്" എന്ന് വല്ല[illegible] [illegible]. അപ്പോഴേ, താൻ ആരുടെ വണ്ടിയിലാണ് കയറിയിരിക്കുന്നതെന്ന് ആൾക്കാർ അറിയുന്നുള്ളൂ. [illegible] ആൾക്കാർ ഇതിനുമുമ്പേ കേട്ടിട്ടുണ്ട്.

വണ്ടി പാതകങ്ങൾക്ക് [illegible] അകത്ത് വരുന്നവരാണെന്നു കേട്ടപ്പോൾ "എന്നാൽ വണ്ടി വിട്ടേക്കൂ" എന്ന് [illegible] [illegible].

"പരിശോധിക്കാതെ വിട്ടുകൂടാ" എന്ന് മറ്റൊരു [illegible] പറഞ്ഞു.

[illegible] പറഞ്ഞാൽ അതിൽ എന്താണ് പരിശോധിക്കാനുള്ളത്! [illegible] അകത്ത്! [illegible]."

"[illegible]! [illegible]?"

"ഈ നാട്ടിലെ സൎക്കാരുദ്യോഗസ്ഥനായിരുന്നിട്ടും താൻ ആ മഹൽവ്യക്തികളെ അറികയില്ലയോ? ഇന്ത്യയിലെ തിലകങ്ങളാണല്ലോ അവർ. അവരെ അറികയില്ലെന്നു പറയുവാൻ തനിക്കു നാണമില്ലയോ?"

"എടോ, മഹാനേ, ആ ദിനവൎത്തമാന പത്രങ്ങളേയും, ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാരേയും മാസികകളേയും ഞാൻ അറിയാത്തവനല്ല. എന്നാൽ, രാജ്യത്തിന്റെ മുഖ്യൻ കാന്തങ്ങളേയും വൎത്തമാനങ്ങളേയും മറ്റുമല്ലാ, എന്റെ അപ്പനെപ്പോലും ഞാൻ അറികയില്ല. ഭാരതീയയുദ്ധത്തിലെ ഈ പ്രഥമപാഠംപോലും താൻ പഠിച്ചിട്ടില്ലയോ?"

"താൻതന്നെയാണ് ജനമർദ്ദനകൎത്താക്കളിൽ, അതുകൊണ്ട് താൻതന്നെ കയറി ഈ വണ്ടി മുഴുവൻ പരിശോധിച്ചുനോക്കിക്കൊള്ളു. മുഖപ്രസാദം എന്തിനാണെന്ന് കരുതിയാണ് ഞാൻ ഇത്രയും പറഞ്ഞത്. അത് ശരിയല്ലെന്നാണെങ്കിൽ ഇനി എല്ലാം തന്റെ ഇഷ്ടംപോലെ."

"താനും എന്നെപ്പോലെതന്നെ രാജാവിന്റെ ദാസനാണല്ലോ. തനിക്കു മറ്റെല്ലാം പരിശോധന. എന്തായാലും, നാം ഇതിനെ ശകിച്ചുനില്ക്കുന്നതു ശരിയല്ല. ഞാൻ ഇതാ തീവണ്ടിയിൽപ്പിടിച്ചു വണ്ടി നിൎത്തിട്ടതു്. താൻ പിന്വശത്തുകൂടെ തിരിഞ്ഞു കയറി ആളെന്തു വണ്ടിയിലെന്ന് ഒന്നു നോക്കിക്കൊള്ളു. മാത്രമല്ല, ശ്രീമാൻകൊണ്ടു ശ്രീമതി വസന്തസേനയ്ക്കു നമ്മോട് ഇതിൽ പരിഭവമുണ്ടാകയുമില്ല."

ഇപ്രകാരം വീകൻ ധ്യാനിച്ചു. ചന്ദ്രകൻ പരിഭ്രാന്തനായി കിടന്നു. ഇതിനൊന്നു് ഗതിയെന്ന് ആളുകളുടെ മനസ്സിൽ നിശ്ചയപ്പെടുത്തി.

“ഞാൻ ഈ ലക്ഷ്മണനിൻറെ കൈകളിൽ കടന്നുകഴിഞ്ഞു. ഞാൻ നിരായുധനെന്നിപ്പോൾ ശ്രദ്ധ ചൊല്ലേണ്ടതു് ഒന്നുമില്ലല്ലോ. ഇതെല്ലാംകൊണ്ടു മാത്രമേ എനിക്കിപ്പോൾ ഇവരെ എതിർക്കുവാൻ കഴിവുള്ളു. എന്നാലും ചിലരെ എങ്ങനെ അടിച്ചുവീഴ്ത്തുന്നതിന് എനിക്ക് കല്പനയില്ലെന്നാലും, അത്രയുമല്ല് ഇവിടെ പട്ടണത്തിലെങ്ങും എനിക്കു ബലമുണ്ടാകയില്ല. എങ്ങും ഇവിടെ അധികാരമെല്ലാം പരിചയത്തിനും ലക്ഷ്മണനു ഇവിടെ പറഞ്ഞു വരുന്നു. നിരായുധനായ ഈ എന്നെ അവർക്കിതിൽ കണ്ടെത്തി അതുകൊണ്ടു്, വിഷമമല്ലോ, അതാണ് ഇവിടെ കണ്ടിട്ടും. എനിക്ക്, എൻറെ നാട്ടിലെന്നും ഇന്നു കിട്ടുവതല്ലാതെവഴിയിൽ മരണം നാശം പോലെ വിനാശിക്കാനുള്ള വഴി വിഷ്ണുലോകത്ത്. അതിനെക്കാൾ നല്ലത് എൻറെ ഈ ശരീരത്തെ ശത്രുഹസ്തത്തിന് ബലികൊടുക്കുന്നത്. അതിനെപ്പറ്റി, എൻറെ കൂട്ടാളികളിൽ വർദ്ധിക്കുന്ന അമർഷവതിന് മന്ത്രപരിചയനും സ്വകാര്യമെങ്കിലും ഇവിടെ എൻറെ പൂർവ്വപരിചിതനായ ചന്ദ്രകനാണ് ശത്രു കൂട്ടക്കാരനോടു ചേർന്നുകൊണ്ടു നില്ക്കുന്നതെന്ന് ഞാൻ അറിയുന്നത്. ലക്ഷ്മണൻറെ കയ്യിൽ ഇവർ ഒന്നായപ്പെടുന്നതിലും, വിശ്വാസത്തിലും, പിന്നീടെല്ലാം പോലെ നിന്നപ്രകൃതികളായിട്ടുള്ള കാര

ന്നു്. ഭയത്തിനെത്തുടർന്നുള്ള സമ്മാനങ്ങളെക്കൊണ്ടു് ഇവിടെനിന്നു് എനിക്കു് കിട്ടുമോ എന്നു് നോക്കട്ടെ."

ആര്യകൻ ഇത്രയും വിചാരത്തിൽനിന്നു് ഒരേ അഭിപ്രായത്തോടു് ചന്ദനകൻ വന്നു് മറച്ചിലപൊക്കി അകത്തേക്കു നോക്കിയതു്. ഉടൻ ആര്യകൻ കൈയ്യുയർത്തി "ഞാൻ ശരണാഗതനാണ്" എന്നു് അഭയസ്വരത്തിൽ ദീനനായി അറിയിച്ചു.

ആര്യകനെ കണ്ടതോടുകൂടി ചന്ദനകൻ ഉറക്കെ "ആര്യ" എന്നുള്ളതോളം ആവേശത്തോടെ വിളിച്ചുപോയി! അത്രയും ശരണാഗതനായതിനെ കണ്ടപ്പോൾ "ആര്യവസന്തസേന" എന്നു് അവന്റെ ആ വാക്കിനെ ആരാൾ ഉടൻ പൂരിപ്പിച്ചു.

ചന്ദനകൻ ധർമ്മസങ്കടത്തിലായി. കോടതിയിലേക്കെന്നപോലെ, ദീനാനുകമ്പിയുമാണ് ശർവ്വിലകൻ. ആയാളുടെ പരോപകാരവൃത്തികൊണ്ടു് നാട്ടുകാരിൽ മറ്റുള്ള, ഒരുത്തനോടിലും ആയാളെ മാനിക്കുന്നവരായി പലരുമുണ്ടു്. ഈ ചന്ദനകനും ഉപകൃതനായ പൂര്യനാണ് ശർവ്വിലകൻ. ആയാളുടെ മിത്രവും, അവന്റെ പരിചിതനുമായ ആര്യകനെ ചന്ദനകൻ എങ്ങിനെ ഉപേക്ഷിക്കും! വിശേഷിച്ച് ആര്യകൻ ഇപ്പോൾ അഭയപ്രാർത്ഥിയുമാണ്. ശരണാഗതപരിപാലനം പുരുഷധർമ്മങ്ങളിലൊന്നല്ലയോ. ഇതിനെല്ലാം പുറമെ, സർവ്വസാമ്രാജ്യത്തിനും അധിപനാകുവാൻ ആര്യകന്റെ വരവിലുള്ളതാണ് ഇദ്ദേഹം കരുതിയിരിക്കുന്നതു്. ഇദ്ദേഹത്തെ ദ്രോഹിച്ചാൽ ആ ഭഗവാനെ അവമാനിച്ചതായി വരും. ആ പരിപാകത്തെ

ചെയ്യുവാൻ പറഞ്ഞകന്ന് ശേഷമില്ല. ഇനി ഇവിടെ എന്തൊക്കെ വേണ്ടു! വിട്ടുകളഞ്ഞാൽ അനേകായിരമായി വരും. പിടിച്ചുകെട്ടിയാൽ ദ്രോഹവുമാകും. ഇതുകളിൽ ഏതിലാണ് അധികം പാപം? പാപമെന്താണെന്ന് നോക്കു. പുണ്യമെന്താണെന്ന് ആലോചിക്ക. പാപികളോട് പിണങ്ങി പുണ്യശീലന്മാരെ കൈക്കൊള്ളുകയാണ് [illegible] എന്ന് പറഞ്ഞുകൊണ്ട് നിശ്ചയിച്ചു. ഉടനെ, പൊക്കിപ്പിടിച്ച [illegible] "വണ്ടിയിൽ വന്നവരെല്ലാം മാറിക്കൊള്ളു" എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ട് ആയാറാം വീരൻ [illegible] കയറി.

"ഹേ നോക്കിയാലും ഇതു [illegible]? [illegible] കാരണത്തിനോ താനും വണ്ടിയിൽ കയറിയതെന്നു ഞാൻ ചോദിച്ചുപോയി!" ഇത് എന്നു പറയുവാൻ [illegible] ഇതു [illegible]!" എന്നു വീരൻ [illegible] ചോദിച്ചു!

"[illegible], [illegible] എന്റെ [illegible] [illegible] അതു [illegible] തനിക്ക്. തനിക്കിത്രയും എന്റെ [illegible] സംശയവും [illegible] എന്നോട് [illegible] പറഞ്ഞു."

"അതേ! എനിക്ക് സംശയമുണ്ട്. [illegible] [illegible] ഇതു [illegible] ഇല്ലാ [illegible]. വണ്ടിയിൽ [illegible] ഞാൻ തന്നെ [illegible] [illegible]. [illegible]. [illegible] [illegible] ഇല്ലാ

"തന്റെ സ്വാതന്ത്ര്യം നോക്കണേ, അന്യജൻ! ഞാൻ ബ്രാഹ്മണനല്ലെന്ന് ആക്ഷേപിക്കുവാൻ തനിക്കെന്തൊരു അധികാരം?"

''അധികാരമെല്ലാം അങ്ങ് വെച്ചുകൊള്ളൂ. ഈ വണ്ടി എനിക്കൊന്നു പരിശോധിച്ചേ കഴിയൂ."

''എന്റെ ദൈവമേ! ആരാ താൻ? ഞാൻ പരിശോധിച്ചുവിട്ട വണ്ടിയെ വീണ്ടും പരിശോധിക്കുവാൻ താൻ ആരാണ്?"

"എന്നോട് ചോദിക്കാൻ പുറപ്പെട്ടവൻ താൻ ആരാണ്?"

"താൻ തന്റെ ജാതിസ്വഭാവം ഇവിടെ കാണിക്കണ്ട. ബ്രാഹ്മണനാണെന്നല്ലോ ഭാവം? ജാതിസ്വഭാവം വിട്ടുപോകുമോ, അല്ലേ?"

"തന്റെ ജാതിയേക്കാൾ എന്റെ ജാതിക്ക് എന്താണൊരു കുറവ്?"

"അറിയാം, അറിയാം! തന്റെ ജാതിപ്പേർ ഉച്ചരിച്ചാൽ അന്നു കഞ്ഞി കിട്ടുകയില്ല—" എന്നിങ്ങനെ പറഞ്ഞുനിർത്തി, കയ്യിലെ ചൂരൽപോലെയുള്ള ഒരു കോലു കാണിച്ചിട്ട്, "ഈ ജാതിക്കാരെ ശുദ്ധമാക്കിയാൽ ഇതുകൊണ്ടെന്താണ് ഫലം" എന്ന ആക്ഷേപവും മനോഹരൻ തൊടുത്തുവിട്ടു.

"തന്റെ ജാതി ഞാൻ അറിയാത്തതാണോ? കളപ്പുരയിലുള്ള കള്ളനല്ല താൻ! ആ കൈപ്പുറത്തുള്ള തന്റേടമെല്ലാം എനിക്കറിയാം. ആദ്യം ഞാൻ ഈ വണ്ടിയൊന്നു പരിശോധിക്കട്ടെ, പിന്നീടാവാം തനിക്കുള്ളത്."

ഇങ്ങിനെ പറഞ്ഞുകൊണ്ട് വീരകൻ വണ്ടിയിലെ [illegible] ഇറങ്ങിയപ്പോൾ ആയാളുടെ കാലിൽ പിടിച്ചുവലിച്ച് ചന്ദനകൻ താഴെ [illegible] വീരകൻ ക്രോധാന്ധനായിട്ടാണ് എഴുന്നേറ്റത്. "ഇത് മര്യാദയായില്ലെങ്കിൽ ഫലം നിനക്ക് ഉടനെ ഞാൻ തരാം" എന്നു പല്ലിറുമ്മി ഗർജ്ജിച്ചുകൊണ്ട് ആ പ്രതിജ്ഞയോടെ അയാൾ കൊട്ടാരത്തിലേക്ക് പാഞ്ഞു.

"നീ കോർട്ടിൽ കയറിയാലും കൊട്ടാരത്തിൽ കയറിയാലും എനിക്കെന്താ, നായേ!" എന്ന് ചന്ദനകൻ വീരകനെ ആട്ടിയയച്ചിട്ട് "നീ എന്തിനു മിഴിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നത്. വേഗം വണ്ടി തെളിച്ചുകൊണ്ട് നിനക്ക് പോകരുതോ" എന്ന് വണ്ടിക്കാരന്റെ നേരെ തിരിഞ്ഞു. [illegible] കിട്ടിയതൊക്കെ [illegible] കാളകളെ [illegible] "വണ്ടിക്കാരനും [illegible], ചന്ദനകനും വീരകനും പരിശോധിച്ചുവന്നിരുന്നവർ പറഞ്ഞേക്കും" എന്ന് വണ്ടിക്കാരനെ ഏല്പിക്കയും, "ആര്യ, വസന്തസേനേ, ഈ [illegible] കൈയിലിരിക്കട്ടെ" എന്ന് ആ വണ്ടിയിലേക്ക് തന്റെ വാൾ ഇട്ടുകൊടുക്കയും ചന്ദനകൻ അപ്പോൾ ചെയ്യുകയുണ്ടായി.

ആയുധം കിട്ടിയപ്പോൾ ആര്യകന് [illegible]. [illegible] വണ്ടിയിൽ ആയുധപാണിയായുള്ള യാത്രയിൽ തനിക്കിനി ആപൽശങ്കയില്ലാ എന്ന് [illegible] ധൈര്യവുമുണ്ടായി.

ആ വണ്ടി ദൃഷ്ടിപഥത്തിൽനിന്ന് മറയുന്നതുവരെ ചന്ദനകൻ നോക്കിക്കൊണ്ടു നിന്നു. അനന്തരം ആയാൾ

വേറെ വഴിക്കു ചെല്ലുവാനായി തിരിഞ്ഞപ്പോഴും, ശവില കൻ അങ്ങനെ ഇടവഴിയിലേക്കു് കടക്കുന്നതു് മിന്നൽ പോലെ കണ്ടു. [illegible] ആളുകളെ [illegible] ശവിലകനാണെന്നു് മററാരും അറിഞ്ഞിട്ടില്ല. ആളുകൾ വല്ല [illegible] ഉടൻ ചെന്നു് [illegible] ഗ്രാമമായി പിന്തുടർന്നു നടക്കയാണു്. അതു് ചന്ദനകനു് മനസ്സിലായി.

"ഇതുവും [illegible] രാജദ്രോഹാപ[illegible] [illegible] എന്റെ [illegible] ഇനി [illegible] ചേർന്നാലും. ഇന്നുവരെ [illegible] അതിലെ അംഗ [illegible] ഞാൻ പലതും [illegible] അറിഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. [illegible] വീരകൻ എന്റെ [illegible] ഇനി എനിക്കു് ഇവിടെ [illegible] അല്ല. [illegible] രാജാവിനെ സേവിച്ചു് [illegible] ജീവിക്കുന്നതു [illegible]. [illegible] പുണ്യത്തെ [illegible] എനിക്കു വന്നു. [illegible] ജീവിതമാണു [illegible]. അതുകൊണ്ടു് ഇന്നുമുതൽ ഞാൻ ആളുകളുടെ [illegible] ശവിലകന്റെ കൂട്ടാളിയായി രാജ്യസേവനം ചെയ്യുകയും."

ഇങ്ങിനെ നിശ്ചയിച്ചുംകൊണ്ടാണു് ചന്ദനകൻ അവിടെനിന്നു് പോയതു്.

[illegible] സംസ്ഥാനമാകും അന്നു രാവിലെ [illegible] വിനോദത്തിനു ചെല്ലുകയുണ്ടായി. [illegible] പുറപ്പെടുമ്പോഴേക്കും വഴിയിൽ [illegible]

[illegible] ഉച്ചക്കുശേഷം ഉദ്യാനത്തിൽ വണ്ടി
കൊണ്ടുവരണമെന്നു് കല്പിച്ചിട്ടാണ് [illegible] പോയതു്. ആ ഉത്തരവിൻപടി സഭാവാസികൾ പലരും വണ്ടി
തെളിച്ചുകൊണ്ടു് പുറപ്പെട്ടു. [illegible] ഗ്രാമമ
ദ്ധ്യത്തിൽ [illegible] എത്തിയപ്പോഴേക്കും [illegible] ചില വണ്ടി
കൾ വഴി [illegible] [illegible] [illegible]. വണ്ടി
കളെ വഴിതെറ്റിച്ചുനിറുത്തുവാൻ [illegible] പലവട്ടവും പറ
ഞ്ഞിട്ടും അവരാരും കേട്ടില്ല. [illegible]
വണ്ടിയാണിതെന്നു് [illegible] ഫലമുണ്ടായി
ല്ല. വണ്ടികളെ വഴിതെറ്റിച്ചു നിറുത്തേണ്ടതു് എന്തു
കൊണ്ടാണെന്നറിയുവാൻ [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ണ്ടു്. [illegible] വണ്ടി [illegible] പലതും [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] വിചാരത്തോടെ, സഭാവാസികളും [illegible]
[illegible] പങ്കെടുത്തു.

[illegible] [illegible] [illegible] അ
[illegible] പുറത്തേക്കിറങ്ങിയതു് വളരെ നേര
[illegible] വണ്ടി വന്നു കഴിഞ്ഞിട്ടു് [illegible]
[illegible] [illegible] ഗ്രാമപാതയിൽ [illegible]
ആ വണ്ടിയിൽ [illegible] ചെന്നു കയറി. [illegible]
[illegible] [illegible] വണ്ടികളെ [illegible] സഭാവാ
കൾ തിരിയെ [illegible] സ്വന്തം വണ്ടിയെ [illegible] തെളി
ച്ചുകൊണ്ടു പോകയും ചെയ്തു. വണ്ടിക്കു് [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ഒരു [illegible]

താൻ ഉടനെ [illegible] വഞ്ചിപ്പുറം തള്ളിക്കൊടുക്കയാൽ അ
വന്റെ [illegible] [illegible] ഫലമായി
[illegible] സ്വന്തം വഞ്ചിക്ക് ഇങ്ങനെ [illegible] [illegible]
ന്നാതെന്ന് ആരും വിചാരിച്ചു. ഇതുപോലും [illegible]
ണ്ടായിട്ടില്ലാത്തതിനാൽ വഞ്ചിക്കു[illegible] [illegible] ആ
രും കണ്ടില്ല.

[illegible]ാം അദ്ധ്യായം.

പലപല [illegible] [illegible] വഞ്ചിക്കുന്ന വഞ്ചികൾ
[illegible] പുഷ്പങ്ങളുമായി വൃക്ഷങ്ങളും നിറഞ്ഞി
രുന്നതും അവയിൽ നിറഞ്ഞിരിക്കുന്ന [illegible] വ
[illegible] [illegible] [illegible] പുഷ്പക
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] ഇതും [illegible]
[illegible] [illegible] കണ്ടില്ല. വഴിയിൽ [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] വഞ്ചിപ്പുറത്തിന്റെ
[illegible] [illegible] [illegible]. ഉടനെ [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] നോക്കി.

എതിരെ വണ്ടി തെളിച്ചുകൊണ്ടുവരുന്ന വർത്തമാനക്കാരൻ കണ്ടു് "എന്താണിത്ര താമസിച്ചതു്" എന്നു മൈത്രേയൻ അക്ഷമനായി വിളിച്ചുചോദിച്ചു. വഴിക്കുണ്ടായ പോലീസ് പരിശോധനയെപ്പറ്റി ആവലാതിപ്പെട്ടുകൊണ്ടു് വർത്തമാനക്കാരൻ അടുക്കലെത്തി.

"വസന്തസേനയും വണ്ടിയിൽനിന്നിറങ്ങുമ്പോൾ അങ്ങു് ചെന്നു് സഹായിക്കൂ" എന്നു് മൈത്രേയനെ ചാരുദത്തൻ നിയോഗിച്ചു.

ആര്യകൻ ഇപ്പോഴും ആ വണ്ടിയിൽത്തന്നെയാണു്. ചങ്ങലയിട്ട കയ്യിൽ തടവുകാരനെന്നപോലെയുള്ള ഈ പട്ടണത്തിൽ അദ്ദേഹം വരികയാണു് ഉദ്യാനത്തിൽ ചെന്നു കിട്ടിയപ്പോൾ, ഇനി വണ്ടിയിൽനിന്നിറങ്ങാമെന്നു് അദ്ദേഹത്തിനു തോന്നി. എന്നാൽ, വണ്ടിയുടെ ഉടമസ്ഥനെ കണ്ടു് തനിക്കുള്ള കൃതജ്ഞതയെ വെളിപ്പെടുത്താതെ ഒളിച്ചുപോകുന്നതു് യോഗ്യമല്ലെന്നു വിചാരിച്ചാണു് അദ്ദേഹം പിന്നെയും അതിൽത്തന്നെ ഇരുന്നതു്. ചാരുദത്തൻ ദീനബന്ധുവാണെന്നു് അദ്ദേഹം കേട്ടിട്ടുണ്ടു്.

മൈത്രേയൻ ചെന്നു് തിരശ്ശീല നീക്കി വണ്ടിയുടെ ഉള്ളിലേക്കു നോക്കിയപ്പോൾ ആ അപരിചിതനെ കണ്ടു് അമ്പരന്നു തുടങ്ങി.

"അയ്യോ! ഇതെന്താ ചങ്ങാതി, വണ്ടിയിൽ നമ്മുടെ സേനയല്ലാ, ഏതോ സേനാനിയല്ലോ" എന്നു സംഭ്രമത്തോടെ പറഞ്ഞുകൊണ്ടു് ആ ബ്രാഹ്മണൻ പിന്മാറി.

"അങ്ങേയ്ക്കു് എപ്പോഴും പരിഹാസമാണു്" എന്നു വൈരസ്യപ്രകടനത്തോടെ ചാരുദത്തൻ താൻ

ണ്ട വസന്തസമയത്ത് ഉദ്യാനത്തിലേക്ക് വന്നിരുന്ന പിന്പുറത്തുചെന്ന് തിരിഞ്ഞപ്പോഴം അവിടെ ആറ്റു കിടന്ന കണ്ട് ആ അവിചാരിതസംഭവത്താൽ ചെറു ത്തൊന്ന സംഭ്രമിച്ചുപോയി!

"ആരാണിദ്ദേഹം! സിംഹമദ്ധ്യനും, വൃഷഭസ്കന്ധനും, ഗജേന്ദ്രബാഹുവും, വിശാലവക്ഷസ്സുമായ ഇദ്ദേഹം ആരാണ്! ഈ മഹാപുരുഷൻ രാത്രിയിൽ ആറ്റിൻ തീരത്തിരിക്ക ഇങ്ങിനെ ധ്യാനമഗ്നനായിട്ട് ഏതുകൊണ്ട്—" ഈ സംശയത്തോടെ "അങ്ങ് ആരാണ്" എന്ന് ചന്ദ്രൻ ആത്മകനോട് ചോദിച്ചു.

കേശവിയിലെന്നപോലെ കണ്ണിലും ഭംഗിയനായി വിളങ്ങുന്ന ചന്ദ്രനെ കണ്ടപ്പോൾ "ഈ പുരുഷനെയാണ് ഞാൻ സ്വപ്നത്തിൽ" എന്ന് ആത്മകൻ സ്വയം സംശയിച്ചു പോയി.

"പ്രഭോ, ഞാൻ ഭാസ്കരവംശജനായ ആത്മകനാണ്. അങ്ങയെ ഞാൻ വന്ദനം ചെയ്തുകൊള്ളുന്നു" എന്ന അദ്ദേഹം വിനീതനായി അറിയിക്കയും ചെയ്തു.

"അങ്ങേക്കൊരു പുത്രിയുണ്ടായിരുന്നല്ലോ? സുന്ദരിയായിരുന്നു!"

"അതെ."

ചന്ദ്രൻ കാര്യമെല്ലാം ഉടൻ തെളിഞ്ഞു കണ്ടു. നടന്നതൊക്കെയും കാര്യങ്ങളെല്ലാം ആത്മകനിൽനിന്നും വർദ്ധമാനനിൽനിന്നും മനസ്സിലാക്കി ലക്ഷ്യങ്ങളോടുകൂടി അദ്ദേഹം ഗ്രഹിക്കയും ചെയ്തു.

"എന്റെ അപരാധങ്ങളെ മാപ്പ് ചെയ്യേണമേ" എന്ന് ആര്യൻ അനന്തരം പ്രാർത്ഥിച്ചു.

"അപരാധമായതൊന്നുമില്ലെങ്കിലും ഉപകാരം എനിക്കു ചെയ്വാൻ കഴിഞ്ഞതിൽ ഞാൻ കൃതാർത്ഥനായി. അങ്ങേക്ക് എന്നിലുണ്ടായ വിശ്വാസത്തിന് കളങ്കമുണ്ടാകത്തക്ക ഞാൻ വൈപരീത്യം കാണിക്കുന്നതല്ല. അങ്ങയുടെ ഭക്തിയും പാലകരാജാവിന്റെ സ്വാമിഭക്തിയും ഞാൻ അറിഞ്ഞിട്ടുള്ളതാണ്. അങ്ങേയ്ക്ക് ഉപദ്രവമൊന്നും വരാതെയിരിക്കട്ടെ."

"അങ്ങയുടെ കാരുണ്യത്താൽ ഞാനിപ്പോൾ നിരു[illegible]ദ്വീപനായി എന്റെ ഉദ്യമം സഫലമാകട്ടെ."

ഇത്രയും സംഭാഷണത്തിനുശേഷം, ആര്യന്റെ കാലിൽ തൊട്ടിട്ടുള്ള ആ മാലയെ ഖഡ്ഗത്താൽ വർമ്മാഗ്രനെക്കൊണ്ട് വെട്ടിനീക്കിച്ച് "ഇനി ഞാനെന്ത് ചെയ്യേണ്ടൂ" എന്ന് ബന്ധനമുക്തനായ [illegible] ചോദിച്ചു.

"ഇപ്രകാരം ഞാൻ ഒന്നുമേ ശ്രദ്ധയോടുകൂടി പ്രാർത്ഥിക്കുകയാണ്. ഇനിയും മാലയെക്കൊണ്ട് [illegible] ദുഷ്കർമ്മം ചെയ്യരുതല്ലോ."

"അങ്ങേയ്ക്ക് എന്നിലുണ്ടായ ഈ വിശ്വാസത്തെ ഭാഗ്യത്താൽ എനിക്ക് കിട്ടിയ ദിവ്യധനമായിട്ടാണ് ഞാൻ കരുതുന്നത്."

"പ്രാണദാനത്തിന് കൃതജ്ഞതയായിട്ടല്ലാതെ മറ്റൊരു പ്രത്യുപകാരം എന്റെ പ്രാണരക്ഷകനായ അങ്ങേയ്ക്ക് ഞാൻ എപ്രകാരം ചെയ്യുന്നതാണ് എന്ന് പറയുവാൻ മാത്രമേ ഈ സന്ദർഭത്തിൽ എനിക്ക്

കഴിയുള്ളൂ. ഇനി എനിക്ക് പോകുവാൻ അങ്ങ് അനുവാദം തരണമേ!"

"ബന്ധുജനമദ്ധ്യത്തിലേക്ക് അങ്ങ് സസുഖം പോകാമല്ലോ!"

"അങ്ങയെക്കാൾ പ്രിയതരനായി എനിക്ക് വേറെ ബന്ധുവില്ല."

"ഇതൊക്കെയെങ്കിലും അങ്ങ് ഇടയ്ക്കിടെ വന്നുകൊള്ളുക."

"സഹോദര ആത്മബന്ധത്തെ വിസ്മരിക്കരുതേ!"

"ഒരിക്കൽ ആ ലോകനാഥന്റെ പാദത്തിൽ അവൻ ഭഗവാൻ അങ്ങയിൽ പ്രസാദിക്കട്ടെ."

"അങ്ങേക്ക് എന്നോടുള്ള പ്രസാദത്തിനുമേലെ എനിക്കിനി വേറെ എന്തു വേണം!"

"ഒരു സ്മാരകമായി അങ്ങ് സ്വീകരിക്കണമേ."

"അതിന് അങ്ങത്തെ അഭ്യർത്ഥന പോരേ."

"എന്നിൽ താങ്കൾക്കുള്ള സംപ്രീതികൊണ്ടാണല്ലോ, ഇതിനെയെല്ലാം പറയുന്നത്. അങ്ങ് ഇവിടെ ഇനിയധികം വിളംബിക്കേണ്ടതില്ല."

"എന്നാൽ ഞാൻ പോകട്ടെ" എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ട് ആ ഭിക്ഷു വഞ്ചിയിൽനിന്നു ഇറങ്ങുവാൻ ഭാവിച്ചു.

"താങ്കൾ മുമ്പത്തെ വഞ്ചിയിൽനിന്ന് ഇറങ്ങരുത്. ഇനിയും കുറെ ദൂരം വരെക്കും വഞ്ചിയിൽത്തന്നെ പോകേണ്ടതാണ് നല്ലത്. ഇവിടെ ആളുകളും ജനങ്ങളും ഇല്ലാതെ ട്ടം നടക്കുന്നതു കണ്ടോളൂ."

ചന്തുമേനോൻ [illegible] പറയുമ്പോൾ [illegible] വ[illegible]ത്തന്നെയാണ വിശേഷം [illegible]. അദ്ദേഹം മരണത്തിൽപ്പിന്നെ ചന്തുമേനോൻ്റെ നിയോഗപ്രകാരം ആ [illegible] പൊട്ട[illegible]ണറിലേക്ക് എറിഞ്ഞു. [illegible] [illegible] [illegible] ഈ [illegible] വിധികളെല്ലാം വിചാരിച്ച ചന്തുമേനോൻ [illegible] ഉദ്യോഗത്തിൽ നിന്ന് ഉടൻ പുറപ്പെട്ടു. [illegible] പക്ഷം ത[illegible] വണ്ടിയിൽ [illegible] വെച്ച് ചാ[illegible]. ഭാഗ്യത്താൽ ചെയ്യുവാൻ കഴിഞ്ഞ ആ ഉപകാരത്താൽ അദ്ദേഹം കൃതകൃത്യനായി. [illegible] വണ്ടി കാണാതെ അവി[illegible]ണ്ടായിരിക്കാം എന്ന വിചാരത്തോടെ അദ്ദേഹം സ്വഗൃഹത്തിലേക്ക് [illegible] ചെയ്തു.

ചന്തുമേനോൻ പോയതിൽപ്പിന്നെയാണ് ഉദ്യോഗത്തിൽ [illegible] വരവ്. അ[illegible] [illegible] തിരക്കുകയായിരുന്നു. അപ്പോൾ ആ [illegible] ക്രുദ്ധനായി [illegible] പറഞ്ഞതത്രെ. ' [illegible] ഞാൻ കളിക്കാറില്ലാത്ത [illegible] [illegible] ഇവൻ്റെ ക

ഷമേതാ അടിച്ചുതള്ളിവിട്ടു" എന്നു ഗർജിച്ചുകൊണ്ടു് ആ
ശാൻ ചാടിച്ചെന്നു് ആ സന്ന്യാസിയെ പിടിച്ചു തല്ലി ഇ
റക്കി. വിദ്വാൻ വന്നു തട്ടത്തു് വളരെയെല്ലാം സമാധാന
വാക്കുകൾ പറഞ്ഞപ്പോഴേ ആ ക്രൂരകർമ്മത്തിൽനിന്നു
സംന്യാസികൾ പിന്മാറിയുള്ളു.

"ഈ ശിഷ്യൻ ഇതുവരെയുള്ള സന്ന്യസിച്ചതിനെ
ത്തന്നെ. തലയിലെ വെളുപ്പുകൊണ്ടു് ശിഷ്യനായ
നാൾ കഴിഞ്ഞിട്ടു അധികം നാളായിട്ടില്ലെന്നു വിചാരിക്കാം.
തോളിൽ വടു കാണാഞ്ഞതാൽ ഇതുവരെ ഇതിലൊന്നും
ഭിക്ഷാം കഴിച്ചാൽ ചരിപ്പാനുള്ളതിയില്ലെന്നു്. കാവി
മുണ്ടുതിൽ ഇതുവരെ പരിചിതമായിട്ടില്ലെന്നു വസ്ത്ര
ത്തിന്റെ നിറംകൊണ്ടറിയാം. ഉടുത്തിട്ടുള്ള മുണ്ടാൽ
ഇരുപ്പിലെ കീറലുകൾകൊണ്ടു് ഇതിലും ഇതുവരെ
ഇനിമേലിൽ പരിചയമില്ലാതെയായിട്ടാണിരിക്കുന്ന
തു്. അതുകൊണ്ടു് ഇദ്ദേഹം ഒരു പുതിയ സന്ന്യാസിയാ
യിരിക്കണം."

വിദ്വാന്റെ ഈ ഉത്തരം കേട്ടപ്പോൾ "ശരിയാണ
തു്" എന്നു സന്ന്യാസി സമ്മതിച്ചു. അതു കേട്ടപ്പോൾ
"നീ എന്തുകൊണ്ടു നേരാം സന്ന്യസിച്ചില്ല" എന്നു ചോ
ദിച്ചുകൊണ്ടു സംന്യാസികൾ ആയാളെ അടിപ്പാൻ ഭാവ
ിച്ചു. കരിങ്കല്ലുപോലെ രൂപവും അതുപോലെ മന
സ്സും അതേതരത്തിലെന്നുപറ്റി വിചാരവും ആയുള്ളവരാണ ക
ളെവർമ്മായുള്ള ഇത്തരം ലോകദൃഷ്ടികളുടെകൊണ്ടു ഭൂമി
ദേവി പൊറുത്തിരിക്കുന്നു എന്നു വിദ്വാൻ വിചാരമുണ്ടായി.
ആശാൻ വീണ്ടും സമാധാനംചെയ്തു സംന്യാസികളുടെ

പിടിയിൽനിന്ന് ആ സഹ്യവിനെ അവിടെനിന്നിട്ടിനെ അകററി അയച്ചു.

അനന്തരം വിളങ്ങൾ അലങ്കാരമായ സംസ്ഥാനങ്ങൾ വിചിത്രലതകളാൽ അലങ്കരിച്ചും പലപുഷ്പങ്ങളാലും ശോഭിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന കൂടാരങ്ങളിൽ കയറി. പിന്നെ അവർ അവിടെയുള്ള കൽത്തറയിൽ കയറി വിശ്രമിക്കയും ചെയ്തു.

നേരം ഉച്ചയായി. സഞ്ചാരികൾ വഴി കൊണ്ടു വന്ന ഭക്ഷണങ്ങൾ സംസ്ഥാനത്തിൽ ഭക്ഷിച്ചു വന്നു. വിശപ്പും ദാഹവും ഉള്ളവർക്കൊക്കെയും ആയാസം വിട്ടുമാറിയതിനാൽ പരിശ്രമിച്ചു. ഉദ്യാനത്തിലെ ശുദ്ധജലത്തിൽ ഇവർ സ്നാനവും ചെയ്തു, പുഷ്പങ്ങളുടെ സുഗന്ധമേറ്റു തണലിൽ സന്തോഷത്തോടെ ഇരുന്നു. ഇവരെല്ലാം ആശ്വസിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ചൂടും വിശപ്പും അറിയാതിരിക്കുവാൻ ഉറക്കം പാടിക്കൊണ്ടും വിശ്രമസ്ഥലങ്ങളിൽ ചെന്നുകൊണ്ടും നാട്ടിലെ ഭക്ഷണപ്പൊതികൊണ്ടും കുറച്ചുനേരം ഇരിക്കയോടെ സഞ്ചാരികളുടെ വഴി ഉദ്യാനത്തിന്നരികെ വന്നപ്പോൾ സംസ്ഥാനങ്ങൾ ചരിത്രമുണ്ടായിരുന്നു. അപ്പോൾ അവിടെ കിടക്കുന്ന കല്ലിൻതിട്ടയിൽക്കൂടി വഴിയെ അകലെയുള്ള കടലിലേക്കു വരുവാൻ രാജസ്ഥാനൻ ആജ്ഞാപിക്കയാൽ സഞ്ചാരികൾ ഏറെയും പണിപ്പെട്ടുകൊണ്ട് അങ്ങിനെ ചെയ്തു.

വഴികാട്ടൻ വലിയവനല്ലെന്നു കണ്ടുംകൊണ്ട് അറിഞ്ഞപ്പോഴെന്നു വലഞ്ഞവരുടെ മനസ്സ് കലങ്ങിപ്പോയതു. ഉൾപ്പെട്ടവരെല്ലാംകൊണ്ട് ആ സമ്പ്രദാ

ക്ക് അധികമധികം അസ്വാസ്ഥ്യമുണ്ടായി. വണ്ടിക്കാ രൻ പെട്ടെന്നങ്ങു കാണ്ടാനയോടു് വേറെ ആളു കളെപ്പറ്റിയിരിക്കുമെന്ന വിചാരത്തോടുകൂടിയാണ് അവളുടെ വരവു്. ഉദ്യാനത്തെ സമീപിച്ചപ്പോഴേ ക്കു ചമ്മനിലാഭം കേൾക്കുവാനായി അവളുടെ ക ണ്ണുകളും ഉഴറിപ്പോയി. എന്നാൽ തോട്ടത്തിൽ കണ്ണോ ടോടിച്ചു അപ്പോഴാകാണ് ആ കുപ്പായത്തിൽ പതിഞ്ഞതു്. സംബന്ധക്കാരൻറെ മുഖമെടുത്തു് താൻ ചെല്ലുന്നതിനു, അയാളുടെ വണ്ടിയിലാണ് താൻ കേറിയിരിക്കുന്നതെന്നും അവിടെയുണ്ടായ വാക്കു കളിൽനിന്ന് അവളറിഞ്ഞു. ഇതാണെങ്കിൽ, താൻ വ ണ്ടി മാറിക്കേറിപ്പോയല്ലോ എന്ന് അവളുടെ മനസ്സ് ആക ലനപ്പെട്ടതായി. എന്നാൽ, ചാടത്തിൻ ഇടയിൽ! അതിനെക്കുറിച്ച് യാതൊന്നും അവൾക്ക് അറിയുവാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. പൂപ്പുറത്തു മുമ്പിൽ കരഞ്ഞിട്ട എളിമയ പ്പോലെ അവളും ഉലഞ്ഞുപോയി.

സംബന്ധക്കാരനും വീണ്ടും വണ്ടിയിൽ കയറുവാൻ ഒരുങ്ങി. വണ്ടിയുടെ മുൻവശം ശാന്തസ്വഭാവമുള്ള ഒ ന്നാണ് വണ്ടിയിൽ ആളും കയറിയെന്നതു പറ ഞ്ഞു് സംബന്ധക്കാരൻ അതിവേഗം ഇറങ്ങി. വണ്ടിയു ടെ പിന്നിൽചെന്ന് തിരനീക്കിയപ്പോഴും അവിചാരി തമായി അതിനുള്ളിൽനിന്നു് "അയ്യോ, ചതി, ചതി" എന്നൊരു നിലവിളിച്ചുകൊണ്ടു് ആരോ പിന്നോട്ടു [illegible]ടി.

"കഷ്ടമേ! എന്തൊരസംബന്ധമാണിതു്! ഞാ നുമെ നിശ്ചയിച്ചിട്ടില്ല വണ്ടിയിൽ കയറ്റ്" എന്നു പ റഞ്ഞുകൊണ്ടു് വിരൽ തുറന്നുകൊണ്ട് വണ്ടിയിലേക്ക്

നോക്കി. അതിനുള്ളിൽ വസന്തസേനയെ കണ്ടപ്പോൾ ആശ്ചര്യംകൊണ്ട് അത്യുഗ്രമായി.

"ഇതെങ്ങിനെ സംഭവിച്ചു! വ്യാഘ്രത്തെ അഭിസരിക്കുവാൻ മാൻപേട പുറപ്പെടുകയാണോ!" എന്ന് വിടൻ പതുക്കെ ചോദിച്ചു.

"എന്റെ ഒരു അബദ്ധം പറ്റി. ഞാൻ വണ്ടി മാറിക്കയറിപ്പോയി! അങ്ങ് എന്നെ രക്ഷിക്കണം."

വസന്തസേനയുടെ ഈ ദീനാലാപം കേട്ട് വിടന് അനുതാപമുണ്ടായി. പിന്നെ ഒന്നും ചോദിക്കുവാനും പറയുവാനും നിൽക്കാതെ വിടൻ ഉടൻ പിന്തിരിഞ്ഞ് "ശരി, രാക്ഷസി തന്നെയാണ് വണ്ടിയിൽ" എന്ന് ദീനത്തോടെ പറഞ്ഞുകൊണ്ട് സംസ്ഥാനകന്റെ അടുക്കലേക്ക് മാറി.

"അത് വണ്ടിയുടെ ചക്രത്തെ തെറ്റിട്ടില്ല. അതിനകത്ത് രാക്ഷസി എന്തുകൊണ്ട് പിടിച്ചില്ല" എന്ന് സംസ്ഥാനകൻ ചോദിച്ചു.

"എനിക്കു ഗാത്രത്തിലെ പ്രഭാവം തന്നെ. ഇനി എന്തായാലും നമുക്കു കൊട്ടാരത്തിലേക്കു നടന്നുപോകുക. ഒരു വാഹനം നല്ലത്"—എന്ന് വിടൻ അഭിപ്രായപ്പെട്ടു.

"രാജസ്യാലനായ ഞാൻ ഭീരുവായിക്കൊണ്ട് ഈ വെയിലത്ത് നടന്നുപോകയോ! എടാ, സ്ഥാവരക, നീ പതുക്കെ വണ്ടിയെ വിളിച്ചുകൊണ്ടു വാ. ഈ വണ്ടിയെ ഒഴിച്ചിട്ട് ഈ വണ്ടിയിൽത്തന്നെ കയറിയിട്ടേ ഞാൻ എനിക്ക് പോകുവാൻ. സ്വർഗ്ഗത്തിൽ ഉള്ളവർ മന്ത്രവാദി വന്നാലും ഞാൻ സ്വാമിയെ തൊട്ടുകൊണ്ട് നിന്നുകൊള്ളാം.

[illegible] ഈ അഭിപ്രായം കേട്ടപ്പോൾ ഈ [illegible] കണ്ട്, [illegible] വി[illegible] വഴി നോക്കി.

"[illegible]" [illegible] അല്ലാ, [illegible]. [illegible] ഒരു [illegible]. [illegible], [illegible]." [illegible] മുമ്പിൽ നിവേദനം ചെയ്തു.

[illegible]. [illegible] കണ്ടപ്പോൾ [illegible] അല്ലാ, [illegible]. [illegible] അപ്പോൾ [illegible].

"[illegible], [illegible], [illegible]" [illegible].

"[illegible], [illegible] ഞാൻ [illegible]. അപ്പോൾ [illegible] ഇതിൽ [illegible]."

"അതിനെന്താണെങ്കിൽ, എന്നെ കാമിച്ചില്ലല്ലോ ഞ വളരെ വലച്ചു" എന്നു സംസ്ഥാനകൻ അല്പം വിഷമത്തോടി. ആയാസം വണ്ടിയുടെ അടുക്കൽ ചെന്നു വസന്തസേനയെ കാമുകനായി നോക്കിക്കൊണ്ടു ഇങ്ങിനെ പ്രാർത്ഥിച്ചു:—

"അമ്മ, എന്നെ രക്ഷിക്കണേ! ഞാൻ ചെയ്ത അപരാധങ്ങളെല്ലാം ക്ഷമിക്കണേ!"

വസന്തസേന ഇതിന്നു ഒന്നും മിണ്ടിയില്ല. "അങ്ങയെ പ്രസാദിപ്പിക്കുവാൻ ഞാനിതാ അമ്മയുടെ കാലുകളിൽ കമിഴുന്നു" എന്നു പറഞ്ഞുകൊണ്ടു ആയാസം അവളുടെ കൈകളും തലയും കുമ്പിട്ടപ്പോൾ, ക്രോധത്തിൻ്റെ വസന്തസേന ആ ഇരിപ്പിടത്തിൽനിന്നു "ഛീ, കള്ളൻ" എന്നു ആട്ടിക്കൊണ്ടു ആ തലയിൽ ഒരു ചവിട്ടു കൊടുത്തു.

അതിന്നു ആ ശകാരപ്പുരുഷന്റെ പ്രതിക്രിയ കഠിന ദുർവ്വാക്കുകൾ കൊണ്ടാണ് കഴിഞ്ഞതു്:—

"എടി, തേവിടിച്ചി, എന്റെ അമ്മ എപ്പോഴും ചുംബിക്കുന്നതായ ഈ തലയിൽ നീ ചവിട്ടിയതു്? അമ്പലങ്ങളിലെ ദേവന്മാരെപ്പോലും കുമ്പിടാത്ത ഈ തലയിലോ നീ ചവിട്ടിയതു്? ഇറങ്ങെടീ, എന്റെ വണ്ടിയിൽനിന്നു. ചാരുദത്തനെ അന്വേഷിക്കുവാൻ പോകുവാൻ എന്റെ വണ്ടിയോ കയറിയിരിക്കുവാൻ! ഇറങ്ങെടീ താഴത്തു്!"

വസന്തസേന ഉടനെ വണ്ടിയിൽ നിന്നിറങ്ങി അകലെ ചെന്നു മാറിനിന്നു. ചാരുദത്തനെ അന്വേഷിക്കുവാനാണു താൻ പുറപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതെന്നു സത്യംതന്നെയെന്നു അവൾ തന്നോടുതന്നെ പറയുകയും ചെയ്തു.

"ഇവരും എനിക്ക് പരിചയപ്പെട്ടവരല്ല. എന്നെ ധിക്കരിക്കുന്ന ദുഷ്ടന്മാരാണിവർ. ഈ വെള്ളക്കാരെ ഇനി വിട്ടയച്ചേക്കും. എനിക്കില്ലാത്തത് ഈ നാട്ടിലെ ഭരണം—" എന്ന ശകാരനിർഭരമായ ഉദ്യോഗസ്ഥനായ സംഘടനകന്റെ മനസ്സിൽ അപ്പോഴുണ്ടായത്. ആയാൾ വിടനെ അല്പം അകലെ വിളിച്ച്, "ഞാൻ സ്വാമിക്ക് എന്തുവേണമെങ്കിലും തരാം, ഞാൻ പറയുന്നതുപോലെ സ്വാമി ചെയ്യുമോ?" എന്നു ചോദിച്ചു.

"അധർമ്മമല്ലെങ്കിൽ ചെയ്യാം" എന്ന് വിടൻ ഏറ്റു.

"അധർമ്മത്തിന്റെ ഗന്ധംപോലുമില്ല"

"എന്നാൽ, കാര്യമെന്താണെന്നു പറയൂ."

"ഈ വെള്ളക്കാരെ ഇപ്പോൾ ഇവിടെവെച്ചു കൊല്ലണം."

ഉടൻ ചെവിപൊത്തിക്കൊണ്ട് "അയ്യോ, അയ്യോ, ഞാൻ ചെയ്യുകയില്ല" എന്ന് വിടൻ നിഷേധിച്ചു. "ഉടമ്പടിപ്രകാരത്തിന് അനർഹസ്ഥാനമായ ഈ വെള്ളക്കാരുടെ വധത്തിൽ—ഗണിതമാണെങ്കിലും സ്വസ്ഥതയായ ഈ മാറിലുണ്ടായിരുന്ന—കറയേല്ക്കില്ലാതെകൊണ്ടാൽപോലും കരിയിൽ ഒരു ദൈവത്തിന്നു എനിക്ക് എങ്ങിനെ കടക്കാവുന്നതാകും" എന്ന് ആയാരം പേടിക്കയും ചെയ്തു.

'അത് കണ്ടപ്പോൾ ഞാൻ ഒന്നു തോന്നി. സ്വാമിക്കെന്തിനിത്ര പേടി? ഇവരെ കൊല്ലുന്നത് ഇവിടെ ആരെങ്കിലും കാണുമോ, അറിയുമോ?" എന്ന് സംഘടനകൻ ചോദിച്ചു.

"എത്രമാത്രം കേൾക്കേണ്ട ആളാണോ! ശ്രീത്വം വായുവും, ആകാശവും, ഗ്രഹനക്ഷത്രങ്ങളും ധാത്രിയും ആത്മാവും സർവ്വസാക്ഷികളാണ്."

"അവരെയെല്ലാം നമുക്ക് ഒഴിക്കൊണ്ട് ഇരിക്കാം."

"പോടാ, കള്ളാ!" എന്ന് ആ ... ശക്തിയിൽ അലറി.

"വെറും ഭീരുവാണ് ഈ കഴുത" എന്നു വിചാരിച്ച് സംസാരങ്ങൾ വിട്ടുവെച്ചിട്ട് സ്വാമിയെകളെ അരികെ വിളിച്ചു.

"അപ്പനേ, സ്വാമികളേ, നിങ്ങളാണ് എനിക്ക് എല്ലാവരെക്കാളും അധികം വിശ്വാസം. നിനക്ക് എന്തെല്ലാം വേണമോ അതൊക്കെയും ഞാൻ തരാം. ഞാൻ പറയുന്നത് നീ കേൾക്കില്ലയോ?"

"അത് എന്റെ ധർമ്മമല്ലല്ലോ. അങ്ങയുടെ ഇഷ്ടംപോലെ നടക്കേണ്ടവനല്ലയോ ഞാൻ."

"എന്നാൽ, ഈ രഹസ്യം നീ കേൾക്കണം. അനന്തൻ എന്റെ ശത്രുവ്."

"അയ്യോ! അത് എന്നോട് പറയരുതേ! ആ ദ്രോഹം ഞാൻ ചെയ്യുകയില്ല."

"എന്റെ ഭൃത്യനായ നീ ഞാൻ പറയുന്നത് കേൾക്കയില്ലയോ?"

"അങ്ങേക്ക് എന്റെ ദേഹത്തിന്മേൽ മാത്രമേ അധികാരമുള്ളൂ; മനസ്സിന്മേൽ ഇല്ല."

"എന്നാൽ നിന്റെ ദേഹത്തിനെ ഞാൻ നല്ലവണ്ണം പാകപ്പെടുത്താം. നിന്റെ ... നിനക്ക് വേണ്ടപ്പെട്ടവരെ എന്നു കാണട്ടെ."

സംസ്ഥാനകൻ സ്ഥാവരകനെ പിടിച്ച് നിർദ്ദയം ഞെക്കുവാൻ തുടങ്ങി.

'ഭട്ടാരകാ, [illegible] എന്തിനാണ് എന്നെ ഞെരുക്കുന്നത്! എന്റെ ദൗർഭാഗ്യംകൊണ്ടാണ് വസന്തസേന കൊച്ചമ്മ ഈ വണ്ടിയിൽ മാറിക്കയറിയത്. [illegible] ഇതിന് ഞാൻ അറിയാത്തവനാണെങ്കിലും, [illegible] ദ്രോഹം ചെയ്യുന്നതിൽപോലും ഞാൻ പേടിച്ചുകൊണ്ടാണിരിക്കുന്നത്. അതു പോകട്ടെ, ഈ ദേവിയെ കൊല്ലുവാനെന്നു പറഞ്ഞാൽ ആ ദുഷ്കർമ്മം ഞാൻ ചെയ്യുകയില്ല. പൂർവ്വജന്മത്തിലെ പാപത്താലാണ് ഞാൻ ഇങ്ങനെ ഒരു ദാസനായിത്തീർന്നത്. ഇനി അങ്ങയെ [illegible] പാപം ചെയ്തുകൂടുക, ഞാൻ അറിഞ്ഞുകൊണ്ട് നിശ്ചയമായും ചെയ്യുകയില്ല"—എന്നിങ്ങനെ സ്ഥാവരകൻ കരഞ്ഞു.

"എടാ, ദാസീപുത്രാ, നീ ഇനി എന്റെ മുമ്പിൽ നിൽക്കരുത്. പോ, വെളിയിൽ" എന്ന് ഗർജ്ജിച്ചുകൊണ്ട് സംസ്ഥാനകൻ സ്ഥാവരകനെ അടിച്ചോടിച്ചു. "ഞാൻ നിരപരാധിയാണ്" എന്ന് പിന്നെയും വന്നു അങ്ങുന്നിനോട് പറഞ്ഞിട്ടാണ് അവൻ പോയത്.

"ഈ [illegible] ഞാൻ എന്തിന് [illegible] ന്നു. ഈ [illegible] ഞാൻതന്നെ കൊന്നേക്കാം"

"[illegible]" സംസ്ഥാനകൻ ക്രുദ്ധനായി

'ഛീ' [illegible] കഴുത്തിൽ പിടിക്ക [illegible] ഞെക്കാൻ തുടങ്ങി. അപ്പോഴേക്കും, അകലെ നിന്നൊരു വിളി "എന്റെ മുമ്പിൽവെച്ചോ!" എന്ന് കല്പിച്ചുകൊണ്ട് പാഞ്ഞുവന്ന് സംസ്ഥാനകനെ തൽ

ഖഡ്ഗപ്രയോഗങ്ങളാൽ തളൎത്തിച്ചു. അദ്ദേഹം [illegible]
ടെ മലൎന്നുതെറിച്ചുവീണ രാജസ്യാലൻ ഇനിയെന്താണ് ഇവിടെ ചെയ്യേണ്ടതെന്ന് സ്വയം ആലോചിച്ചുനിശ്ചയിക്കുവാനായി കുറെനേരം മൂൎച്ഛിതാവസ്ഥയിൽ കിടന്നു. പിന്നെ ആയാസം എഴുന്നേറ്റ് [illegible] ആയാസം പൊട്ടിച്ചിരിച്ചുകൊണ്ട് ഇങ്ങനെ [illegible] ണ സമീപിച്ചു.

[illegible] സ്വൎണ്ണശുക്കിയെ ഞാൻ ഇപ്പോഴും കളിപ്പിച്ചില്ലേ? വസന്തസേനയെ കൊല്ലുക പോലും! ഇവളെ കൊന്നിട്ട് എനിക്ക് എന്തൊരു കാര്യം? അഥവാ ഇവളെ കൊല്ലുന്നെങ്കിൽ അതു നിങ്ങളെയെല്ലാം അറിയിച്ചുകൊണ്ടു വേണമോ? സ്വാമിക്ക് ഇതൊന്നും ആലോചിക്കുവാൻ കഴിയുന്നില്ലല്ലോ"— എന്നിങ്ങനെ പറഞ്ഞു [illegible] വിടനെ അല്പം [illegible] വിളിച്ചു സംസാരിക്കാൻ തുടൎന്നു:—

"അല്പനേരം [illegible] ഒഴിപ്പിച്ചിരുന്നെങ്കിലും ഇവളെ വശപ്പെടുത്തുവാൻ ഞാൻ ശ്രമിക്കയായിരുന്നു. സ്വാമി അതുകൊണ്ട് ഇതിനെ ഇങ്ങു വിട്ടുതരുകയാണല്ലോ. ഇവൾ ഗണികയാണു എന്ന് ആൎക്കും ഉപേക്ഷിക്കാവുന്നവളാണെന്ന് സ്വാമി തന്നെ പറഞ്ഞിട്ടില്ലേ? കലമ്പൽ [illegible] ഞാൻ ഇവ [illegible]. ഇവിടെ ഇവൾ തനിയെ [illegible] ൽ നിശ്ചയമായും പാട്ടിലാകും. [illegible] എന്നെ സഹായിക്കേണ്ട [illegible]? ഇനി ഞാൻ ഒരു കൈ ക്രിയ പ്രയോഗിച്ചുനോക്കട്ടെ. അതിനിടയിൽ സ്വാമി എന്നെ സഹായിക്കണം. [illegible]

[illegible] ഇപ്പോൾ ഇവളെ [illegible] ഇനി ഞാൻ [illegible] എന്നാൽ സ്വാമി [illegible]

"[illegible]" [illegible]

"എന്നാൽ സ്വാമി [illegible]"

[illegible]

ച്ചു. "ഉചിതംപോലെ പ്രവൃത്തിക്കാമെങ്കിൽ പോരിക്കുവാൻ തടസ്സമില്ല" എന്നു പറഞ്ഞു ആശ്രമം വിട്ടു പോയി. അങ്ങിനെ അവരുടെ മുമ്പിൽനിന്നു മറഞ്ഞതിൽപിന്നെ ഇനിയത്തെ പുറപ്പാട് എന്തെന്നറിയാൻ കാണുവാൻ ആശ്രമം അന്വേഷിച്ചുള്ള മറഞ്ഞുനിന്നു. ആശ്രമം അങ്ങിനെ ഒഴിച്ചുകൊണ്ട് സംന്യാസികൾ കണ്ടിട്ടുണ്ട്. അതുകൊണ്ട് അനേകംപ്പുഴ്ക്കളായ കഷ്ടപ്രശ്നങ്ങളോടുകൂടിയതായ ആ നീചൻ വനദേവതയുടെ മുമ്പിലെത്തി നിന്നിരുന്നു. സ്വന്തപ്രവൃത്തിയിൽ സംന്യാസികൾ ഏർപ്പെട്ട ശേഷപ്പോഴും ഇനി സംശയിക്കേണ്ടതില്ലെന്നു നിശ്ചയിച്ച് ചീറൻ സമാധികളെ വിളിക്കുവാൻ പരികണ്ടു ചെയ്യുകയും ചെയ്തു.

"വരൂ, വനദേവതേ, വരൂ! ഞാൻ നിന്നെ കാണിക്കാണിക്കയായി. ആ കണ്ണുനീരിനെ വിട്ട് എന്നോടു ചേരുകയാണെ നിനക്കു നല്ലത്"—എന്നു കൈ നീട്ടിക്കൊണ്ടു സംന്യാസികൾ വനദേവതയെ സമീപിച്ചു.

"മാറി നിൽക്കൂ. കപടവേഷധാരിയായ പാപാത്മാവിൽനിന്ന് എന്റെ ഹൃദയം ഒരിക്കലും ഇളകുകയില്ല." എന്ന് ആ തപസ്വിനി ശാന്തമായി പറഞ്ഞു.

"ഇപ്പോഴും നീ ആ ശിവനെത്തന്നെയാണോ കാക്കുന്നത്?"

"അതേ, എപ്പോഴും എന്റെ ഹൃദയത്തിൽതന്നെയുണ്ട്."

"എന്നാൽ ആ ഹൃദയത്തെയും നിന്നെയും ഞാൻ ഇനി വെച്ചേക്കില്ല."

“മരിക്കുവാൻ ഞാൻ തയ്യാറാണ്. പക്ഷെ നിങ്ങളെ സ്വീകരിക്കുവാൻ മാത്രമെ എനിക്ക കഴിയാതുള്ളൂ.”

സംസ്ഥാനകൻ പൊട്ടുന്ന ചിരിയോടുകൂടെ പാരി വസന്തസേനയുടെ കഴുത്തിൽ രണ്ടു കൈയും കൂട്ടിപ്പിടിച്ചു ഉൾക്കരുത്തോടെ ഞെക്കി. ആ അബലവനിതാ കരയുകയും പിടയുകയും ചെയ്തിട്ടും ആ ദുഷ്ടൻ പിടി വിട്ടില്ല. അവൾ നിശ്ചേഷ്ടയായി മലർന്നു ചായുന്നതുവരെയും ഞെക്കി ഞെരുക്കിക്കൊണ്ടു നിന്നു. കഥ കഴിഞ്ഞുവെന്നു കണ്ട് പിടി വിട്ടതോടുകൂടി അവൾ ആ മണ്ണിൽ വാഴത്തണ്ടു പോലെ മറിഞ്ഞു.

അപ്പോഴാണ് സ്ഥാവരകനെ വിളിച്ചു കൂട്ടിക്കൊണ്ട് വിടൻെറ തിരിച്ചുവരവ്. “വസന്തസേനയെവിടെ” എന്നു ചോദിച്ചുകൊണ്ട് അവരും സംസ്ഥാനകൻെറ മുമ്പിൽ ചെന്നു.

“അവൾ തെക്കോട്ടു പോയി” എന്ന് ക്രൂരാത്മാവായ രാജസ്യാലൻ പറഞ്ഞു.

പുറകോട്ടു നോക്കിയതോടുകൂടി വികൃതമായി നിശ്ചേഷ്ടം കിടക്കുന്ന വസന്തസേനയെ വിടൻ കണ്ടു. “അയ്യോ, പാപി ചതിച്ചല്ലോ” എന്നു മുറവിളിയോടെ ഘോരശോകാർത്തനായി വിടൻ മൂർച്ഛിച്ചു വീണുപോയി. ശോകാകുലനായ നിലയിൽ സ്ഥാവരകൻ ആയാളെ ആശ്വസിപ്പിച്ചു. ഉജ്ജയിനിയിലെ ശൃംഗാരവല്ലിയും, സൌന്ദര്യസർവ്വസ്വം, സൌഭാഗ്യകാന്തിയും, സംഗീതപ്രവീണയും ഒന്നിച്ച് നശിച്ചല്ലോ എന്ന് വിടൻ വാ വിട്ടു കരഞ്ഞുതുടങ്ങി.

സംന്യാസിനികളോട്, "കൊല! അയ്യോ, കൊല! ഈ പാപികൾ ഒരു പെണ്ണിനെ പിടിച്ചു കൊണ്ടുപോകുന്നേ!" എന്നു ഉറക്കെ നിലവിളിച്ചു.

അതുകേട്ടപ്പോൾ വീണ്ടും സന്യാസികൾ ഓടിയെത്തി. കൊലക്കുറ്റം തന്റെ തലയിലാണ് ഈ പാപി ഏറ്റിവെക്കുവാൻ തുനിയുന്നതെന്നു കണ്ടു വിമൻ സ്വാമികളോടു പറഞ്ഞു.

"സ്വാമി, ആരോടെങ്കിലുമൊന്നു ചോദിക്കുന്നെങ്കിൽ വന്നവർ ആരാണെന്നു മനസ്സിലാകുമെന്നു ഞാൻ പറഞ്ഞ പ്രകാരം" എന്നു സംന്യാസികൾ കഴിയുവാൻ വഴി കണ്ടിട്ടും വിമൻ കാത്തുവാൻ നിന്നില്ല. സന്തോഷിച്ചു കൊണ്ടു നിന്ന ആ ദാസിസ്ത്രീയെ നോക്കി, "എടാ പാഴമ്പേ, നിന്നെ ഞാൻ വളർത്തി കഴിഞ്ഞു. നിന്റെ നിന്ദ്യമായ വാക്കുകളും ഇനി ഞാനെന്തിനു കേൾക്കണം!" എന്നു മാത്രം പറഞ്ഞു അവിടെനിന്നു ആയുധം എടുത്തു തന്നെ അറിയാതെ മറഞ്ഞു.

സന്യാസികൾ പരിഭ്രമിച്ചു നിന്നുപോയി. "നീ പേടിക്കേണ്ട. നിനക്ക് അപായമൊന്നും ഉണ്ടാകയില്ല; നീ എന്റെ പ്രിയംപോലെ പ്രവർത്തിച്ചാൽ മതി" എന്നു സംന്യാസികൾ പറഞ്ഞു. അവൻ കേട്ടപ്പോൾ ആ ഭോഷൻ ലോകത്തിലും മറ്റൊന്നിലും അവൻ അവിടെ നിന്നു നിലത്തു തന്റെ ആയുധങ്ങൾ എടുത്തു സംന്യാസികൾ കൊടുത്തപ്പോൾ അവൻ കൈ നീട്ടിയില്ല. "നീ ഒളിച്ചുകിടക്കുന്നവരിൽ നിന്നു ഞാൻ കൊലപാതകിയാകും എന്നു ഓർത്തുകൊള്ളുക.

ഞാൻ പറഞ്ഞതുപോലെ കേട്ടാൽ നിനക്ക് ആപത്തി ല്ല" എന്ന ശകാരൻ ആ ഉദ്യാനസ്ഥലത്തിൽ നിന്ന് വീണ്ടും വീണ്ടും പുറപ്പെടുകയാൽ ആ പാവപ്പെട്ട വണ്ടിക്കാരൻ കിംകർത്തവ്യവിമൂഢനായി നിന്നു.

"വസന്തസേന ചത്തു. ഇനി ആ ചാരുദത്തനെ ചതിക്കണം. ഈ തെരുവീഥിയെ കൊണ്ടു ചാരുദത്തനെന്ന് കോടതിയെ അറിയിച്ച് ആ ദ്രോഹിയെ ക ഴുവിലേറ്റണം. ഈ വണ്ടിക്കാരനെ കാത്തു കഴിഞ്ഞതു വരെ ചങ്ങലയിലിടുകയും വേണം"—എന്ന് നിശ്ചയി ച്ച് സംസ്ഥാനകൻ സ്ഥാവരകനോട് കൂടെ ചെല്ലുവാൻ ആജ്ഞാപിച്ചു. അവൻ പോയതിൽപ്പിന്നെ വസന്ത സേന വീണു കിടന്നിരുന്ന ദിക്കിൽ ചെന്ന് അവിടെ അന്ന കമരം ഉണ്ടോ എന്ന ആയാസം പരിശോധിച്ചു ചാരു ദത്തനെന്ന് വിചാരണയ്ക്കുള്ള പ്രകാരം ആ ശരീരത്തെ കുറെ കരിയിലകളും വാരിയിട്ട് മൂടി ആയാസം അനന്തര കാര്യത്തിനായി മറഞ്ഞു.

പത്താം അദ്ധ്യായം.

പുഷ്പകരണ്ഡകത്തിൽ നിന്ന് തിരിച്ച് വീട്ടിൽവ ന്ന് അന്വേഷിച്ചപ്പോഴേ വസന്തസേന അവിടെ ഇല്ലെ ന്ന് ചാരുദത്തൻ അറിഞ്ഞുള്ളൂ. വർദ്ധമാനകന്റെ വണ്ടിയിൽ കയറി അവൾ പുഷ്പകരണ്ഡകത്തിലേക്ക് പോയിരിക്കണമെന്നാണ് പരിജനങ്ങളെല്ലാം ധരിച്ചിരി

ണ്ണത്. ആദ്യകാഴ്ചയിൽത്തന്നെ [illegible] ബാലകൻ
അതിനെക്കുറിച്ച് അവിടെ ആരോടും പറഞ്ഞില്ല. പി
റ്റേന്ന് അവൻ വല്ലാതെ [illegible] കാരണ
[illegible]
ട്ടിൽനിന്ന് പുറപ്പെട്ടിറങ്ങിയതിനുശേഷം ഇനി തിരിയെ
[illegible]
[illegible]
ച്ചു. അങ്ങിനെയാണ് സംഭവിച്ചിരിക്കുന്നത
ന് [illegible]

പിന്നെയാണ് ബാലകൻ അന്തഃപുരത്തിൽ പ്ര
വേശിച്ചത്. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
ബാലകൻ [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ഉദ്യോഗസ്ഥന്മാർ വ

അപ്പോഴേക്കും പോലീസിൻസ്പെക്ടർ വീരകൻ ചന്ദനകന്റെ പേരിൽ അനിക്ക ആവലാതിബോധിപ്പിച്ചു അവിടെ ഹാജരായി. വസന്തസേന ചാരുദത്തന്റെ വണ്ടിയിൽ പുഷ്പകരണ്ഡകത്തിലേക്ക് പോകുന്നതു താൻ കണ്ടുവെന്ന് ആര്യകനിൽനിന്ന് കേട്ടിരുന്നു. ശവ പരിശോധനയ്ക്ക് ഒരു ഇൻസ്പെക്ടറെയാണ് കോടതിയിൽനിന്ന് നിയോഗിച്ചത്. അയാളും ചെന്ന് തിരിച്ചുവന്ന്, ഉദ്യാനത്തിൽ ഒരു സ്ത്രീയുടെ ശവം പട്ടികൾ കടിച്ചുവലിച്ചുകൊണ്ടുള്ള നിലയിൽ താൻ കണ്ടുവെന്നും, സൂക്ഷിച്ചുനോക്കിയതിൽ ആ ശവം വസന്തസേനയുടേതാണെന്ന് തനിക്കു തോന്നിട്ടുണ്ടെന്നും അയാളും ആ ന്യായാധിപന്റെ മുമ്പാകെ രേഖാമൂലം അറിയിച്ചു.

പിന്നീട് വസന്തസേനയുടെ മാതാവിനെ കോടതിയിൽനിന്ന് വിളിച്ചു ചോദിച്ചതിൽ വസന്തസേന തലേന്നാൾ ചാരുദത്തഗൃഹത്തിലേക്ക് പോയിരിക്കയാണെന്നും ഇതുവരെ തിരികെ വന്നിട്ടില്ലെന്നും അറിവു കിട്ടി.

ഇത്രയും തെളിവുകളും റിക്കാർഡാക്കിയതിൽപ്പിന്നീടാണ് ചാരുദത്തനെ കോടതിയിൽ ഹാജരാക്കുവാൻ അധികാരികൾ ഭടന്മാരെ അയച്ചത്.

അശ്ലീലകരമായി ആരോപിക്കപ്പെട്ട ഇടപാട് ചാരുദത്തൻവഴിക്ക് നടന്നു് അറിഞ്ഞയുടനെ ദക്കാം തന്നെ കോടതിയിൽനിന്ന് വിളിക്കണമെന്ന് ശഠത്താൻ വിചാരിച്ചു ഉടനെ പുറപ്പെട്ടു ഒരു ശകടത്തെ അവിടെ തനിക്കു കിട്ടിയതായും അതിൽ സംതൃപ്തിയുള്ളവനായി കയറിപ്പോകയാണ് അദ്ദേഹം

കോടതിയിൽ ഹാജരാക്കുക. ആ ഉപഹാരമാണ് ഈ ധാർമ്മം സൽക്കരിക്കാതിരിക്കുവാൻ കോടതിക്ക് ഉദ്ദേശ്യമുണ്ടായില്ല. ആ സൽകൃതി കണ്ടപ്പോൾ സംസ്ഥാനകൻ ഞെട്ടിപ്പോയെങ്കിലും തല്ക്കാലം അത് അടക്കിവെച്ചു.

കോടതിയിൽനിന്നുള്ള ചോദ്യങ്ങളിൽനിന്ന്, വസന്തസേനയെ പുഷ്പകരണ്ഡകത്തിൽവെച്ച് ആരോ ഞെക്കിക്കൊന്നിരിക്കുന്നുവെന്നും, ആ കൊല താനാണ് നടത്തിയതെന്ന് സംസ്ഥാനകൻ തന്നിൽ കുറ്റം ആരോപിച്ചിരിക്കുന്നുവെന്നും ചാരുദത്തന് ഗ്രഹിക്കുവാനായി. തന്റെ പ്രിയതമയായ വസന്തസേനയുടെ ദുരന്തവാർത്ത കേട്ടതുകൊണ്ട് അദ്ദേഹം തീവ്രമായി ശോകാകുലനായി. അവൾ ഇന്നലെ വണ്ടിയിൽ പുഷ്പകരണ്ഡകത്തിലേക്ക് പുറപ്പെട്ടിരിക്കാമെന്നും, ഇത്ര ദുഷ്ടനായ സംസ്ഥാനകൻ അവളെ അവിടെവെച്ചു കൊന്നിരിക്കാമെന്നും അദ്ദേഹം ഊഹിച്ചു. തന്റെ [illegible] ആ ഗുണവതിക്ക് [illegible] നിർബ്ബന്ധിതനായി. വസന്തസേന ഇന്നലെ തന്റെ ഗൃഹത്തിൽ വരികയുണ്ടായതു ശരിയാണെന്നും, എന്നാൽ അവളെ പുഷ്പകരണ്ഡകത്തിലേക്ക് വണ്ടിയിൽ താൻ അയച്ചിരുന്നുവെന്നും, അപ്രകാരം അവൾ അവിടെ വന്നതായി താൻ കണ്ടിട്ടില്ലെന്നും, അവൾ സ്വഗൃഹത്തിലേക്ക് പോയതായിട്ടാണ് താൻ കരുതിയിരിക്കുന്നതെന്നുമുള്ള സത്യം അദ്ദേഹം കോടതിയെ ബോധിപ്പിച്ചു. എന്നാൽ ഈ സത്യം സംസ്ഥാനകന്റെ അസത്യത്തിന് മുമ്പാ

“എന്റെ കൊച്ചുപാത്രം, ‘വസന്തസേനയെ ഞാനാണ് കൊന്നത്’ എന്ന് നിന്നെ സമ്മതിപ്പിക്കുമോ?” എന്ന് സംസ്ഥാനകൻ ഹസിച്ചു.

“അതു നിങ്ങളെ നശിപ്പിച്ചുകളയുമല്ലോ; അതുമതി” എന്നാണ് അതിനു ചാരുദത്തന്റെ മറുമൊഴി.

“അങ്ങ് കുറ്റം സമ്മതിച്ചുവോ” എന്ന് ജഡ്ജി ചോദിച്ചു.

ചാരുദത്തൻ ഒന്നും മിണ്ടിയില്ല.

തെളിവുകളെല്ലാംകൊണ്ടും [illegible] വസന്തസേനയെ ചാരുദത്തൻ കൊന്നിരിക്കുന്നുവെന്ന് കോടതി കണ്ടു. അതിന്റെ റിപ്പോർട്ട് രാജാവിന്റെ സന്നിധിയിലേക്ക് അയച്ചിട്ടാണ് കോടതി പിരിഞ്ഞത്. കൊലപ്പുള്ളിയായ ചാരുദത്തനെ ചണ്ഡാലന്മാർ ബന്ധിക്കയും ചെയ്തു.

സംസ്ഥാനകന്റെ പ്രീതിക്കുപാത്രമായ [illegible] രാജാവ് ചാരുദത്തനെ ഇന്നുതന്നെ കൊണ്ടുപോയി ശൂലത്തിൽ കയറ്റട്ടെ എന്ന് ഒരു ഉത്തരവ് വിധിച്ചു.

ചാരുദത്തൻ ചണ്ഡാലന്മാരുടെ കൈയിലായി. രാജവിധി കേട്ടപ്പോഴും തന്റെ ശൂലാരോഹണത്തെക്കുറിച്ചല്ല, അയശസ്കരമായും അനീതിയായും ചാരുവിന്റെ കുലത്തിനു മാലിന്യമുണ്ടാകുവാൻ പോകുന്ന സംഗതിയെക്കുറിച്ചാണ് അദ്ദേഹത്തിനു വ്യസനമുണ്ടായത്. മരണഭയം അദ്ദേഹത്തിനില്ല. തന്നിമിത്തം മരിക്കേണ്ടിവരുന്ന വസന്തസേനയ്ക്കുവേണ്ടി തന്റെ ജീവനെ തൃണീകരിക്കുന്നതിൽ

[illegible]

ത് അവരൊക്കെയൊപ്പം സംസാരിക്കണം. ഇതി ന്റെയാദികളും ഉണ്ടായിട്ടില്ലാത്ത അത്ര വായിച്ചു ഞ ങ്ങാളം ഇപ്പോൾ സമ്പാദിച്ചിരിക്കുന്നുണ്ട്" പണ്ഡി തന്മാർ സംശയിച്ചു. സംഘാനന്ദനാവട്ടെ, അവരെ "ശരണം, ശരണം" എന്ന് വിളിക്കുകയും ചെയ്തു.

അവർ കൊട്ടാരത്തിലെത്തി ഉപദേശാരംഭത്തി നുവേണ്ടുന്ന ഒരുക്കങ്ങളെല്ലാം പൂർത്തിയായി. 'ലോക ത്തിൽ ഏറ്റവും പ്രിയപ്പെട്ടതെന്താണോ അതിനെ അവ സാനമായി സ്വീകരണം" എന്ന് പണ്ഡിതന്മാരിൽനിന്ന് കേട്ടപ്പോഴായി അവന്റെ പുറപ്പെട്ട് അങ്ങുമെട്ടു പ്പോഴും പാതയുടെ മനസ്സ് വസന്തസേനയിൽ ചെന്ന ത്തിയും ഉറപ്പായി. 'ഓ വസന്തസേന" എന്ന് പ്രാണന്റെ ഉൾഭാഗത്തിൽനിന്നെന്നപോലെ ആർത്തനാ ദം പുറപ്പെടുവിച്ചുകൊണ്ട് അദ്ദേഹം നിശ്ചേഷ്ടനായി.

അപ്പോൾ ചുറ്റും "വസന്തസേന വസന്തസേന" എന്ന നിലവിളി ശബ്ദപൂർണ്ണമായ വിളി മുഴങ്ങിപ്പൊങ്ങി ക്കേ ട്ടു. അനന്തരം ബൗദ്ധസന്യാസിപ്പട ഒരു കൂട്ട പ്രകാരമായ വരുന്നിരിക്കുന്ന ഭഗവാനുമായണ്ണത്തിൽ സംഘാനന്ദനും പണ്ഡിതന്മാരും വന്നു. അവർ അവി ടെ സ്തംഭമായി മിഴിച്ചു നിന്നുപോയി.

പുഷ്പകരണ്ഡകത്തിൽ വെച്ച് കാണുകയുണ്ടായ ആ ബൗദ്ധസന്യാസി വസന്തസേനയെ പുണർന്നുപിടിച്ചു കൊണ്ട് മന്നന്റെ അരികിലേക്ക് പാഞ്ഞുവന്നു. അവരെ പിന്തുടർന്നുകൊണ്ടുവന്ന മററു സന്യാസിമാർ പ ണ്ഡിതന്മാരെ ഓട്ടിക്കയും സംഘാനന്ദനെ ബന്ധിക്കയും

ചെയ്തു. വസന്തസേന ആ ശുഭസമാചാരത്തെക്ക് ആഹ്ലാദത്തോടെ കേട്ടിരുന്നു് ചാരുദത്തനെ പ്രേമത്തോടെ ആശ്ലേഷിച്ചു് കവിൾത്തടങ്ങൾ ചെമ്പിച്ചുകൊണ്ടു് "പ്രാണനാഥാ" എന്നു് പലതവണ വിളിച്ചു. ആ വിളി പലപ്പോഴും കത്തിൽ വെച്ചുണ്ടായ വികാരത്തോടെ പലതരത്തിൽ ഉണ്ടായി. അനന്തരമുണ്ടായ ആശ്ലേഷങ്ങൾകൊണ്ടു് പുളകിതനായി "പ്രിയേ, വസന്തസേനേ, നീ ഇപ്പോഴുവിടെയാണോ" എന്നു് അദ്ദേഹം ദീനസ്വരത്തിൽ ചോദിക്കമാറായി.

"അതു് കണ്ടു ഞാൻ ഇവിടെ സാഷ്ടാംഗമെന്നു് നോക്കൂ" എന്നു് വസന്തസേന പറകയാൽ അദ്ദേഹം അതിന്മണ്ണം ചെയ്തു. ശൂലപീഠത്തിന്മേൽ വസന്തസേനസമേതനായി സന്യാസിവൃന്ദത്താൽ ആവൃതനായി തന്റെ സഖിയിരിക്കുന്നതു് അദ്ദേഹം കണ്ടു.

ഇതു് എങ്ങിനെ സംഭവിച്ചുവെന്നോ? പുഷ്പകരണ്ഡകത്തിൽവെച്ചു് സംസ്ഥാനകൻ വസന്തസേനയെ കഴുത്തിൽപ്പിടിച്ചു ഞെക്കിയപ്പോൾ അവൾ മൂർച്ഛിതയായിട്ടാണു് വീണതു്. സംസ്ഥാനകൻ അവിടെനിന്നു പോയ ഉടനെ ഒരു ബൗദ്ധസന്യാസി തോട്ടത്തിൽകടന്നു് കുളത്തിൽ ഇറങ്ങി കുളിക്കാനായി തന്റെ അരക്കെട്ടിലുള്ള കരിയിലക്കൂട്ടത്തിന്മേൽ ഉണക്കാനിട്ടു. കട്ടിൽ കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ആ വസ്ത്രം അതിന്റെ ഇലകളുടെ അടിയിലിരുന്നിൽ വല്ല ജീവിയുമുണ്ടോ എന്നു് ശങ്കിച്ചു് ആരാഞ്ഞപ്പോൾ വസ്ത്രമെടുത്തു അവിടെ നോക്കി. കരിയിലകൾക്കിടയിൽ ഒരു സ്ത്രീ നിശ്ചേഷ്ടം

കിടക്കുന്നതുകണ്ടു് ആശാരിക്കു് അത്ഭുതമുണ്ടായി. ഒരു കുട്ടിയും തനിക്കില്ലെന്നുപ്രകാരം വസന്തസേനയാണെന്നറിഞ്ഞു് ആശാരി 'അയ്യോ' വിളിച്ചുപോയി. പോലീസു കാരെക്കണ്ടു് അത്രയും സമാധാനത്തോടെ മടിച്ചുനിന്നു് വെള്ളം കൊണ്ടുവന്നു് അവൾക്കു് കുടിക്കുവാൻ കൊടുത്തു. അതോടുകൂടി വസന്തസേനയ്ക്കു് ബോധമുണ്ടായി. പിന്നീടു് അവളെ താങ്ങിപ്പിടിച്ചു് എഴുന്നേല്പിച്ചു് ശുശ്രൂഷയായി ബൌദ്ധചൈത്യത്തിലേക്കു് പതുക്കെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോകയും ചെയ്തു. സംവാഹകനാണു് ആ ബൌദ്ധസന്യാസി.

തന്റെ സ്വാമിയായ ചാരുദത്തനെ കൊലക്കളത്തിനു് ശൂലത്തിൽ കയറ്റുവാൻ ഉത്തരവു് വിധിച്ചിരിക്കുകയാണെന്നു കേട്ടപ്പോൾ ആ ദുഷ്ടനായ രാജാവിനെതിരായി തന്റെ കൂട്ടുകാരെ മുഴുവൻ സംവാഹകൻ ഇളക്കിവിട്ടു. പ്രത്യുപകാരം ഇതിലധികമുണ്ടോ? കൂടുവാനെന്ന അതിനുതന്നെ ആ നാട്ടിലെ ബൌദ്ധസന്യാസിമാർ ഒരുമിച്ചുചേർന്നു് കോട്ടയെ ആക്രമിച്ചു കയറി.

ഉജ്ജയിനിയിലെ ചാരുദത്തനെ വധിക്കുവാൻ വിധിച്ചതു കേട്ടു് കൊട്ടാരം മുഴുവൻ ഇതിനകം ഇളകിയിരിക്കുകയാണു്. ആ ഇളക്കത്തെ ശർവ്വിലകൻ, ദർദ്ദുരകൻ, ചന്ദനകൻ, വിടൻ മുതലായവർ അങ്ങനെ അന്നുവരെക്കാണം വർദ്ധിപ്പിച്ചു. ആര്യകനാവട്ടെ, തന്റെ പ്രിയമിത്രമായ ചാരുദത്തന്റെ ദുർവ്വിധിയെയും, കൊട്ടങ്ങളിലെ ഇളക്കത്തെയും കുറിച്ചു കേട്ടു. പാലകരാജന്നതിനു് ഇതുതന്നെയാണു് അവസരമെന്നറിഞ്ഞു്

തന്റെ സർവ്വസാമാജികന്മാരെയും ഉടൻ വിളിച്ചുകൂട്ടിക്കൊണ്ടു് മറ്റൊരു വഴിക്ക് കൊട്ടാരത്തെ ആക്രമിച്ചു. രാജകക്ഷി ഏറ്റവും ദുർബ്ബലമായി. ജനസമ്പ്രവാഹത്തിൽ ആ ദുർബ്ബലസ്ഥാനം ഉടൻ തകരുകയും ചെയ്തു. എല്ലാം ഉടനടനടന്നാണു് സംഭവിച്ചതു്. രാജ്യശ്രീയുടെയും രാജ്യധർമ്മത്തിന്റെയും മൂർത്തികളെ രാജാവു് സമീപിക്കുവാൻ ഇതിലുമപ്പുറം, രാജ്യമാകമാനം ഉലയുകയും, അതു് രാജാവിനെ അഭിഷിക്തനാക്കുകയാണെന്നായതു്. ചാരുദത്തൻ ഇവരെ സമീപിക്കുമ്പോഴേക്കും പാലകൻ മൃത്യുവിനാൽ ഗ്രസ്തനാകയായിരുന്നു. അങ്ങിനെ ഉജ്ജയിനിയിൽ ആര്യകൻ രാജാവായി.

ചാരുദത്തനെ രക്ഷിക്കുവാൻ വസന്തസേനയോടൊന്നിച്ച സന്യാസിപ്പുരയെ മുമ്പേ അയച്ചതു ശർവിലകനാണു്. ആ ഭയാനകദൃശ്യൻ പാലകധ്വംസനം കഴിഞ്ഞ ഉടനെ കൊലക്കളത്തിലേയ്ക്കു പാഞ്ഞു. പുതിയ രാജാവിന്റെ സന്ദേശത്തോടുകൂടിയാണു ആയാളുടെ ഗതി.

വസന്തസേനാസമേതനായി, ഭിക്ഷുവിനാൽ പൂജിതനായി ചാരുദത്തൻ സ്ഥിതിചെയ്യവേ, ശർവിലകൻ ഓടിച്ചെന്നു് ആ ഭദ്രന്റെ കാല്ക്കൽ വീണു. “രതിസഖിയുടെ ഉദ്ദേശം എന്നെ രക്ഷിക്കുകയാണു്” എന്നു ചാരുദത്തനെ സംബോധനചെയ്തു. വസന്തസേന ഒരു നോട്ടംകൊണ്ടു് ആളെ അറിഞ്ഞു. തന്റെ ഗൃഹത്തിൽ കയറി ആഭരണം മോഷ്ടിച്ച പുള്ളിയെ ചാരുദത്തൻ അപ്പോഴും കൗതുകത്തോടെ നോക്കി.

നടന്നതൊക്കെയും സംഭവമെല്ലാം ശർവിലകനിൽനിന്നു ചാരുദത്തൻ അറിഞ്ഞു. ധൂതയെന്നപോലെതന്നെ സുഖവും കൂട്ടത്തോടെയുണ്ടായി വന്നുചേർന്നു. കൊലക്കളത്തിൽനിന്നു രാജകീയ പ്രഭാവത്തോടുകൂടിയാണ് ചാരുദത്തൻ വീണ്ടും സ്വഗൃഹത്തിൽ പ്രവേശിച്ചത്. ആര്യകരാജാവിന്റെ ആജ്ഞപ്രകാരം ചാരുദത്തൻ കുശാവതീനഗരത്തിന്റെയും പുറമേയുള്ള നാടുകളുടെയും നാഥനായി. വസന്തസേന കുലസ്ത്രീയുമായി.

Vidya Vilasam Press, Trivandrum,—1931.

കേരള സാഹിത്യ
അക്കാദമി